

84073

T.C.

GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GEBZE'DE SAĞLIK OCAKLARINDA
MALİYET - ETKİLİLİK – PERFORMANS
DEĞERLEME ÜZERİNE BİR DENEME

Ayşe DOĞAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI
Yrd.Doç.Dr. Gökhan ÖZER

TEZ DANIŞMANI
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GEBZE

1999

Bu tez çalışması G.Y.T.E. Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 02.06.2017 tarih ve 11/02 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 02.06.2017 Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE : Yrd.Doç.Dr. Gökhan ÖZER
(Tez Danışmanı)

ÜYE : Prof. Dr. Ahmet YÖRÜK

ÜYE : Yrd.Doç.Dr. Adnan CEYLAN

ONAY

G.Y.T.E. Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 02.06.2017 tarih ve 11/02 sayılı kararı.

İmza / Mühür

ÖZET

Ülkemizde sağlığa ayrılan kaynakların kısıtlı olmasına karşılık sağlık harcamalarının hızlı artması nedeniyle sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesinin en önemli unsurlarının birisi, bu kaynakların etkili kullanımıdır.

Sağlık hizmetlerinin ekonomik kalkınmaya etkisi ve Temel Sağlık Hizmetlerinin toplumun sağlık seviyesine yaptığı katkı gözönüne alındığında, bu hizmetlerin temel örgüt birim olan sağlık ocaklarında kaynak israfının engellenmesi ve sunulan hizmetin etkililiğini artırmak amacıyla kullanılan kaynakların hangi ölçüde verimli ve etkili olduğunun saptanması, sunulan hizmetlerin birim maliyetlerinin hesaplanması, sağlık ocakları maliyet yapılarının ve personel etkililiği ile performansının belirlenmesinin önemi ortadadır.

Bu nedenle çalışmalarımızda organizasyon yapıları oturmuş, benzer sosyo- ekonomi ve demografik özellikler gösteren Gebze'de hizmet vermekte olan 5 adet sağlık ocağı seçilerek maliyet, etkililik ve performans bakımından karşılaştırmalı bir çalışma yapılması hedeflenmiştir.

Çalışmanın bölümleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

Birinci bölümde sağlık ocakları ve sunulan hizmetler hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde Maliyet, Etkililik ve Performans analizinin tanımı ve çeşitleri hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Maliyet, Etkililik ve Performans analizinin göstergelerinin neler olduğu anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde ise uygulamanın amaç , kapsamı, metodolojisi hakkında bilgi verilmiş Sağlık Ocaklarında hizmet oranlarının belirlenmesi ve Sağlık Ocaklarında Maliyet, Etkililik ve Performans göstergeleri üzerine yapılan uygulama verileri ortaya konarak, değerlendirilmesi yapılmıştır.

SUMMARY

Since resources devoted to health sector is limited in < Turkey and also the costs of health services are increasing rapidly, the basic factor for the improvement of health services can be achieved with the efficient use of these resources.

The impact of health services to the economic development and the contribution of primary health care to the society's health status is considerably important. Health units are the basic organizations of primary health care. In order to improve the efficiency of services provided by health units and to prevent wasting of resources, the productivity and efficiency of resources, the unit costs of services provided, the cost structure and also the performance of personnel needed to be determined. For this purpose five health units were chosen to examine their costs, efficiency and performance indicators comparatively. The reason for choosing these health units serving to the population showing similar socio-economic and demographic characteristics have organized structure in providing primary health care.

It is possible to summarize the parts in this work as below.

In the first part are given informations about the health homes and its services.

In second part are explained the definitions and the types of the cost, the activity and the performance analysis.

In the third part, are explained the statements of the cost, the activity and the performance analysis.

In the fourth part are given informations about the target, the coverage and the method of the practical example which is chosen. And a general examination is made by determining the service rates in the health homes and by putting forward the practical data of the statements about the cost, the activity and the performance analysis.

TEŞEKKÜR

Tez Çalışmalarımda bana her türlü yardımı ve desteği esirgemeyen Eşim Fikret DOĞAN'a, Değerli Danışmanım Yard.Doç. Dr. Gökhan ÖZER'e, Müdür Yardımcılarım Adalet TOP ve Nurgül TURAN'a ayrıca tez yazımında bana yardımcı olan Elektronik Teknikeri Güven BİNİCİ'ye ve yüksek lisans eğitimime katkılarından dolayı başta G.Y.T.E İşletme Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Erol EREN'e ve şahsında tüm değerli hocalarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	IV
SUMMARY	V
TEŞEKKÜR	VI
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	VII
KISALTMALAR DİZİNİ	X
TABLolar DİZİNİ	XI
GRAFİKLER DİZİNİ	XV
GİRİŞ	XVI
1. TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİ VE SAĞLIK OCAKLARI	1
1.1. Temel Hizmetler	4
1.1.1. Tedavi Edici Hizmetler	4
a) Poliklinik	4
1.1.2. Koruyucu Hizmetler	4
a) Koruyucu İzlem	4
b) Aile Planlaması	6
c) Aşı-Enjeksiyon-Pansuman	6
d) Çevre Sağlığı	6
1.2. Yardımcı Hizmetler	6
a) Tıbbi Sekreterlik	7
b) Depo-Ambar	7
c) Ulaştırma	7
d) Ev İdaresi	7
2. MALİYET-ETKİLİLİK VE PERFORMANS ANALİZİNİN	
TANIMI	8
2.1. Maliyet Tanımı	8
2.1.1. Maliyet Hesaplamasındaki Dağıtım Yöntemleri	9
a) Dolaysız (Basit) Dağıtım Yöntemi	9

	Sayfa
b) Kademeli(İndirgeme) Dağıtım Yöntemi	9
c) Çift Bölüştürme Yöntemi	10
d) Çok Sayılı Bölüştürme(Matematiksel) Yöntem	10
2.1.2 Maliyetleri Oluşturan Giderled Üç Gruba Ayrılır	
a) Sabit Giderler	10
b) Değişken Giderler	10
c) Karma Giderler	10
2.2. Etkililik Tanımı ve Çeşitleri	11
2.2.1. Teknik Etkililik	11
2.2.2. Ekonomik Etkililik	12
2.3. Performans Tanımı	13
2.3.1. Performans Analizinin Hizmet Ettiği Amaçlar	13
2.3.2. Performans Analizi Yöntemleri	13
2.4. Sağlık Ocaklarında Maliyet-Etkililik ve Performans	
Göstergeleri	15
2.4.1. Maliyetleri Oluşturan Giderlerin, Gider Çeşitlerine	
Göre Ağırlıkları	15
2.4.2. Temel Hizmet Merkezleri Maliyetlerin Toplam	
Maliyet İçerisindeki Ağırlıkları.....	15
2.4.3. Birim Hizmet Maliyetleri.....	16
2.4.4. Mali Etkililik Göstergeleri.....	16
2.4.5. Personel Etkililiği.....	16
2.4.6. Personel Performansı.....	16
3. SAĞLIK OCAKLARINDA MALİYET, ETKİLİLİK ve	
PERFORMANS ANALİZİ ÜZERİNE UYGULAMA	17
3.1. Araştırma Hakkında Genel Bilgiler	17
3.2. Uygulamanın Amaç ve Kapsamı	17
3.3. Uygulamanın Metodolojisi	19
3.4. Uygulamanın Yöntemi	21

3.5. Sağlık Ocaklarında Hizmet Oranlarının Belirlenmesi	23
3.5.1. Tedavi Edici Hizmetler	24
a) Poliklinik	24
3.5.2. Koruyucu Hizmetler	26
a) Koruyucu İzlem	26
b) Aile Planlaması	31
c) Aşı-Enjeksiyon-Pansuman	33
d) Çevre Sağlığı	34
3.6. Sağlık Ocağı Maliyetleri	36
3.6.1. Direkt Madde ve Malzeme Giderleri	36
3.6.2. Direkt Personel Giderleri	37
3.6.3. Genel Üretim Giderleri	44
3.6.4. Sağlık Ocağı Maliyetlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı	57
3.7. Maliyet-Etkililik ve Performans Göstergeleri	73
3.7.1. Maliyetleri Oluşturan Giderlerin Gider Çeşitlerine Göre Ağırlıkları	73
3.7.2. Temel Hizmet Merkezleri Maliyetlerinin Toplam Maliyet İçerisindeki Ağırlıkları	80
3.7.3. Birim Hizmet Maliyetleri	81
3.7.4. Mali Etkililik Göstergeleri	84
3.7.5. Personel Etkililiği	86
3.7.6. Personel Performansı	87
3.7.7. Uygulamanın Değerlendirilmesi	89
SONUÇ VE ÖNERİLER	92
KAYNAKLAR	99
ÖZGEÇMİŞ	102
EKLER	
EK: 1 Sağlık Ocakları Hizmet Edilen Nüfus(HEN) Sayıları	103
EK: 2 Sağlık Ocaklarında Verilen Hizmetlerin Süreleri	104
EK: 3 Mülakatta Sorulan Sorular	105

KISALTMALAR

TSH: Temel Sağlık Hizmetleri

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

ETF: Ev Halkı Tesbit Fişi

RIA: Rahim İçi Araç

AP: Aile Planlaması

SM: Sağlık Memuru

ÇST: Çevre Sağlık Teknisyeni

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Sağlık Ocağı Hizmetleri	24
Tablo 2. Tedavi Edici Hizmetleri	24
Tablo 3. Koruyucu İzlemler	27
Tablo 4. Aile Planlaması Hizmetleri	31
Tablo 5. Aşı-Enjeksiyon -pansumani	33
Tablo 6. Çevre Sağlığı Hizmetleri	34
Tablo 7. Sağlık Ocakları Tıbbi sarf mazemesi Giderleri	36
Tabl 8. Sağlık Ocakları İlaç Giderleri	37
Tablo 9 Merkez 1no'lu Sağlık Ocağı Personel sayı ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı ve Sınıflandırılması	39
Tablo 10. Merkez 2no'lu Sağlık Ocağı Personel sayı ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı ve Sınıflandırılması	40
Tablo 11. Beylikbağı Sağlık Ocağı Personel sayı ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı ve Sınıflandırılması	41
Tablo 12. İstasyon Sağlık Ocağı Personel sayı ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı ve Sınıflandırılması	42
Tablo 13. Dilovası Sağlık Ocağı Personel sayı ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı ve Sınıflandırılması	43
Tablo 14. Merkez 1no'lu Sağlık Ocağı Endirekt Personel Giderleri ve Hizmet Merkezlerine Dağılımı	44
Tablo 15. Merkez 2no'lu Sağlık Ocağı Endirekt Personel Giderleri ve Hizmet Merkezlerine Dağılımı	45

Tablo 16. Beylikbaşı Sağlık Ocağı Endirekt Personel	
Giderleri ve Hizmet Merkezlerine Dağılımı	45
Tablo 17. İstasyon Sağlık Ocağı Endirekt Personel	
Giderleri ve Hizmet Merkezlerine Dağılımı	46
Tablo 18. Dilovası Sağlık Ocağı Endirekt Personel	
Giderleri ve Hizmet Merkezlerine Dağılımı	46
Tablo 19. Merkez 1 no'lu Sağlık Ocağı Elektrik, Su ve	
Yakacak Haberleşme Giderleri	47
Tablo 20. Merkez 2 no'lu Sağlık Ocağı Elektrik, Su ve	
Yakacak Haberleşme Giderleri	48
Tablo 21. Beylikbaşı Sağlık Ocağı Elektrik, Su ve	
Yakacak Haberleşme Giderleri	48
Tablo 22. İstasyon Sağlık Ocağı Elektrik, Su ve	
Yakacak Haberleşme Giderleri	49
Tablo 23. Dilovası Sağlık Ocağı Elektrik, Su ve	
Yakacak Haberleşme Giderleri	49
Tablo 24. Sağlık Ocakları Genel Sarf Malzeme Giderleri	50
Tablo 25. Merkez 1 no'lu Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman	
Giderleri	52
Tablo 26. Merkez 2 no'lu Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman	
Giderleri	53
Tablo 27. Beylikbaşı Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman	
Giderleri	54
Tablo 28. İstasyon Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman	
Giderleri	55
Tablo 29. Dilovası Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman	
Giderleri	56
Tablo 30. Merkez 1 No'lu Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu	58-59
Tablo 31. Merkez 2 No'lu Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu	60-61

Tablo 32. Beylikbaşı Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu	62-63
Tablo 33. İstasyon Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu	64-65
Tablo 34. Dilovası Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu	66-67
Tablo 35. Merkez 1 No'lu Sağlık Ocağı 2. Dağıtım Tablosu	68
Tablo 36. Merkez 2 No'lu Sağlık Ocağı 2. Dağıtım Tablosu	69
Tablo 37. Beylikbaşı Sağlık Ocağı 2. Dağıtım Tablosu	70
Tablo 38. İstasyon Sağlık Ocağı 2. Dağıtım Tablosu	71
Tablo 39. Dilovası Sağlık Ocağı 2. Dağıtım Tablosu	72
Tablo 40. Merkez 1 No'lu Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı	74
Tablo 41. Merkez 2 No'lu Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı	75
Tablo 42. Beylikbaşı Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı	76
Tablo 43. İstasyon Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı	77
Tablo 44. Dilovası Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı	78
Tablo 45. Sağlık Ocakları Masraf Çeşitlerinin Toplam Harcamalar İçindeki Oranları	79
Tablo 46. Sağlık Ocakları Maliyetlerinin Temel Hizmet Merkezlerine göre Sınıflandırılması.	80
Tablo 47. Poliklinik Birim Hizmet Maliyetleri	81
Tablo 48. Koruyucu İzlem Birim Hizmet Maliyetleri	82

Tablo 49. Aile Planlaması Birim Hizmet Maliyetleri	83
Tablo 50. Aşı -Enjeksiyon- Pansuman Birim Hizmet Maliyetleri	83
Tablo 51. Çevre Sağlığı Birim Hizmet (Denetim) Maliyeti	84
Tablo 52. Personel Grubu ücretlerinin Toplam Ücretlere Oranı.....	85
Tablo 53. Personel grubu ücretlerinin Toplam Harcamalara Oranı	85
Tablo 54. Personel Etkililiği Göstergeleri	86
Tablo 55. Sağlık Ocakları Hekim Performansları	88
Tablo 56. Sağlık Ocakları Ebe Performansları	89

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 1. Günlük Ortalama Muayene Sayısı	25
Grafik 2. Poliklinik Başvuru Yüzdesi	25
Grafik 3. İkinci Basamağa Sevk Oranları	26
Grafik 4. Hizmet Edilen Nüfus Sayısına Göre ETF Oranı	28
Grafik 5. Bir Kadına Düşen Ortalam 15-49 Yaş İzlem	28
Grafik 6. Bir Gebe Kadına Düşen Ortalam Gebe İzlem	29
Grafik 7. Bir Gebe Kadına Düşen Ortalam Lohusa İzlem	30
Grafik 8. Çocuk Başına Düşen Ortalam İzlem	31
Grafik 9. Aile Planlaması Hizmetleri(RİA)	32
Grafik 10. Aile Planlaması Hizmetleri(HAP)	32
Grafik 11. Aile Planlaması Hizmetleri(Kondom)	33
Grafik 12. Sağlık Ocaklarında Yapılan Aşı	34
Grafik 13. Yer Başına Ortalama	35

GİRİŞ

Sağlık Hizmetlerinin Planlanması, sunumu ve finansmanında ilk adım, bu hizmetle kim tarafından, hangi kaynaklarla, kimlere sağlanacağı ve diğer sağlık hizmetleriyle nasıl bir ilişkide olacağının belirlenmesidir. Bu sorulara cevap ararken sağlık harcamaları ve Gayri Safi Milli Hasıla'dan(GSMH) sağlığa ayrılan pay kısıtlayıcı bir rol oynar.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde iyileştirilmiş sağlık seviyesinin ekonomik kalkınmaya yapacağı katkıdan ziyade, ekonomik kalkınmanın bir sonucu olarak ortaya çıktığının kabul edilmesi, sağlığın bir tüketim harcaması olarak görünmesine ve uzun dönemde kalkınmaya yapacağı etkilerinin gözardı edilmesine neden olmaktadır(Sorkin, 1976;S,123).Bu nedenle sağlık sektörüne verilen önem ve dolayısıyla GSMH'dan sağlığa ayrılan pay, gelişmiş ülkelere nazaran oldukça düşük bir seviyede gerçekleşmektedir. Toplam sağlık harcamalarının GSMH içindeki payı gelişmiş ülkelerde % 12-13 dolaylarında iken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran % 2.6 ile % 5.4 arasındadır. (Tokat, 1993;S,9; Tokat, Kısaer, 1991;S,12-45). Türkiye'de ise 1991 yılı itibariyle toplam sağlık harcamaları 24.2 Trilyon TL. dolayında gerçekleşmiş ve GSMH' dan % 3.8 pay almıştır(Tokat, 1995;S,42).

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sağlığa ayrılan payın gelişmiş ülkelere nazaran oldukça düşük bir seviyede gerçekleşmesinin yanısıra, diğer önemli bir problemde sağlık harcamalarının hızla artmasıdır.

Sunulan hizmetin kalitesinin artması ve tıp teknolojisinin gelişmesi ile tıbbi mal ve hizmetlerin fiyatlarının artması; genel sağlık sigortasına geçiş, nüfus artışı ve tıptaki gelişmelerin, sağlık hizmetlerinde kullanılabilirlik ve dolayısıyla talep artışına neden olması, sağlık harcamalarının hızla artmasına neden olmaktadır(Warner, Luce, 1982;S,5).

Yukarıda belirtilen problemler, herhangi bir sağlık hizmeti sunumunda ekonomik etkililiğin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Sağlık hizmetleri topluma fayda sağlamayı amaç edinir. İnsan ihtiyaç ve isteklerinin sınırsız olması ve tüm bunları karşılamaya yetecek kadar kaynağın olmayışı alternatif faaliyetler arasında seçim yapmasını gerektirir. Bu nedenle belirli bir sağlık hizmetinin

sunumu diğerlerinden fedakarlık yapılmasını gerektirecektir. Hangi sağlık hizmetinin, kim tarafından, ne zaman nasıl verileceğinin belirlenmesinde ve mevcut sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesinde sınırlı kaynaklarla elde edilebilecek maksimum faydanın sağlanması esas alınmalıdır (Drummond, 1990;S,3). Bu nedenle sağlık sektörü kaynaklarının hangi ölçüde verimli ve etkili olduklarının saptanması ve sağlık hizmeti veren kuruluşların performanslarının belirlenmesi çalışmaları, kaynak israfını engelleyerek, sunulan hizmetin etkililiğini artırmada sektöre önemli katkılar sağlayacaktır.(Tokat, Kısaer, 1991;S,3)

Bu amaçla sağlık sisteminin en büyük alt sistemini oluşturan ve sağlık kaynaklarının yaklaşık yarısını tüketen hastanelerde maliyet-etkililik ve performans analizleri ile hastanelerde birim çıktı maliyetlerini hesaplamaya yönelik çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Aker, 1992; Gecikligün, 1987; Gök, 1981; Tokat, Kısaer, 1991; Şahin, 1992).

Sağlık Bakanlığı bütçesinin yaklaşık 1/4'ü ise Temel Sağlık Hizmetlerine ayrılmıştır (S.B Sağlık İstatistikleri, Mart 1992). Gelişmekte olan ülkelerinden önemli sağlık problemleri arasında hızlı nüfus artışı, yetersiz ve kötü beslenme, salgın hastalıklar ve kötü barınma gelmektedir. Temel Sağlık Hizmetleri bu tür problemlerin çözümüne yöneliktir(UNİCEF-TETH, 1980;S,4). Temel Sağlık Hizmetlerinin toplum sağlık seviyesine yaptığı katkı ve Sağlık Bakanlığı bütçesinden aldığı pay dikkate alınacak olursa, bu hizmetlerin verildiği temel örgüt birimi olan sağlık ocaklarında kullanılan kaynakların maliyet-etkililik ve performans değerlendirmelerinin yapılmasının önemi ve gerekliliği ortaya çıkacaktır.

Sağlık ocaklarında verilen hizmetlerin maliyetlerinin belirlenmesi etkililik ve performans göstergeleri ile bu hizmetlerde kullanılan kaynakların verimli kullanılması yolunda çeşitli önlemler alınabilmesi için bu tür çalışmalara gerek vardır. Daha önceden bu tür çalışmaların sağlık ocaklarında yapılmamış olması nedeni ile, kullanılan göstergelerin genel kabul görmüş oranlar, aynı endüstri kolundaki benzer işletme oranları veya geçmiş dönemlere ilişkin oranlar ile karşılaştırılması mümkün değildir(Aker, 1992;S,123). Bu çalışmada; organizasyon yapıları oturmuş, benzer sosyo-ekonomik ve demografik özellikler gösteren

nüfusa hizmet etmekte olan beş sağlık ocağı seçilerek maliyet, etkililik ve ve performans göstergeleri karşılaştırılmalı olarak incelemeye çalışmıştır.

Bu çalışmaların amacı, aynı kalitede, aynı tür hizmeti veren sağlık ocaklarında, verilen hizmetlerin maliyet, etkililik ve performansları arasında fark olup olmadığını tesbit etmek ve ulusal düzeyde yapılabilecek bu tür çalışmalar ile söz konusu standartların oluşturulması çalışmalarında karşılaşılabilecek yöntemsel sorunların bazılarını çözümler aramak ve bu tür standartların oluşturulması çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

1.) TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİ VE SAĞLIK OCAKLARI

TSH, Bir toplumdaki birey ve ailelerin geneli tarafından kabul edilecek yollardan tam olarak katılımları ile, ülke ve toplumca karşılanabilir bir harcamaya karşılığında onlara götürülen esas sağlık hizmetidir. TSH ülke sağlık hizmetinin çekirdeğini oluşturur ve toplumsal ve ekonomik kalkınmanın vazgeçilmez bir parçasıdır. TSH, insanların yaşadığı ve çalıştığı yerlerin mümkün olduğu kadar yakınına götürülerek bireylerin ilk başvuru yeri olan, sağlık hizmetleri zincirinin birinci halkasını oluşturur. (Öztek, 1986;S,13)

Birinci basamak sağlık hizmetleri ilk kez 1978 yılında Alma-Ata'da toplanan uluslararası temel sağlık Hizmetleri Konferansında ayrıntılı olarak tanımlanmış bir kavramdır. Bu konferansta birinci basamak sağlık hizmetlerinin temel faaliyetleri içinde, mevcut sağlık sorunları ve bunların önlenmesi ve kontrol altında bulundurma metotlarını içeren eğitim; beslenmenin iyileştirilmesi, yeterli ve temiz içme suyu sağlamak, anaçocuk sağlığı ve aile planlaması, bulaşıcı hastalıklara karşı bağışıklık sağlama yolları, salgın hastalıklardan korunma ve kontrol, sık görülen hastalıklar ve yaralamaların uygun tedavisi ve gerekli temel ilaçların sağlanması olarak sıralanabilir. (UNICEF-TETM,1980;S,4Öztek:1986;S,16-17 Mach, smith. 1994;S,10). Bu faaliyetler koruyucu hizmetlerle, evde ve ayakta bakım ve tedavi hizmetlerinin bir arada sunulduğu, halkın ilk başvuru basamağı olan hizmet basamağını anlatır. Bu basamakta tedavi edilemeyen kişiler, bir üst basamak olan hastanelere sevk edilir. Bu tanıma göre sağlık ocakları TSH'nin verildiği sağlık örgütlerinden biridir.

1961 Anayasası ile Sağlık Hizmetlerinde getirilen en önemli düzenleme 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Soyalleştirilmesi Hakkındaki Kanun'dur. Bu kanuna göre sağlık hizmetleri devlete önemli sorumlulukların yüklendiği bir anlayışla ele alınmış, koruyucu ve tedavi edici hizmetlerin bütünüyle bir şekilde yürütülmesi öngörülmüştür. Bu yasa ile koruyucu hekimliğe

ağırlık verilerek, Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri örgütlenmesi için gerekli alt yapının sağlanması amaçlanmış ve bu hizmetlerin çevreden merkeze doğru örgütlenerek "Sağlık Evleri" "Sağlık Ocakları" "Sağlık Merkezleri" aracılığı ile verilmesi ön görülmüştür. (Eren ÖZTEK 1986;S,25)

Merkezlerde yoğunlaşan sağlık örgütlerinde oluşan yığılmalar ile buna bağlı olarak yetersiz kalan hizmet seviyesinin, Sosyalizasyon programı ile ilçe ve köylere yaygınlaştırılması ve hizmet niteliğinin artırılması amaçlanmıştır. 2500 kişilik köy gruplarına hizmet veren sağlık evleri, 5-10 bin kişilik nüfusa hizmet verecek sağlık ocakları kurulması planlanmıştır. Nüfusu ortalama 50.000 ile 100.000 arasında olan bölgelerde (genellikle ilçelerde) 5-10 sağlık ocağı bir "Sağlık Grup Başkanlığı" nı oluşturmaktadır. Sağlık Grup Başkanlıkları, bir yönetim birimidirler ve 5-10 sağlık ocağından başka bir laboratuvarla 50-100 yataklı bölge hastanesi Sağlık Grup Başkanlığına bağlanmıştır. (Eren ÖZTEK, 1986;S,26-27)

1994 yılında Türkiye genelinde 11878 sağlık evi ve 4578 sağlık ocağı hizmet vermektedir. Toplam sayı 16456'dır. (S.B. 1994;S,34-35). İl merkezindeki her sağlık ocağı 40.000 kişi ve kırsal bölgedeki sağlık ocağı ise 5.000-10.000 kişiye hizmet vermek üzere planlanmıştır. Kentsel bölgelerde her sağlık ocağı halen ortalama 25.321, kırsal bölgelerde 10.867 kişilik bir nüfusa hizmet vermektedir. (Price Wateshause, 1994;S,197-198).

Temel Sağlık Hizmetlerinin yönetimi Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır. Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 1995 yılı toplam bütçesinin Sağlık Bakanlığı bütçesinden aldığı pay % 26.54'tür. (TSHGM 1995 Bütçesi Başlangıç Ödeneği) Tüm illerdeki günlük planlama ve yönetim ise her ilin Sağlık Müdürlüklerince yürütülmektedir.

Temel Sağlık Hizmetleri Kaynaklarının illere tahsisi aşağıdaki kriterler göz önüne alınarak yapılmaktadır.¹

1-) Bu kriterler Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nde çalışan kişilerle görüşme ve yayınlanmış raporların değerlendirilmesiyle belirtilmiştir

- Sağlık ocağı ve evi sayısı
- Personelin sayısı ve düzeyi,
- Telefon sayısı
- Araç sayısı
- Isıtma tahsisini planlayabilmek için illerin iklimleri.

Bu kriterlere göre Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğün'den İl Sağlık Müdürlüklerine ayrıntı kodu olmadan ödenekler gönderilmekte, İl Sağlık Müdürlükleri İldeki Sağlık Grup Başkanlıklarına bu ödenekleri ihtiyaçları oranında dağıtmaktadır.

Sağlık Ocaklarının direkt ve endirekt personel giderleri ile genel üretim ve genel sarf malzeme giderleri bağlı bulundukları Sağlık Grup Başkanlıklarınca karşılanmaktadır. Sağlık ocaklarının ihtiyaç duyduğu aşı ve kontraseptif malzemeler Bakanlık tarafından ihale yoluyla satın alınarak, ana depodan, bölge depolarına tahsis edilmektedir. Bu malzemeler bölge depolarından yılda iki kere kendine bağlı İl Sağlık Müdürlüklerine illerin nüfusu, kullanım miktarı ve yapılan istatistikleri göre gönderilir. Buradan Sağlık Grup Başkanlıklarına ve Sağlık Ocaklarına ihtiyaçları oranında dağıtım yapılmaktadır.

Temel Sağlık Hizmetlerinin örgüt birimi olan sağlık ocaklarında " dar bölgede çok yönlü hizmet" modeli uygulanmaktadır (Öztek,:1986). Ocaklarda her türlü hizmet bir arada verilmekte, hizmetlerde entegrasyon kişiye değil, aile veya toplumu hedef almaktadır. Kişinin her türlü sağlık sorunu bir bütün olarak ele alındığından ve başvuracağı tek yer sağlık ocağı olduğundan hizmet kullanımında kolaylık sağlanmış olacaktır.

Bu tür bir hizmetin etkin bir şekilde sunulmasının en önemli öğelerinden biri sunulan hizmetin " ekip hizmeti" olmasıdır. Bu amaçla sağlık ocağı ekibi hekim, halk sağlığı hemşiresi, ebeler, sağlık memuru, çevre sağlığı teknisyeni, tıbbi sekreter, yardımcı hizmetli ve şöförden oluşmaktadır. Bu ekip üyelerinin sayıları ve nitelikleri, hizmet verilen bölgenin nüfusuna ve ekibin hizmet ettiği yerin kırsal veya kentsel oluşuna göre değişmektedir (Eren, Öztek, 1986;S,18)

Sağlık ocakları hizmet merkezleri, verilen hizmetler aşağıda sıralanmıştır.

1.1. Temel Hizmetler

Sağlık ocakları, temel hizmet merkezleri; poliklinik, koruyucu izlem aile planlaması, aşı-enjeksiyon ve çevre sağlığıdır.

1.1.1 Tedavi Edici Hizmetler:

a) Poliklinik

Sağlık ocaklarında poliklinik hizmetleri olarak koruyucu ve tedavi edici hizmetler verilmektedir. Koruyucu hizmetler adı altında, kişiye yönelik, bağışıklama, erken tanı, beslenmenin düzeltilmesi, aile planlaması ve sağlık eğitimi hizmetleri, çevreye koruyucu hizmetler olarak yeterli temiz içme ve kullanma suyu sağlanması, insan dışkı ve idrarının sağlık koşullarına uygun olarak yok edilmesi barınak hijyeni, besin hijyeni, doğanın ve çevrenin korunması, atıkların yok edilmesi, çevre ve hava kirliliği ile mücadele gibi etkinliklerin planlanması ve denetimi; tedavi hizmetleri olarak. İlk yardım, acil tedavi, evde-ayakta bakım ve tedavi ile sevk, bunun dışında adli hekimlik ve yönetimle ilgili hizmetler verilmektedir. Bu hizmetler hekimlerin sorumluluğu altındadır. (Eren Özkök, 1986; s.67)

Araştırmanın yapıldığı sağlık ocaklarında hekimler yukarıda sayılan görevlerden çoğunlukla birinci basamak tedavi edici hizmetleri, yani ayakta bakım ve tedavi ile ilk yardım, acil tedavi ve sevk hizmetlerini yerine getirmektedir. Ayrıca sağlık ocağı koşullarında teşhis edilebilecek hastalıklar, laboratuvar koşulları, gerekli personel ve malzeme eksikliği nedeniyle teşhis edilememekte ve 2. basamağa sevk edilmektedir.

1.1.2 Koruyucu Hizmetler: Korumaya yönelik hizmettir.

a) Koruyucu İzlem

Sağlık ocaklarında² verilen hizmetlerin büyük bir bölümü ocak binası dışında, mahalle ve ailelerin evlerinde yürütülen hizmetler oluşturmaktadır. Aşı-enjeksiyon-pansuman ve aile planlaması hizmetleri dışında ocakta görevli ebe ve hemşirelerin tümü koruyucu izlem olarak sıralama ev ziyaretlerini gerçekleştirmektedir. Ev ziyaretlerinin amacı koruyucu hizmeti yürütebilmek için, halkı sağlık ocağının faaliyetlerinden haberdar etmek ve bilgilendirmenin

2) Sağlık ocağı dışında gerçekleştirilen 15-49 yaş izlem, gebe izlem, lohusa izlem, 0-6 yaş izlemi; araştırmada "koruyucu izlem" adı altında toplanmıştır.

yanında önceki tesbit edilebilecek hastalıklar ve gebelikler konusunda önlem almak ve koruyucu hizmeti halkın ayağına götürmektir. Ev ziyaretleri sırasıyla şunlardır:

- Ev Halkı Tesbiti: Her ebe kendi bölgesinde bulunan evlerin sağlık koşullarının (mesken, su, aydınlatma, ısınma, ve hela durumu) ve içinde yaşayan tüm bireylerin sayı, cins, yaş, eğitim durumları, mesleği, bağlı olduğu sosyal güvenlik kuruluşları, doğum ve ölümler ile bölgeye dışardan gelenleri tesbit etmek amacıyla, her yıl Haziran ayında Ev Halkı Tesbit Fişi(ETF) çalışmaları yapmaktadır. Böylece sağlık ocağı bünyesindeki nüfusun sayısı, özellikleri, demografik hareketleri ve meskenlere ilişkin bilgi elde edilmektedir.

- 15-49 Yaş Kadın İzlemi: Sağlık ocağı bölgesinde bulunan 15-49 yaş arasında kadınlar dört ayda bir düzenli olarak izlenmektedir. Bu izlemlerde amaç 15-49 yaş kadınların sayısı, doğurganlık özellikleri,³ aile planlaması yöntemlerinden herhangi birini kullanıp kullanmadığı, kullanıyor ise hangi yöntemi kullandığı, kullanmıyor ise nedenlerini tesbit etmektir. 15-49 yaş izlemleri gebeliklerin erken dönemde tesbiti ve aile planlaması yöntemi kullananların tesbiti için yapılmaktadır. Her hangi bir aile planlaması yöntemi kullanmayan kadınlara yöntemler hakkında bilgi verilmekte ve tavsiyelerde bulunulmaktadır.

- Gebe İzleme: Bölgede bulunan gebe sayısı ile gebelerin doğurganlık özellikleri tesbit edilerek, riskli ve normal gebelikler belirlenir. Ayda bir kere yapılan bu izlemlerde gebenin gebelik ayı, ağırlığı, kan basıncı tesbit edilmekte, çocuk kalp sesleri dinlenmekte, herhangi bir komplikasyon (ödem, varis, vs.) olup olmadığına bakılarak gerekli eğitim verilmektedir.

- Lohusa İzleme: Lohusa izlemleri gebelik sona erdikten ilk 2 hafta içerisinde, doğum bilgileri⁴ ile anne ve bebeğin sağlık durumlarını tesbit etmek amacıyla yapılmaktadır. Bu izlemlerde ayrıca bebek ve annenin bakımı, beslenmesi için gerekli bilgiler ve aile planlaması yöntemleri ile ilgili eğitim verilmektedir.

3) Doğurganlık özellikleri olarak; canlı ve ölü doğum sayısı, isteyerek ve kendiliğinden düşük sayısı, toplam gebelik sayısı, yaşayan çocuk sayısı, evlenme yaşı, ilk ve son yaptığı doğum tarihi, sistematik bir hastalığının olup olmadığı tesbit edilir.

4) Gebelik sonucu ve tarihi, doğumun yapıldığı yer ve kim tarafından yapıldığı, doğum şekli ve çocuğun cinsiyeti doğum bilgilerini oluşturur.

- Çocuk İzlem⁵ : Sağlık ocağı hizmet bölgesi içinde bulunan 0-3 aylık bebekle 6 ayda bir, 4-12 aylık bebekler 2 ayda bir, 12-24 aylık bebekler 3 ayda bir, 3-6 yaş çocuklar 6 ayda bir olmak üzere düzenli olarak izlenmektedir. Bu izlemlerde bebek ve çocuğun doğum bilgileri ile herhangi bir fiziksel rahatsızlığı olup olmadığına bakılmakta, beslenmesi ve gelişmesi ile ilgili bilgiler verilmekte, aşılama zamanı gelen çocuklar bu izlemlerde belirlenip sağlık ocağına çağrılarak aşıları yapılmaktadır.

b) Aile Planlaması

Her ocakta aile planlamasında sorumlu en az bir ebe bulunmaktadır. Gerek sağlık ocağına başvuran, gerekse koruyucu izlemlerde aile planlamasına ihtiyaç duyduğu tesbit edilip ocağa davet edilen kadınlara, sağlık durumlarına, isteklerine ve eğitim durumlarına bağlı olmak üzere bir aile planlaması yöntemi önerilmektedir. Sağlık ocağında uygulanan aile planlaması yöntemleri Rahim içi araç (RİA), hap ve kondom'dur.

c) Aşı - Enjeksiyon-Pansuman

Sağlık ocaklarında aşı-enjeksiyon-pansuman işlerinden sorumlu bir ebe veya hemşire bulunur. Genel olarak 0-6 yaş dönemi çocuklar ile gebelerin aşıları yapılmaktadır. Ebe ve hemşireler tarafınan sürekli olarak yapılan izlemler(ev ziyaretleri), doğum bildirge formları ve ETF'ler kontrol edilerek aşı yapılacak çocuk veya gebeler sağlık ocağına davet edilir. Sağlık ocağında yapılan aşılarda BCG, DBT, Polio, Kızamık, DT ve Tetanoz'dur.

d) Çevre Sağlığı

Çevre sağlığı hizmetlerinin yürütülmesi, belediyesi olan yerleşim merkezlerinde belediyenin görevidir. Sağlık ocağı ise bu hizmetlerin denetiminden sorumludur. Bu görevi çevre sağlığı teknisyeni ile sağlık memuru bir arada yürütmektedirler. Bu denetimler sırasında; kullanma, içme suyu, gıda imal ve satış yerleri, gayri shhi müessese denetimleri ile belediye sınırları dışında su analizleri ve klorlama çalışmaları yer almaktadır.

1.2. Yardımcı Hizmetler

Sağlık ocaklarında yardımcı hizmet merkezi olarak tıbbi sekreterlik

5) Sağlık ocakları faaliyet raporlarında 0-12 aylık bebek ve 1-6 yaş çocuk izlemleri ayrılmış olmasına karşılık, uygulamada bu izlemler bir arada yapılmaktadır.

depo-ambar, ev idaresi ve ulaştırma bölümleri mevcuttur.

a) Tıbbi Sekreterlik

Sağlık ocaklarında verilen hizmetlerin tümü belirli istatistik formlarına kaydedilmektedir. Görevli personelin herbirinin ayrı ayrı tuttuğu formlar tıbbi sekreterlikte toplanarak aylık ve yıllık faaliyetler olarak dökümü yapılmaktadır. Sağlık ocağına başvurun her hastanın kendine ait aile zarfları da burada toplanmaktadır. Aile zarfı içinde kişisel sağlık kartı, 15-49 yaş kadın formu ve aşı kartları bulunur. Poliklinik, aile planlaması, aşı-enjeksiyon-pansuman başvurularında bu kartlar tıbbi sekreterlikten alınarak hizmetin alınacağı birimde kaydediler. Tıbbi sekreterlikte bir tıbbi sekreter veya memur bu görevden sorumlu olarak çalışmaktadır.

b) Depo-Ambar

Sağlık ocaklarının direk madde ve malzemeleri için bulunduğu birimdir. Depo görevlisi tüm ocaklarda Sağlık Memuru veya Çevre Sağlığı Teknisyeni'dir.

c) Ulaştırma

Sağlık ocakları faaliyetlerinin büyük bir kısmını oluşturan koruyucu hizmetlere yönelik koruyucu izlem ve çevre sağlığı hizmetlerinin yürütülmesine yardımcı olmak amacıyla hizmet verir. Bu hizmetleri vermek amacıyla sağlık ocaklarında bir araç ve ulaştırmadan sorumlu bir şöför bulunmaktadır. Araştırma kapsamındaki ocaklardan sadece 1ve 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağında ulaştırma bölümü mevcuttur.

d) Ev İdaresi

Sağlık ocağı temizlik faaliyetlerinden sorumlu, yardımcı hizmetlerin bulunduğu birimdir.

2. MALİYET, ETKİLİLİK VE PERFORMANS ANALİZİNİN TANIMI

2.1. Maliyet, etkililik, performans analizinde kullanılacak göstergeleri tanımladandan önce, terimlerin anlamını belirtmekte fayda vardır.

Maliyet: Belirli bir sonuca ulaşmak için katlanılan veya katlanılacak olan fedakarlıkların parayla ölçülebilen toplamına maliyet denilmektedir. Bir başka deyişle, herhangi bir sonucun maliyetini oluşturan öğeler, o sonucun doğması için katlanılan fedakarlıklardır. Bu ya ilgili sonuca ulaşmak amacıyla bir takım giderlerin yapılması biçiminde(muhasebe maliyeti), ya da o sonuç uğruna bir takım çıkarlardan vaz geçilmesi şeklinde söz konusu olurlar. (Fırsat Maliyeti)(Büyükmirza, 1987;S,33-34)

Maliyet; bir işletmenin birbirini izleyen dönemler içindeki değer hareketlerinin kaydı için en geçerli bir kuraldır. Maliyet kuralı, paranın satın alma gücündeki değişikliklerin etkisi altındadır ve bu yönü onun en güçsüz özelliğidir. Başka bir deyimle, maliyet, günlük yaşantımıza kadar giren ve her şeyden önce bir gereksinmeye cevap verebilmek amacıyla üretilen mal veya hizmetlerin üretimde kullanılan tüm üretim faktörlerinin para ile ifadesidir.(özel 1972.S,15) Her işletmenin kendi konusuna giren mal ve hizmetlerin elde edilmesi için harcanan çeşitli üretim faktörlerinin para ile anlatımına "maliyet " veya "maliyet gideri" adı verilir (Bursa,1976;S,2)

Maliyet, işletmeye katılan mal ve hizmetlerle, bunların işletmeye girecek olanları için yapılan veya yapılacak harcamalarınmal hizmet veya pay belgesi değiştirmek suretiyle edinilen veya edinilecek olan varlık ve hizmetlerin para ile ölçülebilen toplamlarıdır.(Özel ,1972;S,15)

Tıp teknolojisinde son yirmi beş sene içinde görülen hızlı ilerleme, sağlık hizmetlerinde girdi maliyetlerini yüksek boyutlara taşımıştır.Ekonomik olarak kalkınmış ülkelerde sağlık hizmetlerine olan artan talep ve beklentiler, gayrisafi milli hasıla içindeki sağlık harcamalarına ayrılan payın neredeyse %20'lere varmasına sebep olmuştur.Oysa bu oran bizde %3-4 arasında yer almakta olup, senelik artışlarda yeterli değildir. Çıktı kalitesindeki düzelmeye oranla çok daha hızlı yükselen sağlık harcamaları ülkeleri daha ucuza, yaygın ve kaliteli sağlık hizmet sunumu yolunda bazıları radikal denebilecek tedbirler

almaya sevk etmiştir. Maliyet kontrolü ve takibi ile, maliyetleri düşürmeye yönelik teknikler, sağlık hizmetleri yönetiminde giderek artan bir öneme sahip olmaktadır. (BEKAROĞLU,1998.S,17)

Maliyet Analizini maliyet analizleri yönetim muhasebesinin kullandığı en önemli finans yönetim araçlarından birisidir. maliyet analizleri geçmiş dönemlere ilişkin maliyet muhasebesi verilerinden yararlanılarak ileriye dönük finansal planlamalara yardımcı olmak amacıyla yapılan analizlerden oluşmaktadır. (Akar, 1992.S, 83)

Maliyet analizi, gerçekte maliyetlerin oluşturmadaki yetersizlikleri ve hata kaynaklarını araştırmayı önemsemez. Maliyet analiz daha çok masrafların meydana geldiği yerleri gün ışığına çıkarmaya ve onlara yardımda bulunmaya yarayacak maliyet verilerinin nasıl hazırlanacağını gösteren araştırmalar yaparak ilgilere uygun önerilerde bulunur (Sağbil,1978.S,93)

2.1.1. Maliyet Dağıtım Yöntemleri

Hastanelerde maliyet hesaplamasında başlıca dört dağıtım yönteminden yararlanılır.(Berman,Weeks, 1982. S,77)

- a) Dolaysız (basit) dağıtım yöntemi.
- b) Kademeli(indirgeme) dağıtım yönetimi
- c) Çift bölüştürme yöntemi
- d) Çok sayılı bölüştürme(matematiksel) yöntem.

a) Dolaysız(Basit) Dağıtım Yöntemi:

Bu yöntemde maliyet merkezlerinde toplanmış olan giderler, hastane yönetiminin tesbit ettiği ölçülere göre esas maliyet merkezlerine dağıtılır.

b) Kademeli Dağıtım Yöntemi

Bu yöntem yardımcı hizmet merkezleri arasındaki hizmet alış verişini inceleyen yöntemdir. Uygulamada en çok kullanılan yöntem olan kademeli dağıtım yönteminin mantığı yardımcı maliyet merkezlerinin dağıtımına esas alınması sırasına göre dizilmesidir.Bu sıralama iki temele göre yapılır; bu temellerden birincisi hizmet temelidir. En fazla hizmet sağlayan merkezin giderleri ilk olarak dağıtılır. Bu dağıtım, en az hizmet sağlayan yardımcı birime doğru devam eder. İkinci temel ise, maliyet temelidir. Bu temelde birinci dağıtım sonuçlarına göre hizmet merkezleri en fazla maliyetten en az maliyete doğru sıralanır ve

dağıtım bu sıralamaya göre yapılır.

c) Çift Bölüştürme Yöntemi:

Bu yöntem iki ayrı maliyet dağıtımı yapılır. İlk dağıtımda bütün bölümlerin dolaylı ve dolaysız giderleri önceden belirlenen dağıtım ölçütlerine göre maliyet merkezlerine dağıtılır. İkinci dağıtımda yardımcı hizmet merkezlerinde toplanan maliyetler, yine aynı ölçütler kullanılarak esas maliyet merkezlerine dağıtılır.

d) Çok Sayılı Bölüştürme Yöntemi:

Bu yöntem, maliyet merkezleri arasındaki hizmet alışverişlerini dikkate alan bir yöntemdir. Dağıtıma katılan maliyet merkezlerinin sayısı kadar denklem kullanmak gerekir. Esas prensip, her maliyet merkezinin diğer maliyet merkezlerine dağıttığı maliyetlerin toplamının kendi ilk masrafları ile diğer maliyet merkezlerinden aldığı maliyetlerin toplamına eşit olmasıdır. Yardımcı maliyet merkezlerinin giderleri bu şekilde hesaplandıktan sonra esas maliyet merkezlerine dağıtılır.

Bir sağlık hizmetinin maliyeti, o hizmeti sunmak için fedakarlık edilen kaynaklarla ilgilidir. Bu nedenle ekonomistler sağlık hizmeti sonucu oluşan kaynak kullanımındaki değişikliklerle ilgilenirler. Sağlık hizmetlerinin bir çoğunun sunumunda bu değişikliklerin büyük bir kısmı sağlık sektörünün kendi içinde gerçekleşir.(Drummond, 1990:s,11). Sağlık sektörünün kendi içinde gerçekleşen maliyetleri oluşturan giderler etkinlik hacmi ilişkileri açısından üç gruba ayrılır.

2.1.2.Maliyetleri Oluşturan Giderler Üç gruba Ayrılır:

a) Sabit Giderler:Bunların ilki kısa dönemde faaliyet hacminde meydana gelen değişikliklerden etkilenmeyen giderleri, sabit giderlerdir. Sabit giderler belirli bir kapasite yaratmak için gerekli olan, faaliyete başlangıç maliyetleridir. Bunlar arasında sermaye, demirbaş ve bina amortismanı sayılabilir.(Aker 1992 s,85; Büyükmirza, 1987:95-98).

b) Değişken Giderler:Etkinlik hacmindeki dalgalanmalara paralel değişimler gösteren giderler değişken giderler olarak tanımlanmaktadır. Değişken giderlerin örnekleri arasında direkt madde ve malzeme, direkt per-

sonel ve bir kısım genel üretim giderleri sayılabilir.(Büyükmirza, 1987:99-100).

c) Karma Giderler:Etkinlik hacmi ilişkileri alanında üçüncü gider grubu karma giderlerdir.Bu giderler yarı değişken, yarı sabit olarak ikiye ayrılır. Yarı değişken giderler faaliyet hacmi sıfır olduğu zaman tümüyle ortadan kalkmaya, ancak faaliyet hacmindeki değişmelere paralel olarak artıp azalan giderlerdir.Bu giderlere örnek olarak endirekt personel giderleri ve bakım onarım giderleri gösterilebilir.(Büyük mirza, 1987:102-103). Yarı sabit giderler belirli bir üretim kapasitesine bağlı olarak değişen, ancak üretim kapasitesindeki artış oranıyla aynı oranda artış göstermeyen giderlerdir. Bu giderler belirli bir üretim hacmi korunduğu müddetce sabit kalırlar ve üretim hacmindeki bir artış gerçekleştiğinde sıçramalar gösterirler.(Akar, 1992:88).

Sağlık hizmetlerinin seviye ve kalitesi ekonominin diğer sektörlerinde de kaynak kullanımında değişikliklere sebep olur.Bunlar arasında sağlığı korumak için verilen çevresel koruma ve belediye faaliyetlerinin maliyeti ve sağlık hizmeti almakta olan kişi ve yakınlarının yüklendiği maliyetler sayılabilir.Buna örnek olarak tedavi alan kişi ve yakınlarının, çalışabilecekleri iş zamanında yaptıkları fedakarlıklar; sağlık hizmetine ulaşmak veya hizmeti almak için sarfedilen zamanın maliyeti,kişinin sağlıksız olmasından dolayı meydana gelen iş kayıpları, hasta yakınlarının hasta bakımı için harcadıkları zaman sayılabilir. Bu tür üretim kayıpları, hizmetin verilışıyle doğrudan ilişkili değildir ve sağlık hizmetleri harcamalarında görünmeseler dahi ekonomik açıdan topluma maliyetleri vardır. (Drummond, 1990:11; warner, wcc, 1982:76-77)

2.2. Etkililik: Etkililik sağlık hizmeti sunumu için gerekli kaynak miktarı ile sunulan hizmet miktarı arasındaki ilişkidir.(Thimreck, 1994:118). Bu ilişki, kullanılan kaynakların hizmet sonumuna oranı, başka deyişle kaynak arzıyla sunulan hizmet miktarının oranı olarak ifade edilir(Shortell, Kaluzy, 1983:420-421). Daha etkili faaliyet, belirli miktar kaynakla, eş kalitede daha fazla hizmet sunumu veya belirli düzeyde hizmet sunumunun düşük miktarda kaynak kullanılarak gerçekleştirilmesidir.

Etkililik, teknik ve ekonomik etkililik olmak üzere ikiye ayrılır.

2.2.1.Teknik etkililik; belirli bir miktarda hizmet (veya ürün) elde etmek

için en az miktarda kaynak kullanımını ifade eder. Teknik etkililiğin sağlanması ekonomik etkililiğin de gerçekleşeceği anlamına gelmez. Her kaynağın belirli bir fiyatı vardır. Bir hizmetin (veya ürün) verilişinde farklı kombinasyonlarda kaynak kullanılabilir.

2.2.2. Ekonomik Etkililik: Belirli miktardaki hizmet sunumunun (veya ürün) en az maliyetle gerçekleştirilmesi veya belirli maliyetteki girdilerle maksimum hizmet sunumunun sağlanması ekonomik etkililiktir. Ekonomik etkililik kaynakların fiyatlarına ve teknolojik etkililiğine bağlıdır. (Beky, 1982.S,53).

2.3. Performans: Performans önceden belirlenen standartlarla mevcut durumun karşılaştırılmasıdır. Performans analizinde ilk önce çalışmanın boyutları ve öncelikleri, başka deyişle neyin değerlendirileceği belirlenir. Çalışmanın boyutları doğrultusunda öncelikli olarak seçilmiş performans göstergeleri tesbit edilir. Belirlenen amaçlara göre performans değerlendirilmesi için farklı standartlar önerilmiştir. Bu standartlar genellikle daha önceki deneyimlere göre oluşturulur. Daha sonra çalışma kapsamındaki göstergeler ile önceden tesbit edilmiş standartlar karşılaştırılır. (Shortell, kaluzny, 1983.S,425).

Sağlık bakımındaki performans göstergelerinden bir kısmı etkililik bir kısmı verimlilik ile ilgilidir. Etkililik bir önceki bölümde tanımlandığından, bu kısımda verimliliğin tanımlamasında fayda vardır. Verimlilik, her üretim faktörünün (Kaynağın) sağladığı ürün miktarı; yani belirli bir kaynak kullanarak elde edilen hizmet (veya ürün) miktarının kullanılan kaynağın miktarına oranıdır. (Beky, 1982.S,58).

Verimlilik, kaynakların hizmet sunumuna göre düşük düzeyde tutularak, sağlık bakım sürecinin etkililiğini artırmak yoluyla, her bir birim kaynağın ürettiği hizmet miktarını artırmaktır. (Ford 1987:399-407)

Performans analizlerinin gerekçesi maliyetlere dayanmaktadır. Üretime katılan insan gücü girdisinin verimliliğine yönelik işlemlerdir. Bu çalışmaların sonunda yöneticiler, örgütün işleyişi hakkında rahatlıkla karar verebilirler.

Performans Analizi;

- Çalışanların Statüsünü değiştiren kararlar almak
- Yöneticilerin birim ve kişi performansları hakkında bilgi sahibi olmalarında.

- Organizasyon çalışmalarının bilgi, beceri vb. örgütsel işleyişin yönelimlerine direkt etki eden bilgiye sahip olma ve değişik eğitim programlarını uygulamada,
- Organizasyonu değerlendirme, denetim kalitesi hakkında bilgi elde etmede,
- Çalışanların performans ve gelişimi üzerinde yönetsel rolü belirlemede yardımcı olur.

Günümüzde sağlık sektörünün iyi bir personel performansı değerlendirme sistemine ihtiyacı vardır. Sağlık çalışanı yüksek stres altında olup, ayrıca yüksek performans isteyen aktif bir çalışma ortamı içinde bulunmaktadır. (Lombardi,1988.S,145)

Kalite ve miktar belirlemenin kolay olduğu organizasyon yapılarında performans analizi biraz daha kolay olabilir. Fakat sağlık hizmeti üreten kurumlarda bu standartlara karar vermek çok daha zor, aynı zamanda çok gereklidir.

2.3.1. Performans Analizi Aşağıdaki Amaçlara Hizmet Etmektedir.(Can,1994. S,116)

- 1- Personel Geliştirme
- 2- Başarı Ölçümü
- 3- Başarının Geliştirilmesi
- 4- Ücretleme
- 5- Personelen Potansiyelinin Belirlenmesi
- 6- Geri Bildirim
- 7- Personel Planlaması
- 8- İletişim

2.3.2. Performans Değerlendirme Yöntemleri Şu Şekildedir(Ataay,1985.S,265)

- 1- Karşılaştırmalı Yöntemler
 - a) Doğrudan dereceleme yöntemi
 - b) Alternatif sıralama yöntemi
 - c) Eleştirerek karşılaştırma

d) Zorunlu dağılım yöntemi

2- Kesin standartlar

a) Ağırlıklı kontrol listesi yöntemi

b) Zorunlu seçim yöntemi

c) Dereceleme yöntemi

d) Kritik durum yöntemi

e) Davranışsal gözlem skalası

f) Amaçlara göre yönetim

2.4. Sağlık Ocaklarında Maliyet, Etkililik ve Performans Analizi Göstergeleri

Maliyet, etkililik ve performans analizlerinin kaynakların etkin kullanımı açısından büyük önemi olmasına rağmen, bu tür çalışmalar özellikle ikinci basamak sağlık hizmetlerini gerçekleştiren yataklı tedavi kurumlarında yapılmıştır. Bu çalışmalarda kullanılan göstergeler hastane ve bölümler bazında, hasta günü maliyeti, yatak maliyeti, poliklinik maliyeti, maliyetlerin çeşitli giderler içerisindeki ağırlığı, kapasite kullanımı oranı, ortalama yatış süresi, yatak devir hızı, personel etkililiğini ortaya koyan; personel başına düşen fiili ve dolu yatak ile personel başına düşen yatan hasta sayısı ve hasta günü sayısı, teorik hasta günüsayıdır(Tokat, Kısaer 1991:47, 50,53-62; Alexander, Rundall, 1993;209-219).

Maliyet etkililik ve performans analizlerinin sağlık ocaklarında daha önceden yapılmamış olması, çalışmada seçilen ölçülerin standartlarla karşılaştırılmasını engellemektedir. Bu nedenle analiz; seçilen ocaklarda elde edilen ölçülerin, ocaklar arasında karşılaştırılması ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu standartların oluşturulmasına katkıda bulunulabilmesi ve yöntemler önerilebilmesi de bu çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Bu çalışmada, sağlık ocaklarında maliyet, etkililik ve performans ölçütleri olarak; birim hizmet maliyetleri, maliyetler içerisinde çeşitli giderlerin ağırlığı ve temel hizmet merkezlerine dağılımı, personel etkililiği ve personel performansı kullanılmıştır.

2.4.1. Maliyetleri Oluşturan Giderlerin Gider Çeşitlerine Göre Ağırlıkları:

Maliyetler içindeki çeşitli giderlerin ağırlığı önemli bir performans göstergeleridir. (Tokat , Kısaer, 1991,S,50)

2.4.2. Temel Hizmet Merkezleri Maliyetlerinin Toplam Maliyet İçindeki Ağırlıkları:

Temel Hizmet Merkezleri poliklinik, koruyucu izlem, aile planlaması, aşı-enjeksiyon pansuman ve çevre sağlıdır.Bu tür bir ayırım sağlık ocakları birim hizmet maliyetleri arasındaki farklılıkların nedenlerini belirleyebilmek açısından önemlidir.

2.4.3. Birim Hizmet Maliyetleri:

Yöntem bölümünde anlatılan işlerin her bir hizmet merkezinin verdiği hizmetlerin özellikleri göz önüne alınarak birim hizmet maliyetleri hesaplanmıştır.

2.4.4. Mali Etkililik Göstergeleri:

Hekim ve sağlık personeli ve idari ve yardımcı personel ücretlerin toplam ücretlerin ve toplam giderleri içindeki oranları birer mali etkililik göstergesidir.

2.4.5. Personel Etkililiği:

Sağlık ocağı personelinin etkililiğini ortaya koyan göstergeler her bir hizmet merkezinde verilen hizmet sayısının hizmet merkezinde çalışan personel sayısına oranlanmasıyla hesaplanmıştır. Personel etkililiği göstergeleri kaynakların etkili ve verimli kullanımı açısından büyük önem taşımaktadır. Sağlık ocağı giderlerinin büyük bölümünü personel giderlerinin oluşturması nedeniyle personel etkililiği göstergeleri maliyetlerin kontrolü açısından önemlidir.

2.4.6. Personel Performansı:

Sağlık ocakları temel hizmet merkezlerinde çalışan personelin performansı hesaplarken hizmet çeşitlerine göre bir yerde verilebilecek maksimum hizmet sayısı ile verilen hizmet sayısı karşılaştırılmıştır.

3) ARAŞTIRMA 1 NO'LU MERKEZ, 2 NO'LU MERKEZ, İSTASYON, BEYLİKBAĞI VE DİLOVASI SAĞLIK OCAKLARINDA MALİYET ETKİLİLİK VE PERFORMANS ANALİZİ

3.1 ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Ülkemizde sağlığa ayrılan kaynakların kısıtlı olmasına karşılık, sağlık harcamalarının hızla artması nedeniyle, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesinin en önemli unsurlarından birisi, bu kaynakların etkili kullanımıdır.

Sağlık hizmetlerinin ekonomik kalkınmaya etkisi ve temel sağlık hizmetlerinin toplumun sağlık seviyesine yaptığı katkı göz önüne alınarak, bu hizmetlerin temel örgüt birimi olan sağlık ocaklarında kaynak israfını engellemek ve sunulan hizmetin etkililiğini artırmak amacıyla, kullanılan kaynakların hangi ölçüde verimli ve etkili olduğunun saptanması, sunulan hizmetlerin birim maliyetlerinin hesaplanması, sağlık ocakları maliyet yapılarının ve personel etkililiği ile performansının belirlenmesi, bu örnekleme bazında ortaya konmaya çalışılmıştır.

3.2. UYGULAMANIN AMACI ve KAPSAMI

Kırsal kesime hizmet vermekte olan iki sağlık ocağı ile benzer sosyo-ekonomik ve demografik özellikler gösteren kentsel bölgeden seçilmiş üç sağlık ocağının 1997 maliyet, etkililik ve performansları arasında karşılaştırma yapılması araştırmanın amacıdır. Bu çalışmaların amacı, aynı kalitede, aynı tür hizmeti veren sağlık ocaklarında, verilen hizmetlerin maliyet, etkililik ve performansları arasında fark olup olmadığını tesbit etmek ve ulusal düzeyde yapılabilecek bu tür çalışmalar ile söz konusu standartların oluşturulması çalışmalarında karşılaşılabilecek yöntemsel sorunların bazılarını çözümler aramak ve bu tür standartların oluşturulması çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

- Araştırmada veri kaynağı olarak kullanılan mali kayıtlar, faaliyet kayıtları ve istatistikler doğru olup gerçek durumu yansıtmaktadır.

- Maliyetlerin dağıtımı için esas alınan, dağıtım ölçütleri mevcut veriler içinden seçilen en uygun ve genel kabul görmüş ölçütlerdir.

- Birim hizmet maliyetlerini hesaplamada, hizmetlerin ağırlıklandırılmasında kullanılan kriterler araştırmanın kapsamı ve mevcut veriler içerisinde seçilmiş en uygun kriterlerdir.

- Hizmet sürelerinin belirlenmesi için alınan uzman görüşlerinin doğru olduğu kabul edilmiştir.
- Sağlık ocaklarında verilen tüm hizmetlerin efektif olduğu ve tıbbi bakımında yeterli olduğu kabul edilmektedir. Verilen hizmetin kalitesi eşittir.
- Kişiler sağlık hizmetine ulaşmada eşittir.
- Seçilen sağlık ocakları aynı tip nüfus grubuna hizmet vermekte olup, sağlık ocaklarının hizmet verdiği hizmet çeşitleri birbirinin aynıdır.
- Sağlık ocakları, sadece kendi hizmet toplumuna hizmet etmekte dışarıdan gelenlere hizmet vermemektedir.

- Analizin kapsamı sağlık ocakları açısından ele alınmıştır. Kurumsal bazda analiz yapıldığından endirekt maliyetler(hizmet almak için işten ayrı kalma, üretim kaybı vb.) ve faydalar ile verilen hizmetlerin toplum, devlet ve kişiye olan maliyet ve faydaları analize dahil edilmemiştir.

Burada verilmiş bulunan genel sınırlamalar yanında her bir bölüm başlığı altında söz konusu çalışmaya ilişkin özel sınırlamalarda ilgili bölümler kapsamında açıklanmış ve uygulanmıştır.

- Fonksiyonel Bölünme: Aynı işi yapan personel, araç ve gereçten oluşan her birim, ayrı bir gider yeri olarak kabul edilir. Bu ölçüt, yapılan iş olup, işin yapıldığı yer önemli değildir. (Aker, 1992=52)

_Temel Hizmet merkezleri: Sağlık bakım hizmeti üretimi ve sunumu ile doğrudan ilgili olan bölümlerdir (Şahin, 1992=14). Bu tanıma göre sağlık ocaklarında bulunan temel hizmet merkezleri; poliklinik, koruyucu izlem, aile planlaması, aşı, enjeksiyon, pansuman ve çevre sağlığıdır.

_Yardımcı Hizmetler Merkezleri: Hizmet sunumu ile doğrudan ilişkisi bulunmayan, ancak temel hizmet merkezlerinin faaliyetlerinin eksiksiz ve kesintisiz olarak sürdürülebilmeleri için hizmet veren maliyet merkezleridir. Bu tanıma göre sağlık ocakları yardımcı hizmet merkezleri; tıbbi sekreterlik, depo ambar, ev idaresi ve ulaştırma dır.

- Kademeli Dağıtım Metodu: Yardımcı hizmetler merkezleri maliyetlerinin hizmet merkezlerine dağıtımında kullanılan yöntemlerden biridir Hizmet merkezleri arasındaki hizmet alışverişini dikkate alır. Yardımcı maliyet merkezleri dağıtımına esas alınma sırasına göre dizilir. Hizmet merkezlerinin sıralanması hizmet sayısı veya maliyet esasına göre yapılır.

Bu çalışmada hizmet merkezleri maliyet esasına göre sıralanmıştır. Birinci dağıtım sonunda en yüksek payı yüklenmiş bulunan hizmet merkezinden başlamak üzere her bir yardımcı hizmet merkezi gideri kendisinden sonra gelen hizmet merkezine dağıtılır. (Menderes, 1994=41-42)

- Maliyet ve Gider kavramsal bütünlük açısından eş anlamlı kullanılmıştır.

- Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri: Bir mal veya hizmeti üretmek için harcanan, ürünün maliyetine doğrudan yüklenebilen malzeme giderleridir.
- Direkt Personel Giderleri: Hizmet sunumu amacıyla temel hizmet merkezlerinde çalıştırılan personel için tahakkuk ettirilen giderlerdir.
- Genel Üretim Giderleri: Direkt ilk madde ve malzeme ve personel giderleri dışında kalan üretimin gerçekleştirilmesi için gerekli tüm giderlerdir.

3.3. UYGULAMANIN METODOLOJİSİ

Araştırma evrenini 1997 yılında Türkiye genelinde hizmet veren 16.000 sağlık ocağı oluşturmaktadır. Araştırma için 1 nolu merkez Sağlık Ocağı, 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı, Dilovası, Beylikbağı ve İstasyon Sağlık Ocakları seçilmiştir.

Sağlık ocakları seçilirken organizasyonların oturmuş olması, kendi binasında hizmet veren ve özellikle kayıtlarının düzenli ve verileri için sağlıklı olması dikkate alınmıştır. Uygulama mülakat olarak gerçekleştirilmiştir. Mülakatı sorular oluşturmakta ve sorular uygulama sonunda verilmiştir.

Mali kayıtlar ve faaliyetler(ve idari hizmetler) sağlık ocakları ve Sağlık Grup Başkanlığı kayıtlarından alınmıştır. Endirekt personel giderlerinde tedavi giderleri, sağlık grup başkanlığında kendilerine bağlı sağlık ocakları arasında tasnif ihtiyacı gösterilmeden işlenmesi nedeniyle, Sağlık Kurumları, Saymanlığı Bütçe giderleri ve Ödeme Emirleri defterinde, grup başkanlığı personelinin tümüne ödenen tedavi giderleri çıkarılmış ve personel başına tedavi gideri bulunarak, bölümlere yüklenmiştir.

Araştırmada 1997 faaliyet dönemine ilişkin mali kayıtlardan direkt ve endirekt personel giderleri(tedavi giderleri hariç) ile genel üretim giderlerinden elektrik, su, haberleşme giderleri sağlık ocaklarının bağlı olduğu Sağlık Grup Başkanlığından İl Sağlık Müdürlüğünden, diğer giderler ise sağlık ocaklarından elde edilmiştir. 1997 yılına ait verilen hizmet sayıları sağlık ocakları formlarından alınmış, bu veriler Sağlık Ocaklarının, Sağlık Grup Başkanlığının ve İl Sağlık Müdürlüğünün hazırladığı 1997 yılı faaliyet raporuyla karşılaştırılarak doğruluğu kanıtlanmıştır.

- Mali Verilerle İlgili Veri Kaynakları

Tıbbi Sarf Malzeme Giderleri : Sağlık ocağı , Ayniyat Tesellüm Makbuzu ve Esas Ambar Defteri.

İlaç Giderleri:Sağlık ocağı , Ayniyat Tesellüm Makbuzu ve Esas Ambar Defteri.

Direkt Personel Giderleri: Sağlık Grup Başkanlığı, İl Sağlık Müdürlüğü, Maaş Mutemetliği, Personel Bordroları.

Endirekt Personel Giderleri

Geçici Görev Yolluğu: Sağlık Grup Başkanlığı,İl Sağlık Müdürlüğü, Maaş Mutemetliği

Sürekli Görev Yolluğu: Sağlık Grup Başkanlığı, İl Sağlık Müdürlüğü, Maaş Mutemetliği

Giyecek Giderleri: Sağlık Grup Başkanlığı, İl Sağlık Müdürlüğü, Ayniyat Tesellum Makbuzu

Tedavi Giderleri: Sağlık Kurumları Saymanlığı, Bütçe Giderleri ve Ödeme Defteri.İl Sağlık Müdürlüğü

Elektrik Giderleri: Sağlık Grup Başkanlığı, Ayniyat Memuru, Faturalar.

Su Giderleri: Sağlık Grup Başkanlığı, Ayniyat Memuru, Faturalar.

Yakıt Giderleri: Sağlık Ocağı, Ayniyat Tesellüm Makbuzu

Genel Sarf Malzeme Giderleri: Sağlık Ocağı, Ayniyat Tesellüm Makbuzu, Esas Ambar Makbuzu, İl Sağlık Müdürlüğü

Haberleşme Giderleri: Sağlık Grup Başkanlığı, Ayniyat Memuru, Faturalar. İl Sağlık Müdürlüğü

Demirbaş-Bina Amortisman Giderleri:Demirbaş Esas Eşya Defteri Sağlık Ocaklarının Toplam alanı, 1997 betonarme karkas yapı tipine ait m2 birim fiyatları ile hesaplanacaktır.

- Faaliyetlerle İlgili Veri Kaynakları

Poliklinik Sayısı:Form 023 Aylık Ocak Çalışma Formu, 1997 yılı Faaliyet Raporu, Form 011 Doktor Aylık Çalışma Formu

Sevk Sayısı: Form 023 Aylık Ocak Çalışma Formu, 1997 yılı Faaliyet Raporu, Form 011 Doktor Aylık Çalışma Formu

15-49 Yaş İzlem: Form 008 Aylık Ebe Çalışma Formu, 1997 yılı Faaliyet Raporu

Gebe İzlem: Form 008 Aylık Ebe Çalışma Formu, 1997 yılı Faaliyet Raporu

Lohusa: Form 008 Aylık Ebe Çalışma Formu, 1997 yılı Faaliyet Raporu

Çocuk:Form 008 Aylık Ebe Çalışma Formu, 1997 yılı Faaliyet Raporu

Aşı: Form 013 Aylık Aşı Formu, 1997 yılı Faaliyet Raporu

Aile Planlaması Hizmetleri: Aylık Kontraseptif Malzeme Sarf Formu,1997 yılı Faaliyet Raporu

Çevre Sağlığı Denetimleri: Form 009 Sağlık Memuru, Çalışma Formu, 1997 Yılı Faaliyet Raporu

Sağlık Ocaklarında, Sağlık Grup Başkanlığı, İl Sağlık Müdürlüğü ve faaliyet raporlarından elde edilen veriler amaçlara uygun olarak hazırlanmış veri kodlama, formlarına işlenerek, mali ve faaliyet verileri hizmet birimlerine göre ayrı tablolara aktarılmış ve bilgisayarda yöntem kısmında açıklanan işlemler gerçekleştirilmiştir.

3.4. Yöntem

Sağlık Ocakları, verdikleri hizmetlere göre temel hizmet merkezleri olarak poliklinik, koruyucu izlem, aile planlaması, aşı-enjeksiyon-pansuman ve çevre sağlığı, yardımcı hizmet merkezleri olarak tıbbi sekreterlik, depo-ambur, iş idaresi ve ulaştırma olarak bölümlendirilmiştir.

Fonksiyonel bölümlenme esas alınarak belirlenen hizmet malzemelerinde gerçekleşen dolaysız maliyetlerden tıbbi sarf, ilaç direkt ve endirekt personel giderleri ile genel sarf giderleri fiili sayımlarla belirlenmiştir. Genel üretim giderlerinden elektrik, su, yakacak ve haberleşme dağıtımları bölümlerin alanları(m²'leri) esas alınarak yapılmıştır.

Demirbaş amortismanı giderleri Demirbaş Esas Eşya Defterinde kayıtlı son 10 yılda alımı yapılan ve halen kullanılmakta olan demirbaşların alış fiyatları ve bölümlere dağılımının belirlenmesiyle elde edilmiştir. Yıllara göre fiyat değişikliklerinin etkisini gidermek ve araştırmanın yapıldığı 1997 yılı fiyatlarına çıkarmak amacıyla DİE Toptan Eşya Fiyat Endeksi kullanılarak geçmiş yılların fiyatları 1997 yılı fiyatlarına çıkarılmıştır. Demirbaşların ekonomik ömrünün 10 yıl olacağı varsayımı ile son on yılda hizmet merkezinde bulunan demirbaşların 1997 yılı fiyatları ile ifade edilen değerlerinin toplamalarının % 10'u hesaplanarak, herbir hizmet merkezinin

demirbaş, amortisman gideri bulunmuştur.

Bina amortismanı giderleri hesaplanırken Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın emlak vergisi uygulamalarına esas olmak üzere müştereken yayınladıkları cetvellerin hastane ve klinik binalarına ait tarifesinin betonarme karkas yapı tipine ait olan gösterge kullanılmıştır. Bu değer sağlık ocağının toplam alanı ile çarpılarak, bina maliyeti bulunmuştur. Bina amortismanında binanın ortalama ekonomik ömrünün 50 yıl olacağı varsayımından hareketle, toplam bina maliyetinin %2'si alınarak bina amortisman gideri bulunmuş, yine m² esasına göre bina amortisman giderinin hizmet merkezlerine dağıtımı yapılmıştır. Buraya kadar yapılan işlemler sonunda sağlık ocağı, temel hizmet merkezlerinin her birinin direkt giderleri hesaplanmış ve 1. Dağıtım Tablosunda gösterilmiştir.

Herbir hizmet merkezinde gerçekleşen dolaysız maliyetler belirlendikten, sonra, temel hizmet merkezlerinin toplam maliyetlerine ulaşmak amacıyla yardımcı hizmet merkezlerinin giderlerinin, kademeli dağıtım yöntemi kullanılarak temel hizmet merkezlerine dağıtımı yapılmıştır. Birinci dağıtım sonucunda, giderlerine göre yardımcı hizmet merkezleri büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. En büyük gider merkezinden başlamak üzere, her hizmet merkezinin gideri kendisinden önce gelen hizmet merkezine uygun dağıtım kriterleri ile dağıtılmıştır. Bu kriterler şunlardır;

Tıbbi Sekreterlik Giderleri; temel hizmet merkezlerinin verdikleri hizmet sayılarına göre.⁶

Depo-Ambar; tıbbi sarf ve ilaç giderleri toplamından aldıkları pay oranında. Ev İdaresi; bölüm alanları(m²) göre

Ulaştırma; ulaştırma bölümünün hizmet verdiği bölümlere uzman görüşü alınarak dağıtılmıştır.(% 80 koruyucu izlem, % 20 çevre sağlığı)

2. Dağıtım sonunda temel hizmet merkezlerinin toplam giderleri bulunmaktadır. Temel hizmet merkezlerinde verilen hizmet çeşitleri, hizmetin

6) Poliklinik ve sağlık hizmeti tıbbi sekreterlikte tek işlem gerektirdiğinden dağıtımölçütü olarak sadece poliklinik hizmeti sayısı alınmıştır.

veriliş süresi ve malzeme birim fiyatı kriterleri kullanılarak ağırlandırılmıştır. Hizmet süresi ve malzeme birim fiyatları en düşük hizmet baz alınarak diğer hizmetler buna göre oranlanmıştır. Bu ağırlıklarla hizmet sayıları çarpılmak suretiyle baz hizmet cinsinden toplam hizmet sayıları bulunmuştur. 2. Dağıtım sonucu oluşan temel hizmet merkezi maliyetinin ağırlıklandırılmış hizmet sayılarının toplamına bölünmesiyle taban olarak seçilmiş hizmetin birim maaliyeti bulunmuş, daha sonra bu rakam diğer hizmetler için hesaplanan ağırlıklarla çarpılarak, diğer hizmetlerin birim maliyetleri hesaplanmıştır. (Hizmet süreleri Ek.II'de gösterilmektedir.) Mali etkililik göstergeleri personel grubu ücretlerinin toplam ücretlere ve toplam giderlere oranlanmasıyla, personel etkililiği her bir temel hizmet merkezinde verilen hizmet sayısının temel hizmet merkezinde çalışan personel sayısına oranlanmasıyla, personel performansı ise her bir temel hizmet merkezinde çalışan personelin bir yılda verdiği hizmet sayısının, aynı dönemde verilebileceği teorik hizmet sayısı na oranlanmasıyla hesaplanmıştır.

3.5. Sağlık Ocaklarında Araştırma İçin Gerekli Hizmet Oranlarının Belirlenmesi

Bu araştırmada sağlık ocaklarında verilmekte olan hizmetlerden analiz kapsamına alınanlar⁷ genel anlamda Tedavi Edici Hizmetler ve Koruyucu Hizmetler olarak ikiye ayrılmıştır. Poliklinik hizmetlerini doktorlar, koruyucu hizmetleri diğer sağlık personeli(ebe, hemşire, sağlık memuru, çevre sağlığı teknisyeni) vermektedir.

Tablo 1'de sağlık ocaklarında temel hizmet merkezlerinin yukarıdaki ayrıma göre sınıflandırılması gösterilmektedir.

7) İl sınırları dışındaki sağlık ocaklarında hekimin görevleri arasında "adli hekimlikte" bulunmaktadır. Adli hekimliğin yıllık hekim poliklinik faaliyetleri içinde çok az yer tutması nedeniyle bu araştırma kapsamına dahil edilmemiştir.

Hekim, hemşire, ve ebeler çalışma raporlarında "sağlık eğitimi" ni ayrı belirtselerde, bu faaliyeti poliklinik veya koruyucu izlem sırasında verdiklerinden sağlık eğitimi araştırma kapsamına alınmıştır.

Tablo 1. Sağlık Ocağı Hizmetleri

HİZMET ÇEŞİTLERİ	HİZMET MERKEZİ	HİZMET TÜRÜ	HİZMET VEREN PERSONEL
TEDAVİ EDİCİ HİZMETLER	Poliklinik	Muayene Sevk	Doktor
KORUYUCU HİZMETLER	Koruyucu izlem	15-49 Yaş İzlem Gebeli İzlem Lohusa İzlem Çocuk İzlem	Hemşire ve Ebeler
	Aile Planlaması	Rahim İçi Araç(RİA)	Ebe
	Aşı-Enjeksiyon Pansuman	Aşı-Enjeksiyon Pansuman	Ebe, Hemşire Sağlık Memuru
	Çevre Sağlığı	Kullanma ve içme suyu denetimi Gıda imal ve satış yerleri denetimi Gayri sihi müessese denetimi Gıda maddeleri denetimi Halk sağlığı denetimi su analizi Klorlama Sihhi müessese denetimi	Çevre sağlığı Teknisyeni, Sağlık Memuru

3.5.1 Tedavi Edici Hizmetler

a) Poliklinik

Araştırma kapsamındaki Sağlık ocaklarında 1997 yılı faaliyet dönemi içerisinde verilen poliklinik ve sevk hizmetleri Tablo 2' de gösterilmektedir.

Tablo 2. Tedavi Edici Hizmetler

SAĞLIK OCAKLARI	POLİKLİNİK SAYISI	SEVK SAYISI
1 No'lu Merkez	31454	4380
2.No'lu Merkez	5772	229
Beylikbağı	7903	156
İstasyon	11965	83
Dilovası	10649	869

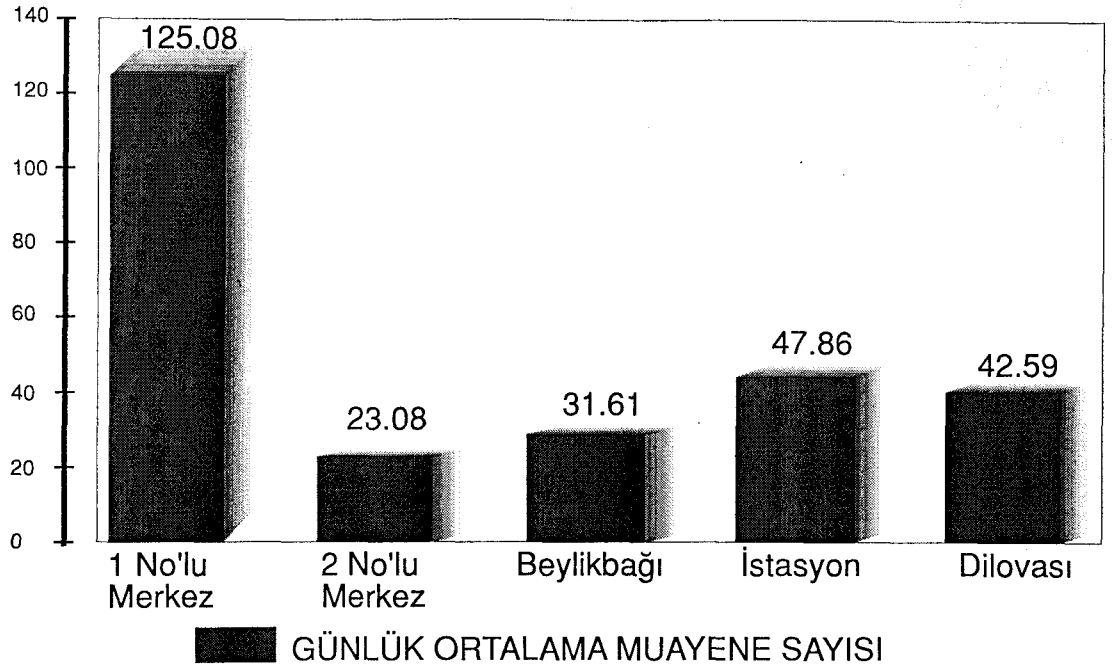
Bu tabloya göre en fazla poliklinik hizmeti 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağında, en az poliklinik hizmete 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağında gerçekleşmiştir. Ocakların verdiği poliklinik hizmet sayısı tam bir gösterge olamayacağından ocakların günlük ortalama muayene sayıları⁸ ile başvuru yüzdelerine⁹ bakmak daha anlamlı olacaktır.

Grafik 1'de görüldüğü üzere günlük ortalama muayene sayısı en fazla 125.8 muayene ile 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağında gerçekleşmiştir. Bunu 47.86 muayene ile İstasyon 42.59 ile Dilovası, 31.61 ile Beylikbağı Sağlık Ocağı izlemekte olup, günlük ortalama muayene sayısı en az 2 no'lu Merkez Sağlık Ocağında yapılmıştır(23.08).

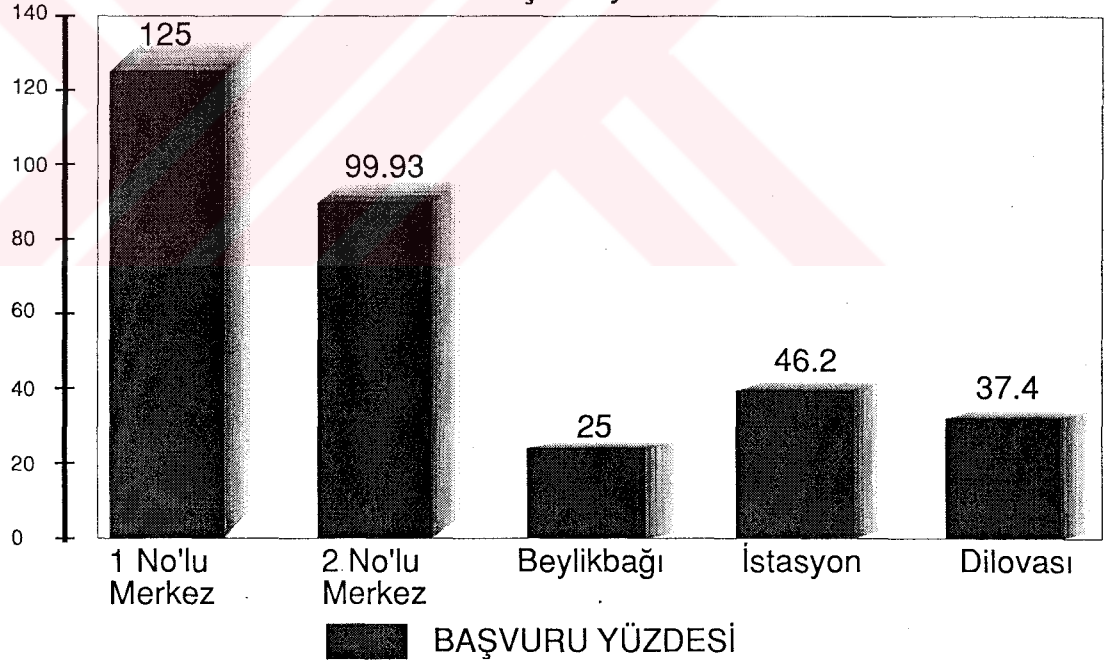
$$8) \text{Günlük Ortalama Muayene Sayısı} = \frac{\text{Poliklinik Sayısı}}{250 \text{ İş Günü}}$$

$$9) \text{Başvuru Yüzdesi} = \frac{\text{Poliklinik Sayısı}}{\text{Nüfus}} \times 100$$

Grafik 1. Günlük Ortalama Muayene Sayısı

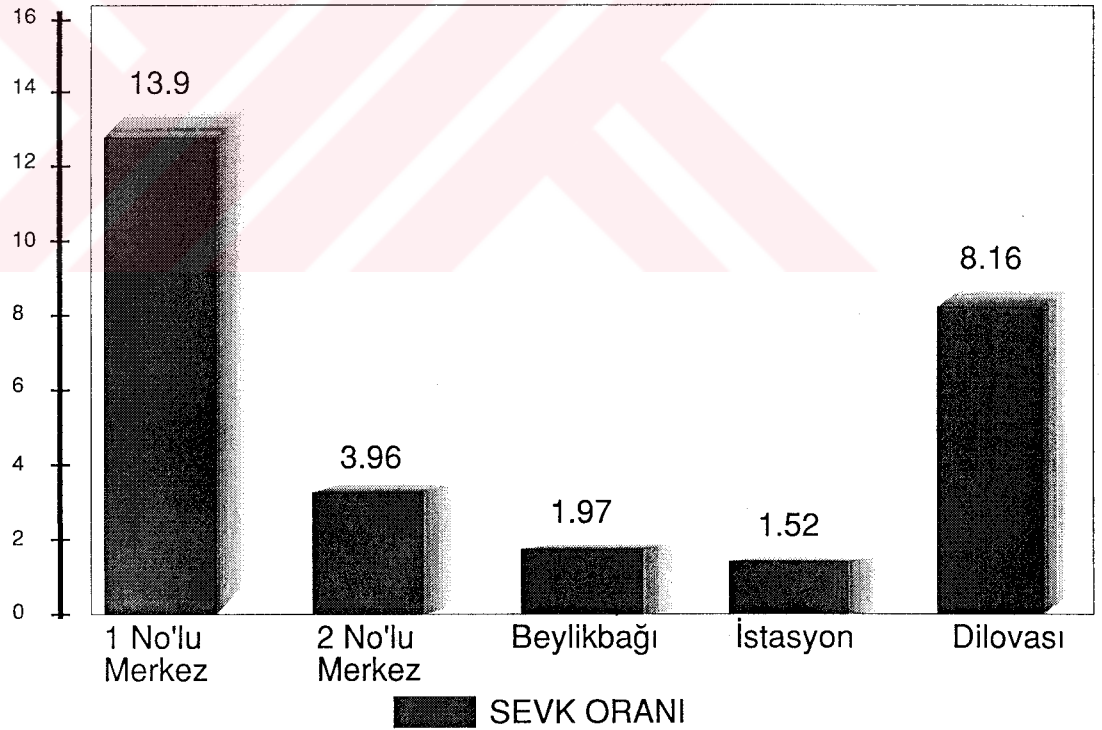
Grafik 2. Günlük Ortalama Başvuru yüzdesi

Sağlık ocakları başvuru yüzdeleri incelendiğinde, en fazla başvuru % 125 ile 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağında gerçekleşmiş olduğu görülür. Günlük ortalama muayene sayısı en az olan 2 no'lu Merkez Sağlık Ocağında başvuru yüzdesi % 99 ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu % 46 ile İstasyon 37.4 ile Dilovası ve % 25 ile Beylikbağı Sağlık Ocakları takip etmektedir.

2 nolu sağlık ocağı dışında, dığer ocakların hizmet ettikleri nşfus sayılarının birbirlerine yakın olmasına karşılık 1 no'lu merkez sağlık ocağında poliklinik hizmetinin fazla olması gşnlşk, ortalama muayene sayısının yşzdesinin yşksek olması ile tutarlıdır. Bunun yanında ikinci basamak sağlık hizmeti almak şzere sağlık ocaklarından sevk edilen hasta oranlarına bakıldığında, dığer ocaklarda %1.52 ile %8,16 arasında değişen sevk oranı, 1 no'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda %13.9 gibi oldukça yşksek bir orana sahiptir. Ocağın yerleşim itibariyle Gebze Devlet Hastanesine yakın olduğu gşz şnşne alındığında, bir kısım hastaların sağlık ocağı koşullarında tedavi edilebilecek iken, 2. basamağa gşnderilme eğiliminin fazla olduğu sşylenbilir.(Grafik 3)

Grafik 3. İkinci Basamağa Sevk Oranı

3.5.2 Koruyucu Hizmetler

a) Koruyucu İzlem

Koruyucu izlem altında yapılan; Ev Halkı Tesbit Fişi(ETF), 15-49 yaş izlem, gebe izlem, lohusa izlem ve çocuk izlemlerinin tşmş seçilen ocaklarda gerçekleştirilmekte olup, verilen hizmetler Tablo 3.'de gşsteril-

mektedir. Koruyucu izlemler içinde tüm ocaklarda en az lohusa izlemi (% 1 ile 2)'den fazla 15-49 yaş izlemi(%41 ile 46) gerçekleştirilmiştir. Sadece Beylikbağı sağlık ocağında en fazla gerçekleştirilen koruyucu izlem % 35 ile çocuk izlemdir.

Tablo 3. Koruyucu İzlemler

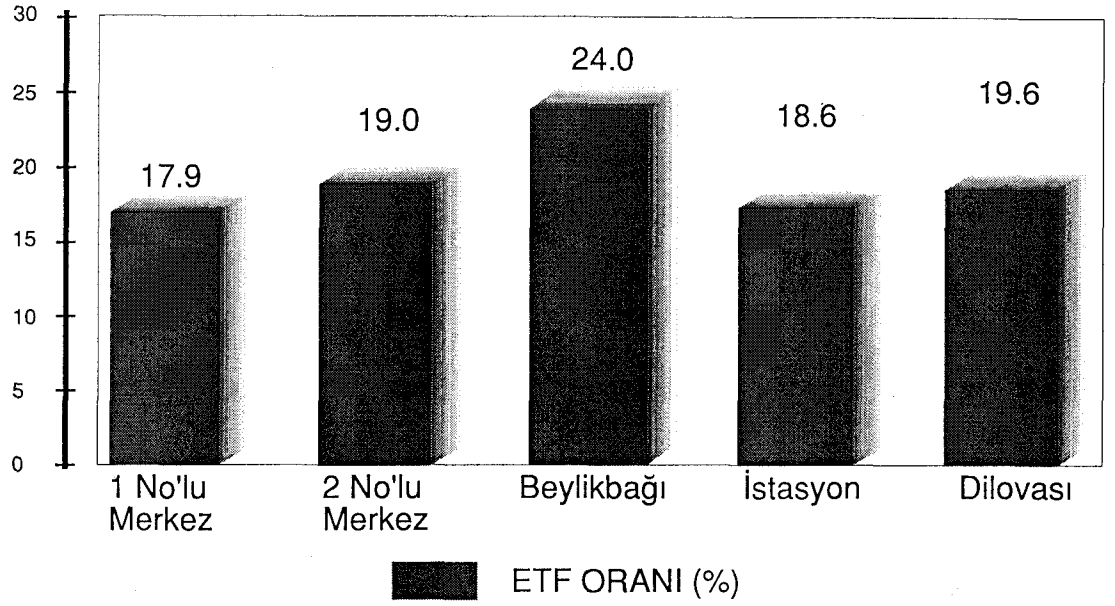
KORUYUCU İZLEM										
SAĞLIK OCAKLARI	ETF SAYISI	%	15-49 YAŞ İZLEM SAYISI	%	GEBE İZLEM SAYISI	%	LOHUSA İZLEM SAYISI	%	ÇOCUK İZLEM SAYISI	%
1 No'lu Merkez	4507	17	10707	41	2639	10	645	2	7872	30
2 No'lu Merkez	1098	13	3910	46	747	9	130	2	2561	30
Beylikbağı	7588	30	6300	25	1908	8	603	2	9018	35
İstasyon	4819	19	10500	42	1136	5	289	1	7984	32
Dilovası	5607	18	13161	43	1852	6	431	1	9269	31

Grafik 4'ten anlaşılabacağı üzeri, sağlık ocaklarının hizmet ettikleri nüfus sayıları ile yapılan ETF çalışmaları oranına bakılacak olursa, tüm sağlık ocaklarında yapılan ETF çalışmaları oranı birbirine yakın olmakla birlikte(% 18-%19), Beylikbağı sağlık ocağında bu oran %24' tür.

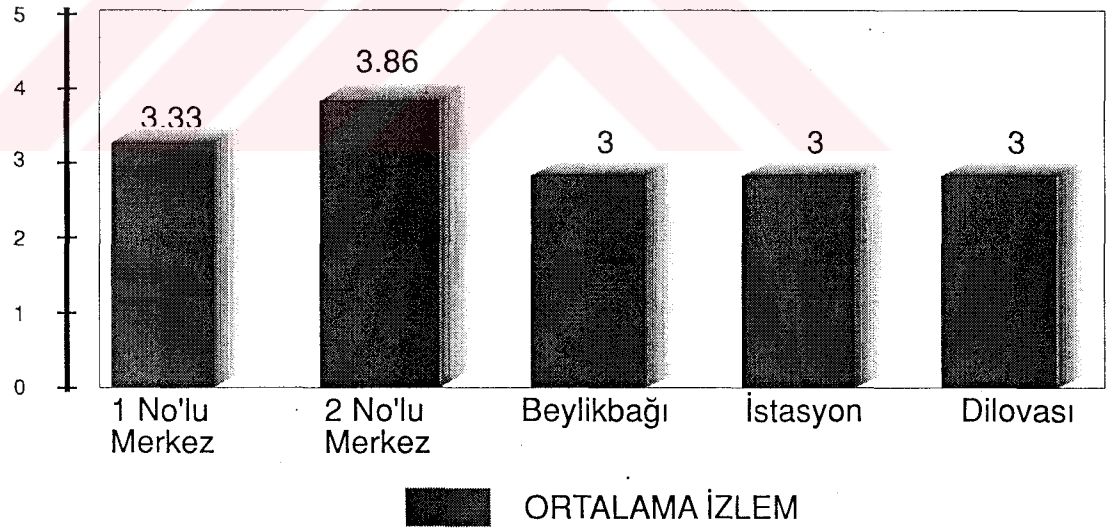
Tablo 3. de görüldüğü üzere 15-49 yaş izlem sayıları 13161 ile en fazla Dilovası Sağlık Ocağında, en azda 3910 izlem ile Merkez 2 no'lu Sağlık Ocağında yapılmış olmasına rağmen, değerlendirmeye bir kadına düşen ortalama izlem sayısı¹⁰ açısından bakılacak olursa sağlık ocakları arasında çok fark olmadığı ortaya çıkacaktır. Buna göre Beylikbağı, İstasyon, ve Dilovası Sağlık Ocakları'nda bir yılda kadın başına 3 izlem düşerken, 1 no'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda 3.33, 2 no'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda 3.86 izlem düşmektedir.(Grafik 5)

10) Bir Kadına Düşen Ortalama İzlem Sayısı = $\frac{15-49 \text{ Yaş İzlem Sayısı}}{15-49 \text{ Yaş Evli Kadın Sayısı}}$

Grafik 4. Hizmet edilen Nüfus Sayısına Göre ETF Oranı

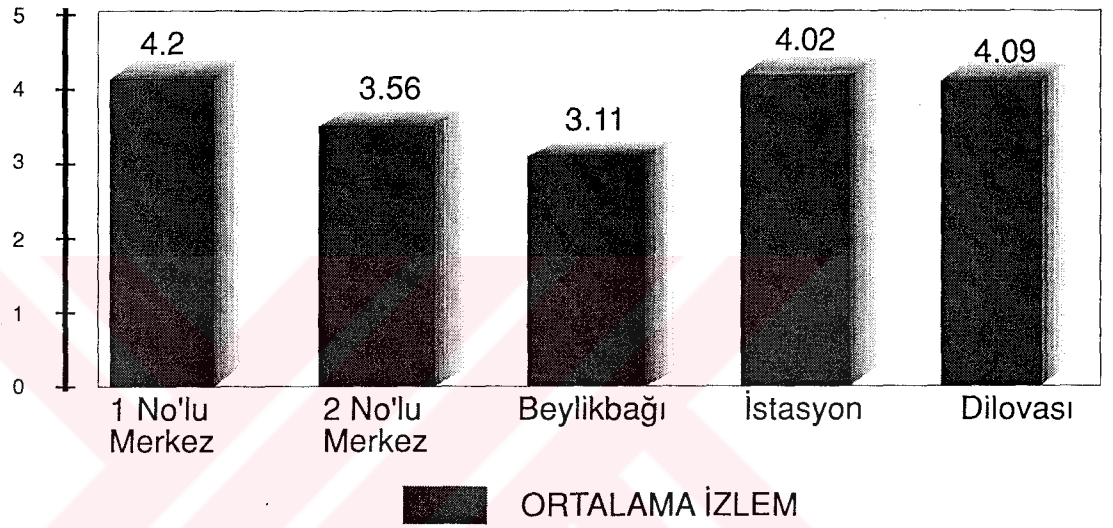
Grafik 5. Bir Kadına Düşen Ortalama 15-49 Yaş İzlem

Gebe izlem ve lohusa izlem sayıları da, sağlık ocaklarının hizmet ettikleri nüfustaki gebe sayıları dikkate alınarak, bir gebe kadına düşen ortalama izlem sayıları cinsinden karşılaştırıldığında, bir gebenin yılda 4 kere lohusanın ise 1 kere izlendiği görülür. Ortalam izlemler en fazla 1 no'lu Merkez

Sağlık Ocağında gerçekleştirilmiştir. (Bir gebe kadına düşen ortalama gebe izlemi;¹¹42, bir lohusa kadına düşen ortalama lohusa izlemi;¹²1.03). Bir gebe kadına düşen ortalama gebe izlem sayısı 3.11 ile en az Beylikbağı Sağlık Ocağı'nda, bir gebe kadına düşen ortalama lohusa izlem sayısı 0.62 ile en az 2 no'lu Merkez Sağlık Ocağında gerçekleştirilmiştir(Grafik 6, Grafik 7).

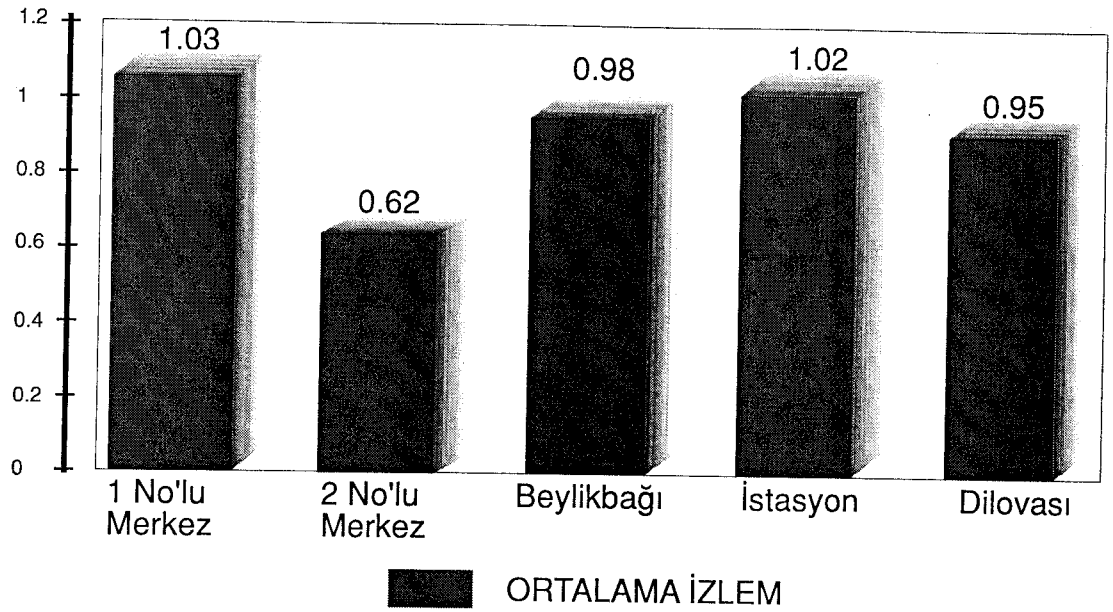
Grafik 6. Bir Gebe Kadına Düşen Ortalama Gebe İzlem

$$11) \text{ Bir Gebe Kadına Düşen Ortalama İzlem Sayısı} = \frac{\text{Gebe İzlem Sayısı}}{\text{Gebe Sayısı}}$$

$$12) \text{ Bir Lohusa Kadına Düşen Ortalama Lohusa İzlem} = \frac{\text{Lohusa İzlem Sayısı}}{\text{Gebe Sayısı}}$$

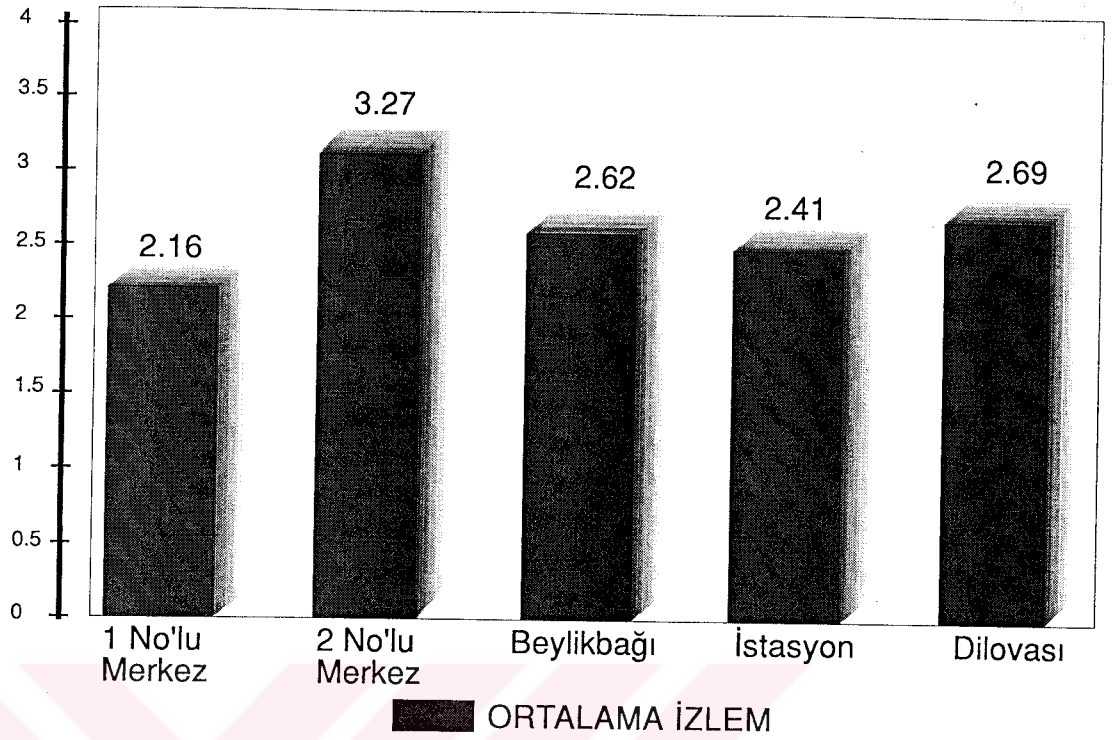
Grafik 7. Bir Gebe Kadına Düşen Ortalama Lohusa İzlem

Çocuk izlem sayılarına bakıldığında 2 no'lu Merkez sağlık ocağında en az çocuk izlemi yapılmış gibi görünse de, çocuk başına düşen izlem sayısı¹³ göz önüne alındığında 3.27 ile en fazla izlemin yapıldığı ocaktır. Bunu sırasıyla 2.69 ile Dilovası Sağlık Ocağı, 2.62 ile Beylikbağı Sağlık Ocağı, 2.41 ile İstasyon Sağlık Ocağı takip etmektedir. Çocuk başına izlem sayısı en az 1 no'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda yapılmıştır. 2.16 (Grafik 8)

$$13) \text{ Çocuk Başına Düşen Ebe İzlemi} = \frac{\text{İzlem Sayısı}}{\text{0-6 Yaş Çocuk Sayısı}}$$

Grafik 8. Çocuk Başına Düşen Ortalam İzlem

b) Aile Planlaması

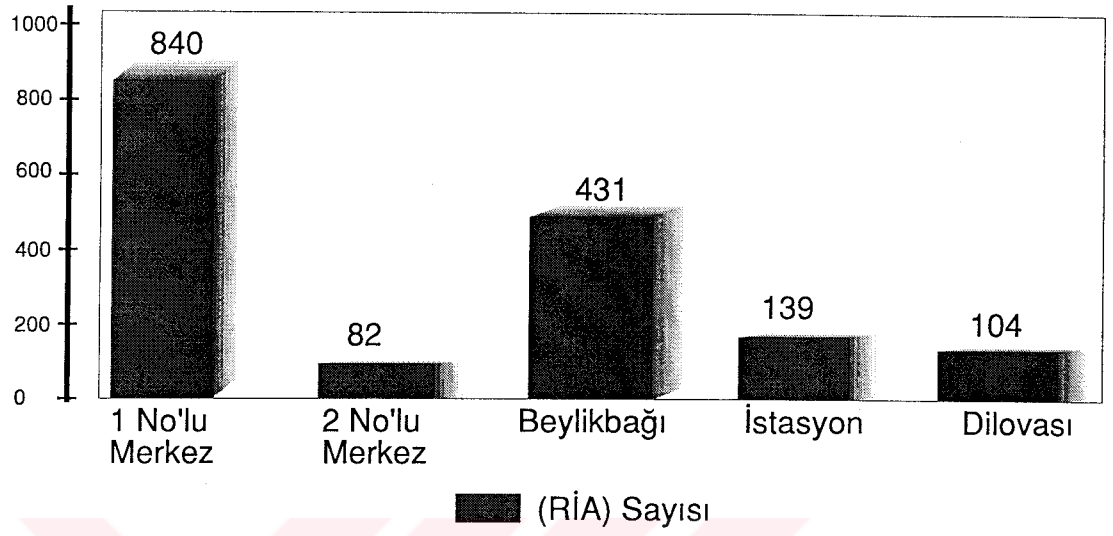
Araştırma yapılan sağlık ocaklarında aile planlaması hizmeti olarak, Rahim içi Araç (RİA), hap ve kondom uygulanmaktadır. Tablo 4'de Sağlık ocakları ve aile planlaması hizmet sayıları gösterilmektedir.

Tablo 4. Aile Planlaması Hizmetleri

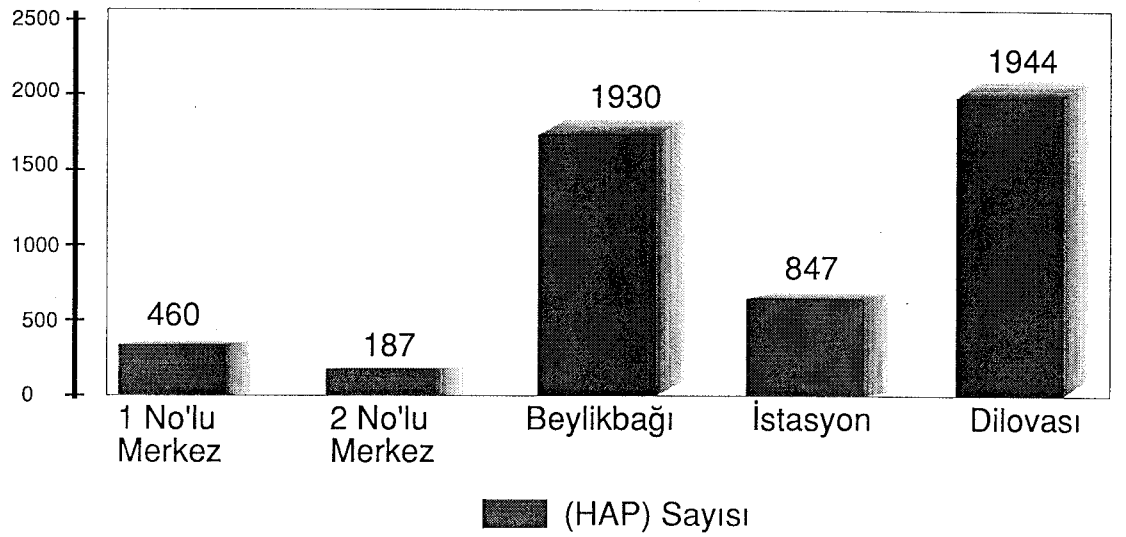
SAĞLIK OCAKLARI	RİA SAYISI	HAP SAYISI	KONDOM SAYISI
1 No'lu Merkez	840	460	7400
2.No'lu Merkez	82	187	2542
Beylikbağı	431	1930	9650
İstasyon	139	847	6144
Dilovası	104	1944	6144

Buna göre RİA uygulaması sağlık ocakları arasında en fazla 1 no'lu merkez sağlık ocağında uygulanmaktadır. En fazla hap Dilovası sağlık ocağında, en fazla kondom beylikbağı sağlık ocağında verilmektedir. Grafik (9,10,11).

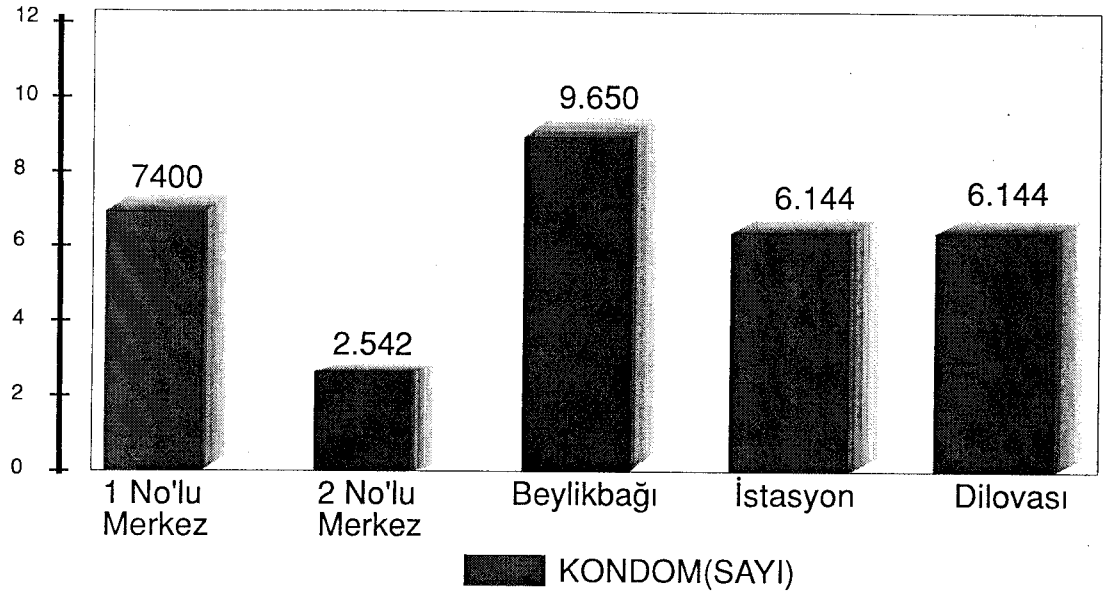
Grafik 9. Aile Planlama Hizmetleri (RiA)

Grafik10. Aile Planlaması Hizmetleri(Hap)

Grafik 11. Aile Planlaması Hizmetleri(Kondom)

c) Aşı-Enjeksiyon-Pansuman Hizmetleri

Sağlık Ocaklarında verilen¹⁴ aşı-enjeksiyon ve pansuman hizmetleri sayıları Tablo 5'de yer almaktadır.

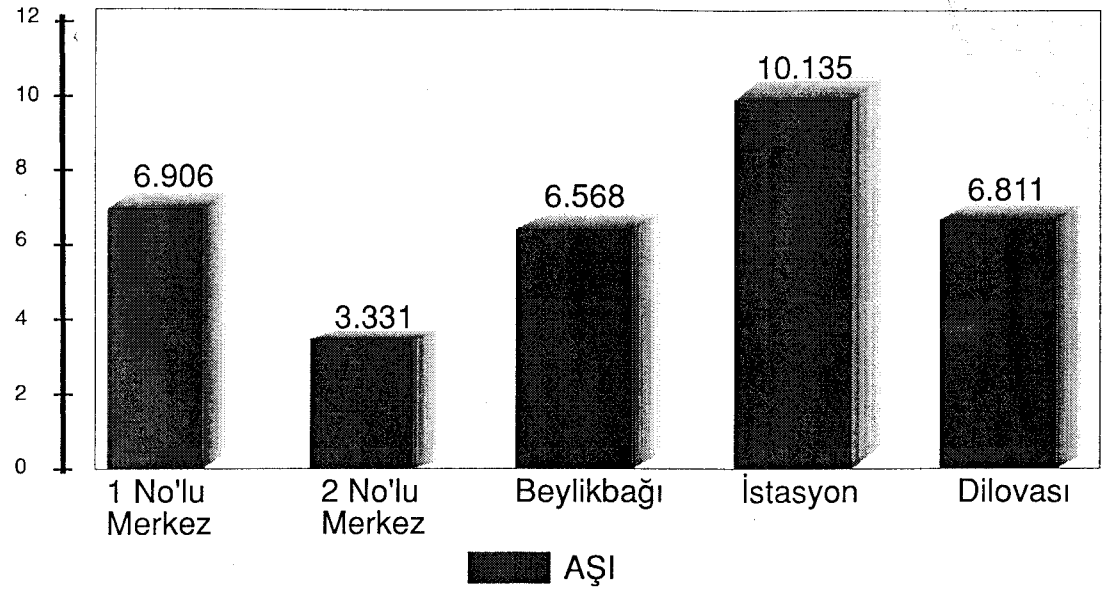
Tablo 5. Aşı-Enjeksiyon-Pansuman Hizmetleri

SAĞLIK OCAKLARI	AŞI SAYISI	ENJEKSİYON SAYISI	PANSUMAN SAYISI
1 No'lu Merkez	6096	2184	936
2.No'lu Merkez	3331	2603	330
Beylikbağı	6568	1835	787
İstasyon	10135	1789	767
Dilovası	6811	2136	915

1997 Yılı içinde en fazla aşı istasyon Sağlık Ocağı (10135), en az 2 Nolu Sağlık ocağı (3331) yapılmıştır. Yapılan bu aşılardan hizmet nüfusundaki çocuk ve gebe sayısına bağlı olduğu göz önüne alındığında 2 no'lu Sağlık Ocağı'nda aşılamanın diğer ocaklardan az olmasının sebebi açıklanabilir.(Grafik 12)

¹⁴) Aşılamada, aşı çeşitleri ayrılmamıştır.

Grafik 12. Sağlık Ocaklarında Yapılan Aşı

d) Çevre Sağlığı

Çevre sağlığı hizmetlerinde, kullanma ve içme suyu, gıda imal ve satış yeri, gayri sıhhi müessese, gıda maddeleri ve halk sağlığı denetimleri ile su analizi tüm ocaklarda yapılmaktadır. Buna karşılık hela denetimi sadece 1 no'lu Merkez Sağlık Ocağı ile 2 no'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda yapılmakta iken, sıhhi müessese denetimi, sadece İstasyon ve Dilovası Sağlık Ocakları'nda yapılmaktadır. Klorlama sadece 2 no'lu sağlık ocağı'nda yapılmamaktadır.(Tablo 6)

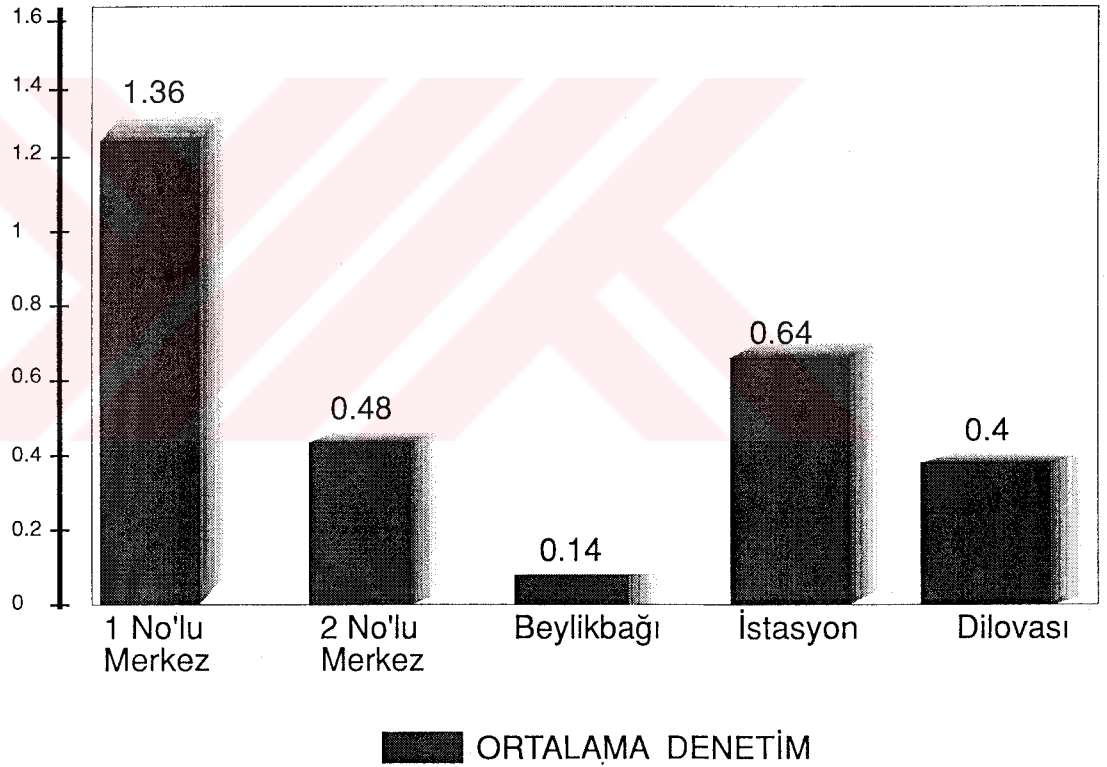
Tablo 6. Çevre Sağlığı Hizmetleri (Denetimler)

SAĞLIK OCAKLARI	Kullanma ve İçme Suyu	Gıda İmal ve Satış Yeri	Gayri Sıhhi Müessese	Gıda Maddeleri	Halk Sağlığı	Hela Denetimi	Su Analizi	Klorlama	Sıhhi Müessese
1 No'lu Merkez	864	2428	816	1172	7909	2528	876	21	0
2.No'lu Merkez	6	111	7	5	1767	7331	174	0	0
Beylikbağı	24	844	18	1141	408	0	2806	146	0
İstasyon	68	389	6	123	2737	0	2681	45	45
Dilovası	65	2225	22	2102	2231	0	11443	1176	491

Tüm ocaklarda verilen çevre sağlığı hizmetlerinden kullanma ve içme suyu, gıda imal ve satış yeri, gayri sıhhi müessese ve halk sağlığı denetimleri bir arada analiz edilecek olursa, her ocağın yaptığı toplam denetim sayılarını hizmet ettiği bölgede bulunan bu yerlerin sayılarına oranlanmasıyla yer başına ortalama denetim sayısı bulunur.

Bu orana göre, 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda 1.36 ile yer başına en fazla, Beylikbağı Sağlık Ocağı'nda 0.14 ile yer başına en az denetim yapıldığı ortaya çıkar.(Grafik 13)

Grafik 13. Yer Başına Ortalama Denetim

Gıda maddeleri muayenelerine bakıldığında 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda, diğer Sağlık Ocakları ile kıyaslanamayacak derecede az muayene yapıldığı önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

3.6. SAĞLIK OCAĞI MALİYETLERİ

3.6.1. Direkt Madde ve Malzeme Giderleri

Direkt madde ve malzeme giderleri olarak tıbbi sarf ve ilaç giderleri sağlık ocaklarının ihtiyaçları oranında ocakların bağlı bulunduğu Sağlık Grup Başkanlığı'ndan karşılanarak, ayniyat teslim makbuzlarına işlenmekte ve esas ambar defterlerinden giriş ve çıkışları yapılmaktadır.

- Tıbbi Sarf Malzeme Giderleri;

Tıbbi sarf malzemeleri, sağlık ocaklarında ağırlıklı olarak koruyucu hizmetlerin verilmesi en fazla aile planlaması(% 28 ile 59) ve aşı-enjeksiyon-pansuman (% 18 ile 64) hizmet merkezlerinde kullanılmaktadır.

(Tablo 7)

Tablo 7. Sağlık Ocakları Tıbbi Sarf Malzemesi Giderleri

HİZMET MERKEZİ	1 No'lu MERKEZ SAĞLIK OCĞ.		2 No'lu MERKEZ SAĞLIK OCĞ.		BEYLİKBAĞI SAĞLIK OCĞ.		İSTASYON SAĞLIK OCĞ.		DİLOVASI SAĞLIK OCĞ.	
	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)
POLİKLİNİK	-	-	-	-	18.557.000	2	-	-	-	-
KORUYUCU İZLEM	118.057.100	13	2.720.000	1	-	-	-	-	27.771.600	6
AİLE PLANLAMASI	507.080.000	54	106.300.000	28	474.033.800	44	230.077.600	59	207.000.000	46
AŞI-ENJ. PANSUMAN	295.306.800	31	245.334.400	64	195.359.800	18	161.953.100	41	204.612.500	46
ÇEVRE SAĞLIĞI	18.480.000	2	28.680.000	7	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	938.923.900	100	383.034.400	100	687.950.600	100	392.030.700	100	439.384.100	100

- İlaç Giderleri;

Sağlık ocaklarında verilen hizmetlerin niteliği açısından ilaç giderlerini, aşı ve aile planlaması metodlarından hap oluşturmaktadır. Ocaklar ihtiyaçları oranında bağlı bulundukları Sağlık Grup Başkanlığı'ndan aşı ve hap temin ederler. Bu kayıtlar ocakların ayniyat tesellüm makbuzlarına işlenerek, giriş ve çıkışları İlaç Esas Ambar Defterinden yapılır.

Tablo 8'de Sağlık Ocakları ilaç giderlerinin hizmet birimlerine göre toplam sayıları ve yüzdeleri gösterilmektedir. Buna göre tüm ocaklarda aşı-enjeksiyon-pansuman ilaç giderlerinden % 91 ile % 99 oranında en yüksek payı alırken, aile planlaması % 1 ile % 9 arasında pay almaktadır.

Tablo 8. Sağlık Ocakları İlaç Giderleri

HİZMET MERKEZİ	1 No'lu MERKEZ SAĞLIK OCG.		2 No'lu MERKEZ SAĞLIK OCG.		BEYLİKBAĞI SAĞLIK OCG.		İSTASYON SAĞLIK OCG.		DİLOVASI SAĞLIK OCG.	
	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)
AİLE PLANLAMASI	13.110.000	3	5.350.000	1	53.500.000	9	26.750.000	3	50.825.000	7
AŞI-ENJ. PANSUMAN	421.830.000	97	640.430.000	99	572.871.700	91	902.494.300	97	705.274.100	93
TOPLAM	434.940.000	100	645.780.000	100	626.371.700	100	929.244.300	100	756.099.100	100

3.6.2 Direkt Personel Giderleri

Sağlık ocağı direkt personel giderlerinin hesaplanmasında, ocakların ve Sağlık Grup Başkanlığı'nın bağlı bulunduğu İl Sağlık Müdürlüğü maaş mutemetliğindeki personel bordrolarından belirlenen bir yıllık brüt maaşları esas alınmıştır. Direkt personel gideri olarak yalnızca temel hizmet merkezlerinin personel ücretleri alınmıştır. Yardımcı hizmet merkezlerinin personel ücretleri ise endirekt personel gideri olarak dağıtılmıştır.

Tablo 9, 10, 11, 12 ve 13'de ise personel giderlerinin bölümlere dağılımı, hekim grubu, diğer sağlık personeli, idari ve yardımcı personel olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Diğer sağlık personeli; hemşire, ebe, sağlık memuru, çevre sağlığı teknisyenini kapsamakta, idari ve yardımcı personel ise memur, yardımcı hizmetli ve şoförden oluşmaktadır.

1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı 113.586.747.700 TL. ile tüm ocaklar içinde toplam personel gideri en fazla olancaktır. Bu ocakta en büyük personel grubunu % 71' lik bir oranla diğer sağlık personeli oluşturmaktadır. Bu grubun toplam personel giderleri içindeki payı % 58' dir. Toplam sağlık personelinin % 24" ünü oluşturan hekim grubu, personel harcamalarının % 39'una sahiptir. İdari ve yardımcı personel ise % 5' lik payla, personel giderlerinin % 4' ünü oluşturmaktadır. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı en fazla hekimle ve en az idari ve yardımcı personeli bulunan sağlık ocağıdır.(Tablo 9)

Toplam personel giderleri en düşük ocak 2no'lu Merkez sağlık ocağıdır (38.630.013.600 TL). yine diğer sağlık ocakları ile karşılaştırıldığında toplam personel içinde diğer sağlık personeli ile idari personel oranı en fazla, (sırasıyla % 79 -%13) hekim oranı en az (%11)ocaktır. Personel giderlerinin dağılımı ise şöyledir. %74 ile diğer sağlık personeli, %13 hekim %14 idari ve yardımcı sağlık personeli (Tablo 10).

Beylikbağı sağlık ocağı'nda toplam personel gideri 92.343.610.000TL. İstasyon Sağlık ocağı'nda 61.863.020.000TL. ve Dilovası Sağlık Ocağı'nda 65.557.950.000TL. olarak gerçekleşmiştir. Bu ocaklarda personel gruplarının toplam personel içindeki oranları birbirine yakındır. Diğer Sağlık Personeli oranı % 66-67, bu grubun personel giderleri içindeki payı % 57-60 arasındadır.Hekim gurubunun oranı %17 ile 21 arasındadır değişirken, personel giderlerinden aldığı pay %26-33 arasındadır. Toplam personel sayısını %13-17'sini oluşturan idari ve yardımcı personel gurubu,toplam personel giderlerinin %8 ile %13'ünü oluşturmaktadır.(Tablo 11,12,13).

Sağlık ocakları personel yapısı ağırlıkla diğer sağlık personelinden oluşmakta(% 66 ile % 79), en fazla personel maliyeti ise poliklinik (% 13 ile % 39) ve koruyucu izlem(% 19 ile % 31) hizmet merkezlerinde gerçekleşmektedir.

Tablo 9. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı Personel Sayıları ve Ücretlerinin Bölümlere Dağılımı

HİZMET MERKEZLERİ	HEKİM GRUBU			DİĞER SAĞLIK PERSONELİ			İDARİ VE YARDIMCI PERSONEL			TOPLAM		
	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	14	43.815.325.100	100	0	0	0	0	0	0	14	43.815.325.100	39
KORUYUCU İZLEM	0	0	0	23	33.558.048.200	51	0	0	0	23	33.558.048.200	29
AİLE PLANLAMASI	0	0	0	1	2.142.724.400	3	0	0	0	1	2.142.724.400	2
AŞI-ENJ.S. PANSUMAN	0	0	0	1	2.107.022.400	3	0	0	0	1	2.107.022.400	2
ÇEVRE SAĞLIĞI	0	0	0	9	15.060.959.100	23	0	0	0	9	15.060.959.100	13
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
TIBBİ SEKRETERLİK	0	0	0	2	4.502.527.100	7	2	2.282.148.400	55	4	6.784.675.500	6
DEPO AMBAR	0	0	0	1	2.387.221.200	4	0	0	0	1	2.387.221.200	2
EV İDARESİ	0	0	0	4	5.872.130.300	9	0	0	0	4	5.872.130.300	5
ULAŞTIRMA	0	0	0	0	0	0	1	1.858.641.500	45	1	1.858.641.500	2
TOPLAM	14	43.815.325.100	100	41	65.630.632.700	100	3	4.140.789.900	100	58	113.586.747.700	100
YÜZDE (SATIR)	24	39	-	71	58	-	5	4	-	100	100	-

Tablo 10. 2 No'lu Sağlık Ocağı Personel Sayıları ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı ve Sınıflandırılması

HİZMET MERKEZLERİ	HEKİM GRUBU			DİĞER SAĞLIK PERSONELİ			İDARİ VE YARDIMCI PERSONEL			TOPLAM		
	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	2	4.906.731.800	100	0	0	0	0	0	0	2	4.906.731.800	13
KORUYUCU İZLEM	0	0	0	5	7.348.269.000	26	0	0	0	5	7.348.269.000	19
AİLE PLANLAMASI	0	0	0	3	7.400.652.300	26	0	0	0	3	7.400.652.300	19
AŞI-ENJUS. PANSUMAN	0	0	0	2	4.211.093.600	15	0	0	0	2	4.211.093.600	11
ÇEVRE SAĞLIĞI	0	0	0	4	8.198.580.800	28	0	0	0	4	8.198.580.800	21
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
TİBBİ SEKRETER	0	0	0	0	0	0	1	1.448.109.600	28	1	1.448.109.600	4
DEPO AMBAR	0	0	0	1	1.345.712.600	5	0	0	0	1	1.345.712.600	3
EV İDARESİ	0	0	0	0	0	0	1	2.020.892.300	39	1	2.020.892.300	5
ULAŞTIRMA	0	0	0	0	0	0	0	1.749.971.600	33	0	1.749.971.600	5
TOPLAM	2	490.673.1800	100	15	28.504.308.300	100	2	5.218.973.500	19	19	38.630.013.600	100
YÜZDE (SATIR)	11	13	-	79	74	-	11	14	-	100	100	-

Tablo 11. Beylikbağı Ocağı Personel Sayı ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı Ve Sınıflandırılması

HİZMET MERKEZLERİ	HEKİM GRUBU			DİĞER SAĞLIK PERSONELİ			İDARİ VE YARDIMCI PERSONEL			TOPLAM		
	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	6	24.241.080.000	100	0	0	0	0	0	0	6	24.241.080.000	26
KORUYUCU İZLEM	0	0	0	11	24.945.800.000	45	0	0	0	11	24.945.800.000	27
AİLE PLANLAMASI	0	0	0	4	12.847.700.000	23	0	0	0	4	12.847.700.000	14
AŞI-ENJS. PANSUMAN	0	0	0	1	2.309.040.000	4	0	0	0	1	2.309.040.000	2
ÇEVRE SAĞLIĞI	0	0	0	6	13.121.400.000	23	0	0	0	6	13.121.400.000	14
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
TIBBİ SEKRETERLİK	0	0	0	1	2.635.760.000	5	1	1.615.150.000	13	2	4.250.910.000	5
DEPO AMBAR	0	0	0	0	0	0	2	5.386.980.000	44	2	5.366.980.000	6
EV İDARESİ	0	0	0	0	0	0	3	5.240.700.000	43	3	5.240.700.000	6
TOPLAM	6	24.241.080.000	100	23	55.859.700.000	100	6	12.242.830.000	100	35	92.323.610.000	100
YÜZDE (SATIR)	17	26	-	66	60	-	17	13	-	100	100	-

Tablo 12. İstasyon Ocağı Personel Sayı ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı VE Sınıflandırılması

HİZMET MERKEZLERİ	HEKİM GRUBU			DİĞER SAĞLIK PERSONELİ			İDARİ VE YARDIMCI PERSONEL			TOPLAM		
	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	5	20.200.900.000	100	0	0	0	0	0	0	5	20.200.900.000	33
KORUYUCU İZLEM	0	0	0	9	19.420.440.000	53	0	0	0	9	19.420.440.000	31
AİLE PLANLAMASI	0	0	0	1	2.082.220.000	6	0	0	0	1	2.082.220.000	3
AŞI-ENJ. PANSUMAN	0	0	0	2	5.854.050.000	16	0	0	0	2	5.854.050.000	9
ÇEVRE SAĞLIĞI	0	0	0	3	6.560.700.000	18	0	0	0	3	6.560.700.000	11
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
TIBBİ SEKRETERLİK	0	0	0	0	0	0	1	1.615.150.000	32	1	1.615.150.000	3
DEPO AMBAR	0	0	0	1	2.635.760.000	7	0	0	0	1	263.576.000	4
EV İDARESİ	0	0	0	0	0	0	2	3.493.800.000	68	2	3.493.800.000	6
TOPLAM	5	20.200.900.000	100	16	36.553.170.000	100	3	5.108.950.000	100	24	61.863.020.000	100
YÜZDE (SATIR)	21	33	-	67	59	-	13	8	-	100	100	-

Tablo 13. Dilovası Ocağı Personel Sayıları ve Ücretlerinin Hizmet Merkezlerine Dağılımı VE Sınıflandırılması

HİZMET MERKEZLERİ	HEKİM GRUBU			DİĞER SAĞLIK PERSONELİ			İDARİ VE YARDIMCI PERSONEL			TOPLAM		
	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%	SAYI	PERSONEL GİDERİ(TL.)	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	5	20.200.900.000	100	1	2.082.220.000	6	0	0	0	6	22.283.120.000	34
KORUYUCU İZLEM	0	0	0	9	19.647.260.000	52	0	0	0	9	19.647.260.000	30
AİLE PLANLAMASI	0	0	0	2	2.417.270.000	7	0	0	0	2	2.417.270.000	4
AŞI-ENJUS. PANSUMAN	0	0	0	1	2.082.220.000	6	0	0	0	1	2.082.220.000	3
ÇEVRE SAĞLIĞI	0	0	0	5	11.388.360.000	29	0	0	0	5	11.383.360.000	18
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
TIBBİ SEKRETERLİK	0	0	0	0	0	0	1	1.615.150.000	21	1	1.615.150.000	2
DEPO AMBAR	0	0	0	0	0	0	1	2.635.760.000	34	1	263.576.000	4
EV İDARESİ	0	0	0	0	0	0	2	3.493.800.000	45	2	3.493.800.000	5
TOPLAM	5	20.200.900.000	100	18	36.712.330.000	100	4	7.744.710.000	100	27	65.557.940.000	100
YÜZDE (SATIR)	19	31	-	67	57	-	15	12	-	100	100	-

3.6.3. Genel Üretim Giderleri

- Endirekt Personel Giderleri

Endirekt personel giderlerinden geçici ve sürekli görev yolluğu, ocakların bağlı olduğu Sağlık Müdürlüğü Maaş mutemetliğinden, giyecek giderleri sağlık ocakları Ayniyat Tesellüm Makbuzundan, tedavi giderleri ise Sağlık Kurumları Saymanlığı Bütçe Ödeme değerinden alınmıştır.

Tablo 14, 15, 16, 17 ve 18' de Sağlık Ocakları endirekt personel giderleri ile personelin görev aldığı hizmet birimlerine göre ayrılarak, bölümlerin toplam endirekt giderleri yüzdeleri ile belirtilmiştir.

Tablo 14. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı Endirekt Personel Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	TOPLAM	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	(TL)	
POLİKLİNİK	1.912.992.800	7
KORUYUCU İZLEM	4.163.121.200	16
AİLE PLANLAMASI	142.328.400	1
AŞI-ENJ.-PANSUMAN	142.328.400	1
ÇEVRE SAĞLIĞI	1.396.677.600	5
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ		
TIBBİ SEKRETERLİK	7.341.436.300	28
DEPO-AMBAR	2.542.407.600	10
EV İDARESİ	6.454.191.100	25
ULAŞTIRMA	1.988.840.700	7
TOPLAM	26.084.333.100	100

Tablo 15. 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı Endirekt Personel Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	TOPLAM	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	(TL)	
POLİKLİNİK	264.430.400	2
KORUYUCU İZLEM	1.255.376.000	12
AİLE PLANLAMASI	420.725.600	5
AŞI-ENJ.-PANSUMAN	331.630.400	3
ÇEVRE SAĞLIĞI	937.701.200	9
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ		
TIBBİ SEKRETERLİK	1.617.214.800	16
DEPO-AMBAR	1.477.927.800	14
EV İDARESİ	2.178.307.500	21
ULAŞTIRMA	1.911.306.800	18
TOPLAM	10.394.620.500	100

Tablo 16. Beylikbaşı Sağlık Ocağı Endirekt Personel Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	TOPLAM	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	(TL)	
POLİKLİNİK	490.654.800	2
KORUYUCU İZLEM	1.477.923.800	8
AİLE PLANLAMASI	382.303.200	2
AŞI-ENJS.-PANSUMAN	125.555.800	1
ÇEVRE SAĞLIĞI	541.054.800	3
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ		
TIBBİ SEKRETERLİK	4.422.861.600	24
DEPO-AMBAR	5.550.531.600	30
EV İDARESİ	5.586.827.400	30
TOPLAM	18.571.403.000	100

Tablo 17. İstasyon Sağlık Ocağı Endirekt Personel Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	TOPLAM	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	(TL)	
POLİKLİNİK	408.879.000	4
KORUYUCU İZLEM	848.482.200	8
AİLE PLANLAMASI	93.195.800	1
AŞI-ENJ.-PANSUMAN	174.971.600	2
ÇEVRE SAĞLIĞI	328.767.400	3
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ		
TIBBİ SEKRETERLİK	1.696.925.800	17
DEPO-AMBAR	2.722.935.800	27
EV İDARESİ	3.782.791.600	38
TOPLAM	10.059.949.200	100

Tablo 18. Dilovası Sağlık Ocağı Endirekt Personel Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	TOPLAM	%
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	(TL)	
POLİKLİNİK	502.074.800	5
KORUYUCU İZLEM	851.722.200	8
AİLE PLANLAMASI	17.497.1600	2
AŞI-ENJ.-PANSUMAN	93.195.800	1
ÇEVRE SAĞLIĞI	571.689.000	6
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ		
TIBBİ SEKRETERLİK	1.696.925.800	16
DEPO-AMBAR	2.725.935.800	26
EV İDARESİ	3.724.551.600	36
TOPLAM	10.341.066.600	100

- Elektrik, Su, Yakacak ve Haberleşme Giderleri

Elektrik, su, yakacak ve haberleşme giderleri, Sağlık Grup Başkanlığı Sağlık Ocaklarının ilgili faturaları toplanıp, yöntem bölümünde belirtilen esaslara göre hizmet merkezlerine dağıtımları yapılmış ve aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. (Tablo 19,20,21,22,23).

Tablo 19. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı Elektrik, Su, Yakacak ve Haberleşme Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	ELEKTRİK (TL.)	SU (TL.)	YAKACAK (TL.)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE (%)
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ					
POLİKLİNİK	2.2.024.50	106.527.400	109.561.400	31.958.200	27
KORUYUCU İZLEM	14.467.100	69.973.900	7.196.6800	20.992.200	18
AİLE PLANLAMASI	4.966.30	24.020.900	24.705.000	7.206.300	6
AŞI-ENJ. PANSUMAN	6.477.80	3.133.1600	3.2.223.900	9.399.500	8
ÇEVRE SAĞLIĞI	7.341.50	35.509.100	36.520.500	10.652.700	9
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ					
TIBBİ SEKRETERLİK	928.4900	44.908.600	46.187.600	13.472.600	11
DEPO-AMBAR	863.7100	41.775.500	4.2.965.200	1.2.532.600	10
EV İDARESİ	194.3300	9.399.500	9.667.200	2.819.800	2
ULAŞTIRMA	755.7400	36.553.500	37.594.600	10.966.100	9
TOPLA	8.270.0000	400.000.000	411.392.200	120.000.000	100

Tablo 20. 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı Elektrik, Su, Yakacak ve Haberleşme Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	ELEKTRİK (TL.)	SU (TL.)	YAKACAK (TL.)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE (%)
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ					
POLİKLİNİK	1.017.000	3.242.400	3.334.800	749.400	5
KORUYUCU İZLEM	3.123.800	9.958.900	10.242.600	2.301.700	15
AİLE PLANLAMASI	3.777.500	12.043.400	12.386.400	2.783.400	18
AŞI-ENJ. PANSUMAN	726.500	2.316.000	2.382.000	535.300	3
ÇEVRE SAĞLIĞI	871.700	2.779.200	2.858.400	642.300	4
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ					
TIBBİ SEKRETERLİK	799.100	2.547.600	2.620.200	588.800	4
DEPO-AMBAR	5.085.200	16.212.200	16.673.900	3.747.000	24
EV İDARESİ	1.017.000	3.242.400	3.334.800	749.400	5
ULAŞTIRMA	4.649.300	14.822.600	15.244.700	3.425.800	22
TOPLAM	21.067.200	67.164.900	69.077.700	15.523.200	100

Tablo 21. Beylikbağı Sağlık Ocağı Elektrik, Su, Yakacak ve Haberleşme Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	ELEKTRİK (TL.)	SU (TL.)	YAKACAK (TL.)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE (%)
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ					
POLİKLİNİK	17.201.400	176.285.200	246.173.800	49.462.200	25
KORUYUCU İZLEM	1.388.1900	142.265.300	198.666.600	39.916.900	20
AİLE PLANLAMASI	7.242.700	74.225.400	103.652.100	20.826.200	11
AŞI-ENJ. PANSUMAN	2.716.000	27.834.500	38.869.600	7.809.800	4
ÇEVRE SAĞLIĞI	3.319.600	34.020.000	47.507.200	9.545.300	5
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ					
TIBBİ SEKRETERLİK	10.086.500	103.369.400	144.350.400	29.003.400	15
DEPO-AMBAR	11.038.100	113.121.200	157.968.300	31.739.600	16
EV İDARESİ	2.716.000	27.834.500	38.869.600	7.809.800	4
TOPLAM	68.202.200	698.955.500	976.057.600	19.613.300	100

Tablo 22. İstasyon Sağlık Ocağı Elektrik, Su, Yakacak ve Haberleşme Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	ELEKTRİK (TL.)	SU (TL.)	YAKACAK (TL.)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE (%)
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ					
POLİKLİNİK	256.300	7.310.500	8.796.900	2.070.000	23
KORUYUCU İZLEM	215.500	6.147.400	7.397.400	1.740.700	19
AİLE PLANLAMASI	151.400	4.319.800	5.198.200	1.223.200	13
AŞI-ENJ. PANSUMAN	134.000	3.821.400	4.598.400	1.082.000	12
ÇEVRE SAĞLIĞI	110.700	3.156.800	3.798.700	893.800	10
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ					
TIBBİ SEKRETERLİK	87.400	2.492.200	2.998.900	705.700	8
DEPO-AMBAR	87.400	2.492.200	2.998.900	705.700	8
EV İDARESİ	81.500	2.326.100	2.799.000	658.600	7
TOPLAM	1.124.200	32.066.400	38.586.400	9.079.600	100

Tablo 23. Dilovası Sağlık Ocağı Elektrik, Su, Yakacak ve Haberleşme Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	ELEKTRİK (TL.)	SU (TL.)	YAKACAK (TL.)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE (%)
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ					
POLİKLİNİK	425.900	7.013.000	1.495.000	1.108.100	21
KORUYUCU İZLEM	221.800	3.652.600	778.700	577.100	11
AİLE PLANLAMASI	254.000	4.675.400	996.600	738.800	14
AŞI-ENJ. PANSUMAN	354.900	5.844.200	1.245.900	923.400	18
ÇEVRE SAĞLIĞI	177.500	2.922.100	622.900	461.700	9
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ					
TIBBİ SEKRETERLİK	142.000	2.337.700	498.300	369.400	7
DEPO-AMBAR	257.300	4.237.000	903.300	669.500	13
EV İDARESİ	113.300	2.191.600	467.200	346.300	7
TOPLAM	1.996.400	32.873.400	7.008.000	5.194.200	100

- Genel Sarf Malzeme Giderleri

Sağlık ocakları Esas Ambar Defterinden yıl içerisinde tüketimi yapılan kırtasiye, temizlik, benzin ve diğer genel sarf malzemelerinin giderlerinin fiili sayımları yapılarak ilgili bölümlere dağıtılmıştır. Genel sarf malzemesi giderleri tüm ocaklarda en fazla tıbbi sekreterlik, ev idaresi ve ulaştırma tarafından tüketilmiştir. Ulaştırma bölümünün bulunduğu 1 No'lu Merkez sağlık ocağı ve 2 No'lu Merkez sağlık ocağı'nda genel sarf malzemesi giderlerinin sırasıyla %48 ve %72'si ulaştırma tarafından tüketilmiştir. Bu ocaklarda genel sarf malzemesi giderleri diğer ocakların yaklaşık on kat üzerindedir. Beylik başı, İstasyon ve Dilovası sağlık ocaklarında ise genel sarf malzemesi giderleri %60 ile %83'ü tıbbi sekreterlik, %17 ile 27'si ev idaresi tarafından tüketilmiştir (Tablo 24).

Tablo 24. Sağlık Ocakları Genel Sarf Malzemesi Giderleri

HİZMET MERKEZİ	1 No'lu MERKEZ SAĞLIK OCAĞI		2 No'lu MERKEZ SAĞLIK OCAĞI		BEYLİKBAĞI SAĞLIK OCAĞI		İSTASYON SAĞLIK OCAĞI		DİLOVASI SAĞLIK OCAĞI	
	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)	TOPLAM(TL)	(%)
POLİKLİNİK	-	-	-	-	-	-	8.960.000	14	6.720.000	13
ÇEVRE SAĞLIĞI	672.000	0.1	-	-	-	-	-	-	-	-
TIBBİ SEKRETERLİK	106.525.000	18	21.655.600	5	31.993.300	83	39.099.000	62	30.155.800	60
EV İDARESİ	205.298.800	34	103.562.200	23	6.666.000	17	15.373.900	24	13.305.000	27
ULAŞTIRMA	292.985.900	48	315.920.700	72	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	605.691.700	100	441.138.500	100	38.659.300	100	63.432.900	100	50.180.800	100

- Demirbaş Amortisman Giderleri

Sağlık Ocaklarında son 10 yılda alımı yapıp halen kullanılmakta olan demirbaşların, Demirbaş Esas Eşya Defteri'nden yıllara göre sayımları yapılmış ve ilgili hizmet merkezlerine kaydedilmiştir. Yöntem bölümünde anlatılan metodla, 1997 yılı fiyatlarıyla ifade edilmesi ile her hizmet merkezinin demirbaş amortismanı gideri bulunmuştur. Aşağıda her sağlık ocağının

demirbaş amortismanları hesap tabloları gösterilmektedir. (Tablo 25,26, 27,28,29)

- Bina Amortisman Giderleri

Her ocağın toplam alanı ile hizmet merkezlerinin alanlarının tesbit edilmesinden sonra, yöntem bölümünde anlatılan işlemler yapılarak, bina amortisman giderleri bulunmuştur. Bina amortisman giderleri

1. Dağıtım Tablosunda gösterilmektedir.(Tablo 30,31,32,33,34)

Tablo 25. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	TOPLAM	% 10 AMORTİSMAN GİDERİ
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	170.348.900	111.505.700	12.399.800	54.642.500	268.047.600	74.717.500	3.525.100	46.152.700	259.833.700	55.899.400	1.057.073.100	105.707.300
KORUYUCU İZLEM	16.773.200	113.773.500	42.501.400	66.419.500	120.624.700	54.077.200	157.269.400	5.057.700	53.909.100	279.455.000	909.860.700	90.986.100
AİLE PLANLAMASI	87.828.000	96.418.200	0	44.091.800	11.404.400	4.453.000	0	0	0	0	244.195.400	24.419.500
AŞİENJUS. PANSUMAN	0	0	6.174.200	17.775.900	128.249.700	0	2.057.000	0	0	0	154.256.900	15.425.700
ÇEVRE SAĞLIĞI	70.400	0	0	12.291.600	20.222.800	4.152.900	0	0	77.290.600	0	114.028.400	11.402.800
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
DEPO AMBAR	13.754.000	101.046.300	127.801.700	39.509.000	173.386.200	53.516.000	705.000	37.394.700	214.556.400	1.928.000	763.597.500	76.359.700
ULAŞTIRMA	0	0	0	0	0	0	0	23.050.700	0	0	523.050.700	52.305.100
EV İDARESİ	0	0	0	412.000	0	5.198.500	0	24.456.900	0	0	30.067.400	3.006.700
TIBBİ SEKRETERLİK	0	2.571.200	0	0	160.011.500	60.974.500	4.354.500	0	116.263.400	39.200.000	383.375.100	38.337.500
TOPLAM	288.778.000	425.317.500	188.878.900	253.143.500	881.948.000	257.090.400	167.911.500	136.112.900	721.853.400	376.482.500	3.679.505.200	367.950.500

Tablo 26. 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	TOPLAM	% 10 AMORTİSMAN GİDERİ
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	7.474.200	50.137.500	42.244.800	0	13.533.200	6.840.100	0	76.633.200	37.871.100	1.765.200	236.499.200	23.649.900
KORUYUCU İZLEM	137.379.400	66.850.000	92.100.600	4.597.100	75.017.300	328.331.400	189.169.600	91.155.900	194.683.300	154.688.000	1.333.972.700	133.397.300
AİLE PLANLAMASI	1.677.300	0	0	11.692.200	39.655.000	35.324.900	0	7.670.700	7.522.900	3.938.000	107.481.000	10.748.100
AŞİ-ENJ.S. PANSUMAN	3.349.600	0	0	0	116.578.100	122.750.300	228.100	2.407.500	0	3.920.000	249.233.700	24.923.400
ÇEVRE SAĞLIĞI	13.552.800	20.274.400	0	1.373.200	4.079.500	1.087.400	1.570.400	34.174.500	7.522.900	0	83.635.100	8.363.500
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
TİBBİ SEKRETERLİK	6.776.400	10.137.200	0	0	2.039.700	0	785.200	17.087.300	0	0	36.825.800	3.682.600
DEPO AMBAR	15.699.700	9.179.000	0	6.531.500	72.753.000	17.045.800	2.057.000	207.900	23.020.900	0	146.494.900	14.649.500
EV İDARESİ	0	0	0	0	31.287.200	127.457.400	0	3.228.300	95.062.400	16.800.000	273.835.300	27.383.500
ULAŞTIRMA	0	0	0	0	1.244.100	17.100.200	0	0	0	0	518.344.300	51.834.400
TOPLAM	185.909.400	156.578.100	134.345.400	24.194.000	356.187.100	655.937.600	193.810.300	232.565.300	365.683.600	181.111.200	2.486.321.900	248.632.200

Tablo 27. Beylikbağı Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	TOPLAM	% 10 AMORTİSMAN GİDERİ
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	3.354.600	189.967.000	12.184.300	0	0	0	0	82.175.300	184.268.100	67.200.000	539.149.500	53.914.900
KORUYUCU İZLEM	110.569.100	347.658.400	972.294.800	0	0	17.237.700	0	0	200.817.900	96.800.000	870.378.000	87.037.800
AİLE PLANLAMASI	114.058.000	66.850.000	64.222.400	0	0	0	0	0	5.299.541.800	0	5.544.672.200	554.467.200
AŞI-ENJUS. PANSUMAN	27.508.100	104.311.700	52.677.800	0	0	32.459.700	0	0	50.372.500	4.033.700	271.363.500	27.136.300
ÇEVRE SAĞLIĞI	172.261.100	109.068.300	5.98.600	0	0	0	0	0	16.214.700	0	298.142.700	29.814.300
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
TIBBİ SEKRETERLİK	17.695.800	111.228.100	29.100	0	0	0	0	0	150.769.400	48400000	328122300	32812200
EV İDARESİ	0	107.988.400	0	0	0	0	0	0	32.640.800	0	140629200	14062900
DEPO AMBAR	0	102.434.700	13.793.700	0	0	0	0	0	20389.600	9700000	146318000	14631800
TOPLAM	445.446.600	1.139.506.600	24.080.700	0	0	49.697.500	0	82.175.300	5.955.014.900	226.133.700	8138775300	813877500

Tablo 28. İstasyon Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	TOPLAM	%10 AMORTİSMAN GİDERİ
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ											
POLİKLİNİK	506.951.600	35.100.800	3.610.800	2.786.800	0	0	0	854.900	67.200.000	616.505.000	61.650.500
KORUYUCU İZLEM	750.054.100	184.917.500	0	0	0	0	0	0	12.100.000	947.073.600	94.707.400
AİLE PLANLAMASI	79.062.900	81.660.800	0	0	0	0	0	0	133.761.100	294.484.800	29.448.500
AŞİLENİŞ. PANSUMAN	686.585.200	56.411.400	7.761.400	0	0	3.379.800	1.424.600	0	0	755.553.400	75.555.300
ÇEVRE SAĞLIĞI	224.610.800	128.701.400	0	0	22.670.000	0	0	0	121.000	388.082.100	38.808.200
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ											
TIBBİ SEKRETERLİK	274.635.100	44.468.200	0	0	22.670.000	0	0	0	0	34.177.340	34.177.300
DEPO AMBAR	1.553.919.800	203.108.700	0	0	0	3.370.800	1.303.600	0	43.832.900	1.805.535.800	180.553.600
EV İDARESİ	118.350.200	0	0	0	698.000	0	0	0	12.100.000	131.148.100	13.114.800
TOPLAM	4.194.169.700	734.370.800	11.372.200	2.786.800	46.038.000	6.741.700	2.728.200	854.900	281.094.000	5.280.156.300	528.015.630

Tablo 29. Dilovası Sağlık Ocağı Demirbaş Amortisman Giderleri

HİZMET MERKEZLERİ	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	TOPLAM	%10 AMORTİSMAN GİDERİ
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ												
POLİKLİNİK	542.530.100	0	769.600	0	0	0	0	134.500	28.108.200	0	571.542.500	57.154.200
KORUYUCU İZLEM	122.662.600	402.899.600	47.563.900	1.805.400	0	0	0	0	251.551.700	0	826.483.300	82.648.300
AİLE PLANLAMASI	351.986.200	1.623.297.200	0	126.212.000	0	0	0	0	7.555.300	0	2.109.050.700	210.905.100
AŞI-ENJ. PANSUMAN	230.044.800	9.384.700	37.712.500	53.426.900	0	0	0	0	104.450.500	0	435.019.500	43.501.900
ÇEVRE SAĞLIĞI	331.455.800	21.186.300	134.465.100	0	0	0	0	2.690.300	0	0	489.797.500	48.979.700
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ												
TIBBİ SEKRETERLİK	62.396.400	0	7.183.300	0	0	0	0	0	0	0	69.579.700	695.800
DEPO AMBAR	249.287.100	211.947.800	229.830.700	14.328.700	0	0	0	0	74.607.500	0	780.001.800	78.000.200
EV İDARESİ	39.501.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	39.501.000	3.950.100
TOPLAM	1.929.863.900	2.268.715.700	457.525.200	195.773.000	0	0	0	2.824.800	466.273.200	0	5.320.976.000	532.097.600

3.6.4. Sağlık Ocağı Maliyetlerinin Hizmet Merkezlerine Dağıtımı (1. ve 2. Dağıtım)

Buraya kadar sıralanan maliyetle tüm hizmet merkezleri ve tahakkuk eden giderler ve yüzdelerin toplu olarak verildiği 1. Dağıtım Tablosunda gösterilmiştir. (30,31,32,33,34)

Yöntem bölümünde açıklanan kademeli dağıtım metodu ile her bölüme hizmet veren yardımcı hizmet merkezlerinin direkt giderlerinin dağıtımı 2. Dağıtım Tablosunda gösterilmiştir. (Tablo 35,36,37,38,39)

Tablo 30. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu

HİZMET MERKEZLERİ		1. DAĞITIM TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ						DİREKT PERSONEL GİDERLERİ				GENEL ÜRETİM GİDERLERİ			
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	TOPLAM(TL.)			YÜZDE(%)	TIBBİ SARF TL.)	YÜZDE(%)	İlaç GİD (TL.)	YÜZDE(%)	PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)	TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	EKO. PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)			
1	POLİKLİNİK	46.224.395.600	36.37	0	0.00	0	0.00	0	0.00	43.815.325.100	45.32	2.409.070.500	8.34	1.912.992.800	7.33		
2	KORUYUCU İZLEM	38.176.632.300	30.05	118.057.100	8.59	118.057.100	12.57	0	0.00	35.558.048.200	34.71	4.510.527.000	15.61	4.163.121.200	15.96		
3	AİLE PLANLAMASI	2.917.687.000	2.30	520.190.000	37.86	507.080.000	54.01	13.110.000	3.01	2.142.724.400	2.22	254.772.600	0.88	142.328.400	0.55		
4	AŞI-ENJS.PANSUMAN	3.096.728.100	2.44	717.136.800	52.20	295.306.800	31.45	421.830.000	96.99	2.107.022.400	2.18	272.568.900	0.94	142.328.400	0.55		
5	ÇEVRE SAĞLIĞI	16.618.315.000	13.08	18.480.000	1.35	18.480.000	1.97	0	0.00	15.060.959.100	15.58	1.538.875.900	5.33	1.396.677.600	5.35		
	TOPLAM	107.043.758.000	84.23	1.373.863.900	100.00	938.923.900	100.00	434.940.000	100.00	96.684.079.200	100.00	8.985.814.900	31.11	7.757.448.400	29.74		
	YÜZDE(%)	100	-	1.28	-	0.88	-	0.41	-	90.32	-	8.39	-	7.25	-		
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ																	
6	TIBBİ SEKRETERLİK	7.650.866.700	6.02	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	7.604.679.100	26.33	7.341.436.300	28.15		
7	EV İDARESİ	6.697.151.100	5.27	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	6.687.483.900	23.15	6.454.191.100	24.74		
8	ULAŞTIRMA	2.918.082.300	2.30	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2.880.487.700	9.97	1.988.840.700	7.62		
9	DEPO - AMBAR	2.771.853.800	2.18	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	27.288.885	9.45	2.542.407.600	9.75		
	TOPLAM	20.037.963.800	15.77	1	0.00	1	0.00	0	0.00	0	0.00	19.901.548.300	68.89	18.326.884.700	70.26		
	YÜZDE(%)	100	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	99.32	-	91.46	-		
	GENEL TOPLAM	127.071.811.800	1.00	1.373.863.900	1.00	938.923.900	1.00	434.940.000	1.00	96.684.079.200	100.00	28.887.363.200	100.00	26.084.333.100	100.00		
	YÜZDE(%)	100	-	1.08	-	0.74	-	0.34	-	76.08	-	25.51	-	20.53	-		

Tablo 30. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu(EK)

GENEL ÜRETİM GİDERLERİ													
ELEKTRİK (TL.)	YÜZDE(%)	SU (TL.)	YÜZDE(%)	YAKACAK (TL.)	YÜZDE(%)	GENEL SARF (TL.)	YÜZDE(%)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE(%)	DEMİRBAŞ AMORTİSMAN (TL.)	YÜZDE(%)	BİNA AMORTİSMAN (TL.)	YÜZDE(%)
22.024.500	26.63	106.527.400	26.63	109.561.400	26.63	0	0.00	31.958.200	26.63	105.707.300	12.18	120.298.800	26.63
14.467.100	17.49	69.973.900	17.49	71.966.800	17.49	0	0.00	20.992.200	17.49	90.986.100	10.48	79.019.800	17.49
4.966.300	6.01	24.020.900	6.01	24.705.000	6.01	0	0.00	7.206.300	6.01	24.419.500	2.81	27.126.200	6.01
6.477.800	7.83	31.331.600	7.83	32.223.900	7.83	0	0.00	9.399.500	7.83	15.425.700	1.78	35.382.000	7.83
7.341.500	8.88	35.509.100	8.88	36.520.500	8.88	672.000	0.00	10.652.700	8.88	11.402.800	1.31	40.099.600	8.88
55.277.300	66.84	267.362.900	66.84	274.977.600	66.84	672.000	0.11	80.208.900	66.84	247.941.500	28.57	301.926.400	66.84
0.05	-	0.25	-	0.26	-	0.00	-	0.07	-	0.23	-	0.28	-
9.284.900	11.23	44.908.600	11.23	46.187.600	11.23	106.525.000	17.59	13.472.600	11.23	38.337.500	4.42	50.714.200	11.23
1.943.300	2.35	9.399.500	2.35	9.667.200	2.35	205.508.800	33.93	2.819.800	2.35	3.006.700	0.00	10.614.600	2.35
7.557.400	9.14	36.553.500	9.14	37.594.600	9.14	292.985.900	48.37	10.996.100	9.14	502.305.100	57.87	41.279.000	9.14
8.637.100	10.44	41.775.500	10.44	42.965.200	10.44	0	0.00	12.532.600	10.44	76.359.700	8.80	47.176.000	10.44
27.422.700	33.16	132.637.100	33.16	136.414.700	33.16	605.019.700	99.89	39.791.100	33.16	620.009.100	71.43	149.783.800	33.16
0.14	-	0.66	-	0.68	-	3.02	-	0.20	-	3.09	-	0.75	-
82.700.000	1.00	400.000.000	1.00	411.392.200	1.00	605.691.700	1.00	12.000.000	1.00	867.950.500	1.00	451.710.200	1.00
0.07	-	0.31	-	0.32	-	0.48	-	0.09	-	0.68	-	0.36	-

Tablo 31. 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu

HİZMET MERKEZLERİ		1. DAĞITIM TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ						DİREKT PERSONEL GİDERLERİ		GENEL ÜRETİM GİDERLERİ			
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ				TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	TIBBİ SARF TL.)	YÜZDE(%)	İlaç Gibi (TL.)	YÜZDE(%)	PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)	TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	END. PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)
1	POLİKLİNİK	5.219.667.400	11.55	0	0.00	0	0.00	0	0.00	4.906.731.800	15.30	312.935.600	2.59	264.430.400	2.54
2	KORUYUCU İZLEM	8.816.103.400	19.51	2.720.000	0.26	2.720.000	0.71	0	0.00	7.348.269.000	22.92	1.465.114.400	12.14	1.255.376.000	12.08
3	AİLE PLANLAMASI	8.036.095.600	17.78	111.650.000	10.85	106.300.000	27.75	5.350.000	0.83	7.400.652.300	23.08	523.793.300	4.34	420.725.600	4.05
4	AŞI-ENJUS.PANSUMAN	5.471.165.500	12.11	885.764.400	86.10	245.334.400	64.05	640.430.000	99.17	4.211.093.600	13.13	374.307.500	3.10	331.630.400	3.19
5	ÇEVRE SAĞLIĞI	9.194.630.000	20.35	28.680.000	2.79	28.680.000	7.49	0	0.00	8.198.580.800	25.57	967.369.200	8.01	937.701.200	9.02
TOPLAM		36.737.661.900	81.29	1.028.814.400	100.00	383.034.400	100.00	645.780.000	100.00	32.065.327.500	100.00	3.643.520.000	30.10	3.209.863.600	30.88
YÜZDE(%)		100	-	2.80	-	1.04	-	-	-	87.28	-	9.92	-	8.74	-
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ															
6	ULAŞTIRMA	2.842.686.000	6.29	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2.830.867.000	23.45	1.911.306.800	18.39
7	EV İDARESİ	2.334.108.500	5.16	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2.331.523.100	19.32	2.178.307.500	20.96
8	DEPO - AMBAR	1.616.853.600	3.58	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1.603.926.600	13.29	1.477.927.800	14.22
9	TIBBİ SEKRETERLİK	1.662.082.100	3.68	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1.660.050.700	13.75	1.617.214.800	15.56
TOPLAM		8.455.730.200	18.71	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	8.426.367.500	69.81	7.184.756.900	69.12
YÜZDE(%)		100	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	99.65	-	84.97	-
GENEL TOPLAM		45.193.392.100	100.00	1.028.814.400	100.00	383.034.400	100.00	645.780.000	100.00	32.065.327.500	100.00	12.069.887.500	100.00	10.394.620.500	100.00
YÜZDE(%)		100	-	2.88	-	0.85	-	1.43	-	70.95	-	26.71	-	23.00	-

Tablo 31. 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu(EK)

GENEL ÜRETİM GİDERLERİ													
ELEKTRİK (TL.)	YÜZDE(%)	SU (TL.)	YÜZDE(%)	YAKACAK (TL.)	YÜZDE(%)	GENEL SARF (TL.)	YÜZDE(%)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE(%)	DEMİRBAŞ AMORTİSMAN (TL.)	YÜZDE(%)	BİNA AMORTİSMAN (TL.)	YÜZDE(%)
1.017.000	4.83	3.242.400	4.83	3.334.800	4.83	0	0.00	749.400	4.83	23.649.900	3.16	16.511.600	4.83
3.123.800	14.83	9.958.900	14.83	10.242.600	14.83	-	0.00	2.301.700	14.83	133.397.300	17.82	50.714.200	14.83
3.777.500	17.93	12.043.400	17.93	12.386.400	17.93	0	0.00	2.783.400	17.93	10.748.100	1.43	61.328.800	17.93
726.500	3.45	2.316.000	3.45	2.382.000	3.45	0	0.00	535.300	3.45	24.923.400	3.33	11.794.000	3.45
871.700	4.14	2.779.200	4.14	2.858.400	4.14	0	0.00	642.300	4.14	8.363.500	1.12	14.152.800	4.14
9.516.600	45.17	30.340.000	45.17	31.204.100	45.17	0	0.00	7.012.200	45.17	201.082.200	26.86	154.501.400	45.14
0.33	-	0.08	-	0.08	-	0.00	0.00	0.02	-	0.55	-	0.42	-
4.649.300	22.07	14.822.600	22.07	15.244.700	22.07	315.920.700	71.51	3.425.800	22.07	501.834.400	67.03	75.481.600	22.07
1.017.000	4.83	3.442.400	4.83	3.334.800	4.83	103.562.200	23.48	749.400	4.83	27.383.500	3.66	16.511.600	4.83
5.085.200	24.14	16.212.200	24.14	16.673.900	24.14	0	0.00	3.747.000	24.14	14.649.500	1.96	82.558.000	24.14
799.100	3.79	2.547.600	3.79	2.620.200	3.79	21.655.600	4.91	588.800	3.79	3.682.600	0.49	12.973.400	3.79
11.550.600	54.83	36.824.900	54.83	37.873.700	54.83	441.138.500	100.00	8.511.000	54.83	547.550.000	73.14	187.524.600	54.83
0.14	-	0.44	-	0.45	-	5.22	-	0.10	-	6.48	-	2.22	-
21.067.200	100.00	67.164.900	100.00	69.077.700	100.00	441.138.500	100.00	15.523.200	100.00	748.632.200	100.00	342.026.000	100.00
0.05	-	0.15	-	0.15	-	0.98	-	0.03	-	1.66	-	0.76	-

Tablo 32. Beylikbağı Merkez Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu

HİZMET MERKEZLERİ		1. DAĞITIM TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ						DİREKT PERSONEL GİDERLERİ			GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	TOPLAM(TL.)			YÜZDE(%)	TIBBİ SARF TL.)	YÜZDE(%)	ilaç GTD (TL.)	YÜZDE(%)	PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)	TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	END. PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)	
1	POLİKLİNİK	25.360.555.200	25.16	18.557.000	1.69	18.557.000	1.73	0	0.00	24.241.080.000	31.29	1.100.918.200	5.17	490.654.800	2.64
2	KORUYUCU İZLEM	26.953.434.600	26.14	0	0.00	0	0.00	0	0.00	24.945.800.000	32.20	2.007.634.600	9.43	1.471.613.800	7.92
3	AİLE PLANLAMASI	14.931.612.600	14.82	912.890.200	53.71	859.390.200	78.07	53.500.000	8.54	12.847.700.000	16.59	1.171.022.400	5.50	382.303.200	2.06
4	AŞI-ENJUS.PANSUMAN	3.317.808.100	3.29	768.231.500	45.20	195.359.800	18.20	572.871.700	91.46	2.309.040.000	2.98	240.536.600	1.13	125.555.800	0.68
5	ÇEVRE SAĞLIĞI	13.799.634.600	13.69	0	0.00	0	0.00	0	0.00	13.121.400.000	16.94	678.234.600	3.19	541.054.800	2.91
TOPLAM		84.363.045.200	83.70	1.699.678.700	100.00	1.073.307.000	100.00	626.371.700	100.00	77.465.020.000	100.00	5.198.346.500	24.42	3.011.182.400	16.21
YÜZDE(%)		100	-	2.01	-	1.27	-	0.74	-	91.82	-	6.16	-	3.57	-
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ															
6	DEPO - AMBAR	5.922.596.000	5.88	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	5.764.627.600	27.68	5.550.531.600	29.89
7	EV İDARESİ	5.695.400.800	5.65	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	5.656.531.300	26.27	5.586.827.400	30.08
8	TIBBİ SEKRETERLİK	4.814.286.600	4.78	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	4.669.936.200	21.64	4.422.861.600	23.82
9	TOPLAM	16.432.283.400	16.30	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	16.091.095.100	75.58	15.560.220.600	83.79
YÜZDE(%)		100.00	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	97.92	-	94.69	-
GENEL TOPLAM		100.795.328.500	100.00	1.699.678.700	100.00	1.073.307.000	100.00	626.371.700	100.00	77.465.020.000	-	21.289.441.500	100.00	18.571.403.000	100.00
YÜZDE(%)		100.00	-	1.69	-	1.06	-	0.62	-	76.85	100.00	21.12	-	18.42	-

Tablo 32. Beylikbağı Merkez Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu(EK)

GENEL ÜRETİM GİDERLERİ													
ELEKTRİK (TL.)	VÜZDE(%)	SU (TL.)	VÜZDE(%)	YAKACAK (TL.)	VÜZDE(%)	GENEL SARIF (TL.)	VÜZDE(%)	HABERLEŞME (TL.)	VÜZDE(%)	DEMİRBAŞ AMORTİSMAN (TL.)	VÜZDE(%)	BİNA AMORTİSMAN (TL.)	VÜZDE(%)
17.201.400	25.22	176.285.200	25.22	246.173.800	25.22	0	0.00	49.462.200	25.22	53.914.900	6.62	67.225.800	25.14
13.881.900	20.35	142.285.300	20.35	198.666.600	20.35	0	0.00	39.916.900	20.35	87.037.800	10.69	54.252.400	20.29
7.242.700	10.62	74.225.400	10.62	103.652.100	10.62	0	0.00	20.826.200	10.62	554.467.200	68.13	28.305.600	10.58
2.716.000	3.98	27.834.500	3.98	38.869.600	3.98	0	0.00	7.809.800	3.98	27.136.300	3.33	10.614.600	3.97
3.319.600	4.87	34.020.000	4.87	47.507.200	4.87	0	0.00	9.545.300	4.87	29.814.300	3.66	12.973.400	4.85
44.361.600	65.04	454.630.400	65.04	634.869.300	65.04	0	0.00	127.560.400	65.04	752.370.600	92.44	173.371.800	64.85
0.05	-	0.54	-	0.75	-	0.00	-	0.15	-	0.89	-	0.21	-
11.038.100	16.18	113.121.200	16.18	157.968.300	16.18	0	0.00	31.739.600	16.18	14.631.800	1.80	43.565.300	16.29
2.716.000	3.98	27.834.500	3.98	38.869.600	3.98	6.666.000	17.24	7.809.800	3.98	140.062.900	1.73	10.614.600	3.97
10.086.500	14.79	103.369.400	14.79	144.350.400	14.79	31.993.300	82.76	29.003.400	14.79	32.812.200	4.03	39.809.700	14.89
23.840.600	34.96	244.325.200	34.96	341.188.300	34.96	38.659.300	100.00	68.552.900	34.96	61.506.900	7.56	93.989.600	35.15
0.15	-	1.49	-	2.08	-	0.24	-	0.42	-	0.37	-	0.57	-
68.202.200	100.00	698.955.500	100.00	976.057.600	100.00	38.659.300	100.00	196.113.300	100.00	813.877.500	100.00	267.361.400	100.00
0.07	-	0.69	-	0.97	-	0.04	-	0.19	-	0.81	-	0.27	-

Tablo 33. İstasyon Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu

HİZMET MERKEZLERİ		1. DAĞITIM TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ						DİREKT PERSONEL GİDERLERİ		GENEL ÜRETİM GİDERLERİ			
TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	TOPLAM(TL.)			YÜZDE(%)	TIBBİ SARF TL.)	YÜZDE(%)	İlaç GİD (TL.)	YÜZDE(%)	PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)	TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	END. PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)	
1	POLİKLİNİK	20.750.716.700	31.25	0	0.00	0	0.00	0	0.00	20.200.900.000	37.33	549.816.700	5.02	408.879.000	4.06
2	KORUYUCU İZLEM	20.422.768.400	30.76	0	0.00	0	0.00	0	0.00	19.420.440.000	35.89	1.002.328.400	9.15	848.482.200	8.43
3	AİLE PLANLAMASI	2.503.248.900	3.77	256.827.600	19.44	230.077.600	58.69	26.750.000	2.88	2.082.220.000	3.85	164.201.300	1.50	93.195.800	0.93
4	AŞI-ENJ.S.PANSUMAN	7.205.786.300	10.85	1.064.447.400	80.56	161.953.100	41.31	902.494.300	97.12	5.854.050.000	10.82	287.288.900	2.62	174.971.600	1.74
5	ÇEVRE SAĞLIĞI	6.958.644.200	10.48	0	0.00	0	0.00	0	0.00	6.560.700.000	12.12	397.944.200	3.63	328.767.400	3.27
	TOPLAM	57.841.164.500	87.11	1.321.275.000	100.00	392.030.700	100.00	929.244.300	100.00	54.118.310.000	100.00	2.401.579.500	21.93	1.854.296.000	18.43
	YÜZDE(%)	100	-	2.28	-	0.68	-	1.61	-	93.56	-	4.15	-	3.21	
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ															
6	EV İDARESİ	383.367.200	5.77	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	3.883.058.100	34.98	3.782.791.600	37.60
7	DEPO - AMBAR	2.930.464.600	4.41	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2.927.465.600	26.73	2.725.935.800	27.10
8	TIBBİ SEKRETERLİK	1.794.177.300	2.70	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1.791.178.400	16.36	1.696.925.800	16.87
	TOPLAM	8.558.299.100	12.89	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	8.549.502.200	78.07	8.205.653.200	81.57
	YÜZDE(%)	100.00	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	0.00	-	99.90	-	95.88	-
	GENEL TOPLAM	66.399.463.500	100.00	1.321.275.000	100.00	392.030.700	100.00	929.244.300	100.00	54.118.310.000	100.00	10.051.081.600	100.00	10.059.949.200	100.00
	YÜZDE(%)	100.00	-	1.99	-	0.59	-	1.40	-	81.50	-	16.49	-	15.15	-

Tablo 33. İstasyon Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu(EK)

GENEL ÜRETİM GİDERLERİ													
ELEKTRİK (TL.)	YÜZDE(%)	SU (TL.)	YÜZDE(%)	YAKACAK (TL.)	YÜZDE(%)	GENEL SARF (TL.)	YÜZDE(%)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE(%)	DEMİRBAŞ AMORTİSMAN (TL.)	YÜZDE(%)	BİNA AMORTİSMAN (TL.)	YÜZDE(%)
256.300	22.80	7.310.500	22.80	8.796.900	22.80	8.960.000	14.13	2.070.000	22.80	61.650.500	11.68	51.893.600	22.80
215.500	19.17	6.147.400	19.17	7.397.400	19.17	0	0.00	1.740.700	19.17	94.707.400	17.94	43.637.800	19.17
151.400	13.47	4.319.800	13.47	5.198.200	13.47	0	0.00	1.223.200	13.47	29.448.500	5.58	30.664.400	13.47
134.000	11.92	3.821.400	11.92	4.598.400	11.92	0	0.00	1.082.000	11.92	75.555.300	14.31	27.126.200	11.92
110.700	9.84	3.156.800	9.84	3.798.700	9.84	0	0.00	893.800	9.84	38.808.200	7.35	22.408.600	9.84
867.900	77.20	24.755.900	77.20	29.789.500	77.20	8.960.000	14.13	7.009.700	77.20	300.169.900	56.85	175.730.600	77.20
0.00	-	0.04	-	0.05	-	0.02	-	0.01	-	0.52	-	0.30	-
81.500	7.25	2.326.100	7.25	2.799.000	7.25	15.373.900	24.24	658.600	7.25	13.114.800	2.48	16.511.600	7.25
87.400	7.77	2.492.200	7.77	2.998.900	7.77	0	0.00	705.700	7.77	180.553.600	34.19	17.691.000	7.77
87.400	7.77	2.492.200	7.77	2.998.900	7.77	39.099.000	61.64	705.700	7.77	34.177.300	6.47	17.691.000	7.77
256.300	22.80	7.310.500	22.80	8.796.900	22.80	54.472.900	85.87	2.070.000	22.80	227.845.700	43.15	51.893.600	22.80
0.00	-	0.09	-	0.10	-	0.64	-	0.02	-	2.66	-	0.61	-
1.124.200	100.00	32.066.400	100.00	38.586.400	100.00	63.432.900	100.00	9.079.600	100.00	528.015.600	100.00	227.624.200	100.00
0.00	-	0.05	-	0.06	-	0.10	-	0.01	-	0.80	-	0.34	-

Tablo 34. Dilovası Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu

HİZMET MERKEZLERİ	1. DAĞITIM TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ				DİREKT PERSONEL GİDERLERİ			GENEL ÜRETİM GİDERLERİ			
			TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	TIBBİ SARF TL.)	YÜZDE(%)	İlaç Gid (TL.)	YÜZDE(%)	PERSONEL GİDERLERİ (TL.)	YÜZDE(%)	TOPLAM(TL.)	YÜZDE(%)	END. PERSONEL GİDERLERİ (TL.)
1	POLİKLİNİK	22.915.722.300	32.62	0	0.00	0	0.00	0.00	22.283.120.000	38.54	632.602.300	5.63	502.074.800
2	KORUYUCU İZLEM	20.644.117.400	29.39	27.771.600	2.31	27.771.600	6.19	0.00	19.647.260.000	33.98	969.085.800	8.63	851.722.200
3	AİLE PLANLAMASI	3.114.367.100	4.43	266.785.000	22.15	215.960.000	48.17	50.825.000	2.417.270.000	4.18	430.312.100	3.83	174.971.600
4	AŞI-ENJ.S.PANSUMAN	3.184.348.700	4.53	909.886.600	75.54	204.612.500	45.64	705.274.100	2.082.220.000	3.60	192.242.100	1.71	93.195.800
5	ÇEVRE SAĞLIĞI	12.031.800.900	17.13	1.204.443.200	0.00	0	0.00	0.00	11.383.360.000	19.69	648.440.900	5.77	571.689.000
	TOPLAM	61.890.356.400	88.10	1.204.443.200	100.00	448.344.100	100.00	756.099.100	578.132.300	100.00	2.872.683.200	25.57	2.193.653.400
	YÜZDE(%)	100	1.95	-	0.72	-	1.22	-	93.41	-	4.64	-	3.54
YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ													
6	EV İDARESİ	3.762.635.800	5.36	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	3.762.168.600	33.49	3.724.551.600
7	DEPO - AMBAR	2.844.205.600	4.05	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	2.843.302.400	25.31	2.725.935.800
8	TIBBİ SEKRETERLİK	1.756.257.300	2.50	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	1.755.759.000	15.63	1.696.925.800
	TOPLAM	836.309.879.300	11.90	0	0.00	0	0.00	0.00	0	0.00	8.361.230.000	74.43	8.147.413.200
	YÜZDE(%)	100.00	-	0.00	-	0.00	-	-	0.00	-	99.98	-	97.42
	GENEL TOPLAM	70.253.455.200	100.00	1.204.443.200	100.00	448.344.100	100.00	756.099.100	57.813.230.000	100.00	11.233.913.200	100.00	10.341.086.600
	YÜZDE(%)	100.00	-	1.71	-	0.64	-	1.08	82.29	-	15.99	-	14.72

Tablo 34. Dılovası Sağlık Ocağı 1. Dağıtım Tablosu(EK)

GENEL ÜRETİM GİDERLERİ													
ELEKTRİK (TL.)	YÜZDE(%)	SU (TL.)	YÜZDE(%)	YAKACAK (TL.)	YÜZDE(%)	GENEL SARF (TL.)	YÜZDE(%)	HABERLEŞME (TL.)	YÜZDE(%)	DEMİRBAŞ AMORTİSMAN (TL.)	YÜZDE(%)	BİNA AMORTİSMAN (TL.)	YÜZDE(%)
425.900	21.33	7.013.000	21.33	1.495.000	21.33	6.720.000	13.39	1.108.100	21.33	57.154.200	10.74	56.611.200	21.33
221.800	11.11	3.652.600	11.11	778.700	11.11	0	0.00	577.100	11.11	82.648.300	15.53	29.485.000	11.11
284.000	14.22	4.675.400	14.22	996.600	14.22	0	0.00	738.800	14.22	210.905.100	39.63	37.740.800	14.22
354.900	17.78	5.844.200	17.78	1.245.900	17.78	0	0.00	923.400	17.78	43.501.900	8.18	47.176.000	17.78
177.500	8.89	2.922.100	8.89	622.900	8.89	0	0.00	461.700	8.89	48.979.700	9.21	23.588.000	8.89
1.464.100	73.33	24.107.100	73.33	5.139.200	73.33	6.720.000	13.39	3.809.100	73.33	443.189.300	83.29	194.601.000	73.33
0.00	-	0.04	-	0.01	-	0.01	-	0.01	-	0.72	-	0.31	-
133.100	6.67	2.191.600	6.67	467.200	6.67	13.305.000	26.51	346.300	6.67	3.950.100	0.74	17.691.000	6.67
257.300	12.89	4.237.000	12.89	903.300	12.89	0	0.00	669.500	12.89	78.000.200	14.66	34.202.600	12.89
142.000	7.11	2.337.700	7.11	498.300	7.11	30.155.800	60.09	369.400	7.11	6.958.000	1.31	18.870.400	7.11
532.400	26.67	8.766.200	26.67	1.868.800	26.67	43.460.800	86.61	1.385.100	26.67	88.908.300	16.71	70.764.000	26.67
0.01	-	0.10	-	0.02	-	0.52	-	0.02	-	1.06	-	0.85	-
1.996.400	100.00	32.873.400	100.00	7.008.000	100.00	50.180.800	100.00	5.194.200	100.00	532.097.600	100.00	265.365.000	100.00
0.000	-	0.05	-	0.01	-	0.07	-	0.01	-	0.76	-	0.38	-

Tablo 35.1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı 2. Dağıtım Tablosu

HİZMET MERKEZLERİ	YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ				TEMEL HİZMET MERKEZLERİ						YÜZDE(%)
	TİBBİ SEKRETERLİK	EV İDARESİ	ULAŞTIRMA	DEPO - AMBAR	POLİKLİNİK	KORUYUCU İZLEM	AİLE PLANLAMASI	AŞI-ENJ. PANSUMAN	ÇEVRE SAĞLIĞI	TOPLAM	
1. DAĞITIM TOPLAMI(TL.)	7.650.866.700	6.697.151.100	2.918.082.300	2.771.853.800	46.224.395.600	38.186.632.300	2.917.687.000	3.096.728.100	16.618.315.000	127.081.711.800	100.00
YÜZDE(%)	6.02	5.27	2.30	2.18	36.37	30.05	2.30	2.44	13.08	100.00	-
6 TIBBİ SEKRETERLİK(TL.)	-	0	0	0	2.583.083.200	2.165.572.100	714.466.300	822.360.800	1.364.384.300	7.650.866.700	6.02
YÜZDE(%)	-	0.00	0.00	0.00	33.76	28.30	9.34	10.76	17.83	100.00	-
7 EV İDARESİ(TL.)	-	-	708.158.000	807.323.800	2.063.774.700	1.355.616.700	455.361.000	606.992.300	687.924.900	6.697.151.100	5.27
YÜZDE(%)	-	-	10.57	12.08	30.82	20.24	6.95	9.06	10.27	100.00	-
8 ULAŞTIRMA(TL.)	-	-	-	0	0	2.900.992.200	0	0	725.248.000	3.626.240.200	2.85
YÜZDE(%)	-	-	-	0.0	0.00	80.00	0.00	0.00	20.00	100.00	-
9 DEPO - AMBAR(TL.)	-	-	-	-	0	307.733.100	1.355.951.300	1.869.321.900	48.170.800	3.581.177.200	2.82
YÜZDE(%)	-	-	-	-	0.00	8.59	37.86	52.20	1.35	100.00	-
2. DAĞITIM TOPLAMI(TL.)	-	-	-	-	50.871.253.400	44.916.546.300	5.453.465.600	6.396.403.400	19.444.043.100	127.081.711.800	100.00
YÜZDE(%)	-	-	-	-	40.03	34.34	4.29	5.03	15.30	100.00	-

Tablo 36.2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı 2. Dağıtım Tablosu

HİZMET MERKEZLERİ	YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ				TEMEL HİZMET MERKEZLERİ					TOPLAM	YÜZDE(%)
	ULAŞTIRMA	EV İDARESİ	DEPO - AMBAR	TIBBİ SEKRETERLİK	POLİKLİNİK	KORUYUCU İZLEM	AİLE PLANLAMASI	AŞİ-ENİS. PANSUMAN	ÇEVRE SAĞLIĞI		
1. DAĞITIM TOPLAMI(TL.)	2.842.686.000	2.334.108.500	1.616.853.600	1.662.082.100	5.219.667.400	8.816.103.400	8.036.095.600	5.471.165.500	9.194.630.000	45.193.392.100	100.00
YÜZDE(%)	6,29	5,16	3,58	3,68	11,55	19,51	17,76	12,11	20,35	100,00	-
6 ULAŞTIRMA(TL.)	-	0	0	0	0	2.274.148.800	0	0	568.537.200	284.268.600	6,29
YÜZDE(%)	-	0,00	0,00	0,00	0,00	80,00	0,00	0,00	20,00	100,00	-
7 EV İDARESİ(TL.)	-	-	770.696.200	11.109.400	154.139.200	473.427.700	572.517.200	110.099.500	132.119.300	2.334.108.500	5,16
YÜZDE(%)	-	-	33,02	5,19	6,60	20,28	24,53	4,72	5,66	100,00	-
8 DEPO - AMBAR(TL.)	-	-	-	0	0	6.312.300	259.104.000	2.055.576.400	66.557.100	2.387.549.800	5,28
YÜZDE(%)	-	-	-	0,00	0,00	0,26	10,85	86,10	2,79	100,00	-
9 TIBBİ SEKRETERLİK(TL.)	-	-	-	-	312.464.500	457.220.300	165.489.300	339.098.700	508.918.700	1.783.191.500	3,95
YÜZDE(%)	-	-	-	-	17,52	25,64	9,28	19,02	28,54	100,00	-
2. DAĞITIM TOPLAMI(TL.)	-	-	-	-	5.686.271.100	12.027.212.400	9.033.206.000	7.975.940.100	10.470.762.400	45.193.392.100	100.00
YÜZDE(%)	-	-	-	-	12,58	26,61	19,99	17,65	23,17	100,00	-

[illegible]

Tablo 38. İstasyon Sağlık Ocağı 2. Dağıtım Tablosu

	HİZMET MERKEZLERİ	YARDIMCI HİZMET MERKEZLERİ				TEMEL HİZMET MERKEZLERİ					TOPLAM	YÜZDE(%)
		EV İDARESİ	DEPO - AMBAR	TİBBİ SEKRETERLİK	POLİKLİNİK	KORUYUCU İZLEM	AİLE PLANLAMASI	AŞI-ENJS. PANSUMAN	ÇEVRE SAĞLIĞI			
	1. DAĞITIM TOPLAMI(TL.)	3.833.657.200	2.930.464.600	1.794.177.300	20.750.716.700	20.422.768.400	2.503.248.900	7.205.786.300	6.958.644.200	66.399.463.500	100.00	
	YÜZDE(%)	5,77	4,41	2,70	31,25	30,76	3,77	10,85	10,48	100,00	-	
6	EV İDARESİ(TL.)	-	321.256.200	321.256.200	942.351.500	792.431.900	556.844.100	492.592.800	406.924.500	3.833.657.200	5,77	
	YÜZDE(%)	-	8,38	8,38	24,58	20,67	14,53	12,85	10,61	100,00	-	
7	DEPO - AMBAR(TL.)	-	-	0	0	0	632.065.000	2.619.655.800	0	3.251.720.800	4,90	
	YÜZDE(%)	-	-	0,00	0,00	0,00	19,44	80,56	0,00	100,00	-	
8	TİBBİ SEKRETERLİK(TL.)	-	-	-	404.280.000	835.523.300	240.912.400	428.810.500	205.907.400	2.115.433.500	3,19	
	YÜZDE(%)	-	-	-	19,11	39,50	11,39	20,27	9,73	100,00	-	
2	DAĞITIM TOPLAMI(TL.)	-	-	-	220.973.462	22.050.723.600	39.330.703	10.746.845.400	7.571.476.100	66.399.463.500	100.00	
	YÜZDE(%)	-	-	-	33,28	33,21	5,92	16,19	11,40	100,00	-	
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

3.7. MALİYET, ETKİLİLİK VE PERFORMANS GÖSTERGELERİ

3.7.1 Maliyetleri Oluşturan Giderlerin Gider Çeşitlerine göre Ağırlıkları

Maliyetler içindeki çeşitli giderlerin ağırlığı önemli bir performans göstergesidir.(Tokat Kısaer, 1991:50). 2. Dağıtım Tablosu sonunda oluşan Temel Hizmet Merkezlerinin giderleri, direkt madde ve malzeme giderleri, direkt personel giderleri ve genel üretim giderleri olarak sınıflandırılmış ve sırasıyla Tablo 40, 41, 42, 43 ve 44' de gösterilmiştir.

Tablo 40. 1. No'lu Merkez Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde Oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı

TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	DİREKT MADDE VE MALZEME GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	DİREKT PERSONEL GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	GENEL ÜRETİM GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	TOPLAM (TL.)	SÜTUN YÜZDE
POLİKLİNİK	0	0.00	0.00	43.815.325.100	86.13	45.32	7.055.928.300	13.87	24.31	50.871.253.400	40.03
KORUYUCU İZLEM	118.057.100	0.26	8.59	33.558.048.200	74.71	34.71	11.240.441.000	25.03	38.73	44.916.546.300	35.34
AİLE PLANLAMASI	520.190.000	9.54	37.86	2.142.724.400	39.29	2.22	2.790.551.200	51.17	9.61	5.453.465.600	4.29
AŞI-ENJ.S. PANSUMAN	717.136.800	11.21	52.20	2.107.022.400	32.94	2.18	3.572.244.200	55.85	12.31	6.396.403.400	5.03
ÇEVRE SAĞLIĞI	18.480.000	0.10	1.35	15.060.959.100	77.46	15.58	4.364.604.000	22.45	15.04	19.444.043.100	15.30
TOPLAM	1.373.863.900	1.08	100.00	96.684.079.200	76.08	100.00	29.023.768.700	22.84	100.00	127.081.711.800	100.00

Tablo 41. 2. No'lu Merkez Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde Oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı

TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	DİREKT MADDE VE MALZEME GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	DİREKT PERSONEL GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	GENEL ÜRETİM GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	TOPLAM (TL.)	SÜTUN YÜZDE
POLİKLİNİK	0	0.00	0.00	4.906.731.800	86.29	15.30	779.539.300	13.71	6.44	5.686.271.100	12.58
KORUYUCU İZLEM	2.720.000	0.02	0.26	7.348.269.000	61.10	22.92	4.676.223.400	38.88	38.65	12.027.212.400	26.61
AİLE PLANLAMASI	111.650.000	1.23	10.85	7.400.652.300	81.92	23.08	1.520.903.700	16.83	12.57	9.033.206.000	19.99
AŞI-ENJS. PANSUMAN	885.764.400	11.11	86.10	4.211.093.600	52.80	13.13	2.879.082.100	36.10	23.80	7.975.940.100	17.65
ÇEVRE SAĞLIĞI	28.680.000	0.27	2.79	8.198.580.800	78.30	25.57	2.243.501.600	21.43	18.54	10.470.762.400	23.17
TOPLAM	1.028.814.400	2.28	100.00	32.065.327.500	70.95	100.00	12.099.250.200	26.77	100.00	45.193.392.100	100.00

Tablo 42. Beylikbağı, Sağlık Ocağı, Temel Hizmet Merkezlerinde Oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı

TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	DİREKT MADDE VE MALZEME GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	DİREKT PERSONEL GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	GENEL ÜRETİM GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	TOPLAM (TL.)	SÜTUN YÜZDE
POLİKLİNİK	18.557.000	0.07	1.09	24.241.080.000	86.61	31.29	3.727.706.200	13.32	17.23	27.987.343.200	27.77
KORUYUCU İZLEM	0	0.00	0.00	24.945.800.000	80.87	32.20	5.902.816.200	19.13	27.29	30.848.616.200	30.61
AİLE PLANLAMASI	912.890.200	4.53	53.71	12.847.700.000	63.81	16.59	6.372.385.700	31.65	29.46	20.132.975.900	19.97
AŞI-ENJS. PANSUMAN	768.231.500	10.73	45.20	2.309.040.000	32.24	2.98	4.084.355.400	57.03	18.88	7.161.626.900	7.11
ÇEVRE SAĞLIĞI	0	0.00	0.00	13.121.400.000	89.48	16.94	1.543.366.400	10.52	7.14	14.664.766.400	14.55
TOPLAM	1.699.678.700	1.69	100.00	77.465.020.000	76.85	100.00	21.630.629.800	21.46	100.00	100.795.328.500	100.00

Tablo 43. İstasyon Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde Oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı

TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	DİREKT MADDE VE MALZEME GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	DİREKT PERSONEL GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	GENEL ÜRETİM GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	TOPLAM (TL.)	SÜTUN YÜZDE
POLİKLİNİK	0	0.00	0.00	20.200.900.000	91.42	37.33	1.896.448.200	8.58	17.30	22.097.348.200	38.28
KORUYUCU İZLEM	0	0.00	0.00	19.420.440.000	88.07	35.89	2.630.283.600	11.93	24.00	22.050.723.600	33.21
AİLE PLANLAMASI	256.827.600	6.53	19.44	2.082.220.000	52.94	3.85	1.594.022.700	40.53	14.54	3.933.070.300	5.92
AŞI-ENJ. PANSUMAN	1.064.447.400	9.90	80.56	5.854.050.000	54.47	10.82	3.828.348.000	35.62	34.93	10.746.845.400	16.19
ÇEVRE SAĞLIĞI	0	0.00	0.00	6.560.700.000	86.65	12.12	1.010.776.100	13.35	9.22	7.571.476.100	11.40
TOPLAM	1.321.275.000	1.99	100.00	54.118.310.000	81.50	100.00	10.959.878.500	16.51	100.00	66.399.463.500	100.00

Tablo 44. Dilovası Sağlık Ocağı Temel Hizmet Merkezlerinde Oluşan Maliyetlerinin Gider Çeşitlerine Göre Dağılımı

TEMEL HİZMET MERKEZLERİ	DİREKT MADDE VE MALZEME GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	DİREKT PERSONEL GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	GENEL ÜRETİM GİDERLERİ(TL.)	SATIR YÜZDE	SÜTUN YÜZDE	TOPLAM (TL.)	SÜTUN YÜZDE
POLİKLİNİK	0	0.00	0.00	22.283.120.000	92.68	38.54	1.759.607.700	7.32	15.66	24.042.727.700	34.22
KORUYUCU İZLEM	27.771.600	0.13	2.31	19.647.260.000	89.59	33.98	2.254.713.600	10.28	20.07	21.929.745.200	31.22
AİLE PLANLAMASI	266.785.000	5.66	22.15	2.417.270.000	51.36	4.18	2.022.069.100	42.96	18.00	4.706.124.100	6.70
AŞI-ENJ.S. PANSUMAN	909.886.600	13.60	75.54	2.082.220.000	31.13	3.60	697.339.200	55.27	32.91	6.689.445.800	9.52
ÇEVRE SAĞLIĞI	0	0.00	0.00	11.383.360.000	88.34	19.69	1.502.052.400	11.66	13.37	12.885.412.400	18.34
TOPLAM	1.204.443.200	1.71	100.00	57.813.230.000	82.29	100.00	11.235.782.000	15.99	100.00	70.253.455.200	100.00

Tablo 45' de Sağlık Ocakları ve sınıflandırılmış maliyet ağırlıkları toplu halde gösterilmiştir. Sağlık ocakları toplam giderleri için %70.95-%82.29'unun direkt personel giderleri oluştururken, genel üretim giderleri %55.99 ile %26.77 arasında değişmektedir. Direkt ilk madde ve malzeme giderleri için toplam giderler içindeki payı ise oldukça düşüktür. (%1.08 ile 2.88 arası).

Ocaklar arasında en fazla direkt personel gideri Dilovası (%82.29) en az ise 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda (%70.95) gerçekleşmiştir. Buna karşılık genel üretim giderleri en fazla %26.77'lik bir oranla 2 no'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda, en az % 15.99 ile Dilovası Sağlık Ocağı'ndadır. Direkt ilk madde ve malzeme giderleri Dilovası Sağlık Ocağı'nda %1.71 ile en fazla, %2.28 ile 2 no'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda en fazladır. Direkt ilk madde ve malzeme giderleri ağırlıklarının sağlık ocakları arasında çok fazla fark göstermediği tesbit edilmiştir.

Tablo 45. Masraf Çeşitlerinin Toplam Harcamalar İçindeki Oranları

SAĞLIK OCAKLARI	DİREKT İLK MADDE VE MALZEME(%)	DİREKT PERSONEL GİDERLERİ(%)	GENEL ÜRETİM GİDERLERİ(%)
1 No'lu Merkez	1.08	76.08	22.84
2 No'lu Merkez	2.88	70.95	26.77
Beylikbağı	1.69	76.85	21.46
İstasyon	1.99	81.50	16.51
Dilovası	1.71	82.29	15.99

3.7.2. Temel Hizmet Merkezleri Maliyetlerinin Toplam Maliyet İçindeki Ağırlıkları

40, 41, 42, 43 ve 44.Tabloların incelenmesiyle oluşturulan Tablo 46'da sağlık ocakları ile temel hizmet merkezleri maliyetlerinin toplam maliyetler içindeki ağırlıkları gösterilmektedir. Bu tür bir ayırım sağlık ocakları birim hizmet maliyetleri arasındaki farklılıkların nedenlerini belirleyebilmek açısından önemlidir.

Tablo 46. Sağlık Ocakları Maliyetlerinin Temel Hizmet Merkezlerine Göre Sınıflandırılması

SAĞLIK OCAKLARI	POLİKLİNİK (%)	KORUYUCU İZLEM (%)	AİLE PLANLAMASI (%)	AŞI-ENJS. PANSOMAN (%)	ÇEVRE SAĞLIĞI (%)
1 No'lu Merkez	40.03	35.34	4.29	5.03	15.30
2 No'lu Merkez	12.58	26.61	19.99	17.65	23.17
Beylikbağı	27.77	30.61	19.97	7.11	14.55
İstasyon	33.28	33.21	5.92	16.19	11.40
Dilovası	34.22	31.22	6.70	9.52	18.34

Poliklinik ve koruyucu izlem bölümleri sağlık ocaklarının en büyük maliyet merkezleridir. En düşük maliyet merkezleri ise aile planlaması ve aşı-enjeksiyon-pansumandır.

1 No'lu Merkez, İstasyon ve Dilovası Sağlık Ocaklarında Toplam Maliyetlerden en fazla payı poliklinik almıştır. (Sırasıyla % 40.03, % 33.28, % 34.22). 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı ve Beylikbağı'nda ise en fazla pay koruyucu izlem'e aittir.(Sırasıyla %26.61, %30.61). Aile planlaması 1 No'lu Merkez (% 4.29), İstasyon (%5.92) ve Dilovası Sağlık Ocağı'nda(% 6.70) en düşük maliyet merkezidir. 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda poliklinik, (%12.58) ve Beylikbağı Sağlık Ocağı'nda Aşı-Enjesiyon-Pansuman(% 7.11) en düşük maliyet merkezidir.

3.7.3. Birim Hizmet Maliyetleri

Yöntem bölümünde anlatılan işlemin, her bir hizmet merkezinin verdiği hizmetlerin özellikleri göz önüne alınarak uygulanmasıyla birim hizmet maliyetleri hesaplanmıştır.

- Poliklinik

Bu bölümde verilen poliklinik ve sevk hizmetleri, veriliş sürelerine göre ağırlıklandırılmıştır. Hasta sevki polikliniğe göre daha az süre aldığından, sevk hizmeti baz alınarak, poliklinik hizmeti birimine dönüştürülmüştür. Bu dönüştürmeye göre her sağlık ocağında hesaplanan poliklinik ve sevk birim hizmet maliyetleri Tablo 47'de gösterilmektedir.

Tablo 47. Poliklinik Birim Hizmet Maliyetleri(TL.)

SAĞLIK OCAKLARI	POLİKLİNİK	SEVK
1 No'lu Merkez	1.566.600	364.300
2 No'lu Merkez	969.800	387.900
Beylikbağı	3.527.400	705.500
İstasyon	1.843.000	558.500
Dilovası	2.203.300	667.700

Sağlık Ocakları poliklinik birim hizmet maliyetleri ve sevk birim hizmet maliyetleri arasında oldukça büyük farklılık vardır. En yüksek poliklinik maliyeti 3.527.400 TL. ve sevk maliyeti 705.500 TL. ile Beylikbağı Sağlık Ocağı'nda en düşük poliklinik maliyeti 969.800 TL. ile 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda en düşük sevk maliyeti 364.300 TL. ile 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir.

- Koruyucu İzlem

Koruyucu izlem hizmetleri, sağlık ocağı dışında gerçekleştirildiğinden, 2. dağıtım sonunda oluşan bu bölümün toplam maliyetleri, izlem maliyetleri ve yol maliyetleri olarak ayrılmıştır.

Yolda geçen zaman maliyeti¹⁵ toplam maliyetten çıkartılıp, kalan maliyet hizmet sürelerine göre ağırlıklandırılmak suretiyle birim hizmet maliyetleri hesaplanmış, bu değerlere her bir hizmet için hesaplanan yol maliyeti eklenmiştir.

Tablo 48'de sağlık ocakları koruyucu izlem hizmet merkezinde verilen izlemlerin birim maliyetleri verilmektedir. Beylikbağı sağlık ocağı dışında lohusa izlem maliyeti tüm ocaklarda birim maliyeti en fazla olan izlemdir. 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı, Beylikbağı ve Dilovası Sağlık Ocakları'nda en düşük izlem maliyeti 15-49 yaş izlemdir. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda tüm izlemlerin birim maliyetleri diğer ocaklara göre daha yüksek olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 48. Koruyucu İzlem Birim Hizmet Maliyetleri

SAĞLIK OCAKLARI	ETF	15-49 YAŞ İZLEM	GEBE İZLEM	LOHUSA İZLEM	ÇOCUK İZLEM
1 No'lu Merkez	1.621.200	1.621.200	1.751.400	2.858.000	1.751.400
2 No'lu Merkez	1.376.200	1.143.700	1.737.000	2.298.300	1.737.000
Beylikbağı	1.485.900	976.000	1.230.900	1.230.900	1.145.900
İstasyon	1.099.100	826.900	963.000	1.303.300	826.900
Dilovası	854.700	538.800	1.080.300	1.260.800	809.500

- Aile Planlaması

Aile planlamasında verilen hizmetlerin birim maliyetleri, bu hizmet merkezinin toplam giderlerinden direkt ilk madde ve malzeme giderleri verilen hizmet çeşidinde kullanılan malzeme birim fiyatına göre, diğer giderler hizmet sürelerine göre ağırlandırılmak suretiyle hesaplanmıştır.

Aile planlaması hizmetleri içinde birim maliyeti en yüksek RİA uygulamasıdır. Birim hizmet maliyetlerinin diğer ocaklara göre en yüksek gerçekleştiği ocak 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'dır. (Yaklaşık diğer sağlık ocaklarının iki katıdır.) Bunu Beylikbağı Sağlık Ocağı takip etmektedir. En düşük birim

15) Yol için harcanan zamanın maliyetini bulmak için, yol için harcanan zamanın, bir yıllık toplam çalışma zamanına oranı, koruyucu izlem bölümünün toplam maliyeti ile çarpılmıştır. Her bir izlemin yol maliyeti ise hesaplanan yol maliyetinin izlem sayısına bölünmesiyle bulunmaktadır.

maliyeti kondom uygulamasında Dilovası Sağlık Ocağı'nda gerçekleşirken HAP birim maliyeti en düşük İstasyon Sağlık Ocağı'dır.(Tablo 49) RİA uygulamasında en düşük sağlık ocağı 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'dır.

Tablo 49. Aile Planlaması Birim Hizmet Maliyeti(TL.)

SAĞLIK OCAKLARI	RIA	HAP	KONDOM
1 No'lu Merkez	1.455.600	539.700	538.200
2 No'lu Merkez	3.971.900	1.758.400	1.756.600
Beylikbağı	2.248.500	1.750.000	1.745.000
İstasyon	1.534.000	533.700	531.900
Dilovası	1.496.000	866.300	504.900

- Aşı-Enjeksiyon-Pansuman

Aşı-enjeksiyon-pansuman hizmet merkezinde aşı-enjeksiyon ve pansuman maliyetleri hesaplanırken, ilk önce bu bölümün 2. dağıtım sonucu oluşan giderlerinden aşı giderleri çıkarılmıştır. Kalan giderler hizmet sürelerine göre ağırlıklandırılarak aşı-enjeksiyon ve pansuman birim maliyetleri hesaplanmış daha sonra birim aşı gideri aşı birim maliyetine eklenmiştir.

Birim aşı-enjeksiyon ve pansuman maliyeti en yüksek 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda hesaplanmıştır. Aşı ve enjeksiyon birim hizmet maliyetleri 1 No'lu Merkez , Beylikbağı, İstasyon ve Dilovası Sağlık Ocaklarında birbirine yakinken, 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda bu maliyetler diğer sağlık ocaklarına göre yaklaşık iki kat daha fazla olacak şekilde gerçekleşmiştir. (Tablo 50)

Tablo 50. Aşı-Enjeksiyon-Pansuman Birim Hizmet Maliyetleri(TL.)

SAĞLIK OCAKLARI	AŞI	ENJEKSİYON	PANSUMAN
1 No'lu Merkez	563.200	502.100	1.506.400
2 No'lu Merkez	1.251.700	1.059.400	3.178.300
Beylikbağı	696.700	616.300	1.848.900
İstasyon	781.100	692.000	2.076.100
Dilovası	615.400	511.800	1.535.500

- Çevre Sağlığı

Çevre Sağlığı hizmetleri sağlık ocakları faaliyetlerinde ayrı ayrı alınmış olmasına rağmen, bu hizmetlerin sürelerinin tesbitindeki güçlükler nedeniyle birim hizmet maliyeti olarak, çevre sağlığı hizmet merkezi maliyetlerinin verilen hizmetlerin toplamına bölünmesi suretiyle "Denetim Maliyeti" bulunmuştur.(Tablo 51)

Buna göre denetim maliyeti en yüksek ocak Beylikbağı Sağlık Ocağı'dır. (2.722.300 TL.) 1 No'lu Merkez, 2 No'lu Merkez ve İstasyon Sağlık Ocakları'nın denetim maliyetleri birbirine yakındır. Buna karşılık 652.300 ile en düşük çevre sağlığı denetim maliyeti Dilovası Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir. Bu miktar Beylikbağı Sağlık Ocağı'ndan yaklaşık dört kat diğer sağlık ocaklarından iki kat daha azdır.

Tablo 51. Çevre Sağlığı Birim Hizmet(Denetim) Maliyeti(TL.)

SAĞLIK OCAKLARI	DENETİM MALİYETİ
1 No'lu Merkez	1.170.300
2 No'lu Merkez	1.113.800
Beylikbağı	2.722.300
İstasyon	1.242.400
Dilovası	652.300

3.7.4. Mali Etkililik Göstergeleri

Hekim ücretleri, sağlık personeli ve idari ve yardımcı personel ücretlerin toplam ücretlerinin ve toplam giderler içindeki oranları birer mali etkililik göstergesidir.

Sağlık ocaklarında toplam ücretler içinde en fazla ağırlığı sağlık personeli ücretleri almaktadır. En fazla sağlık personeli ücreti oranı %73.79 ile 2 No'lu Sağlık Ocağı'ndadır. Sağlık Personeli ücreti oranı, en düşük ocak %57.37 ile Dilovası Sağlık Ocağı' dır. Hekim ücretleri için toplam ücretlerdeki payı en yüksek %38.57 ile 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda, en düşük %12.70 ile 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda bulunmuştur. Buna karşılık idari ve yardımcı

personel ücretler için toplam ücretlerinin içinde en fazla olduğu ocak % 13.51 ile 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı' dır. % 3.65'lik oranla 1 No'lu Merkez Sağlık ocağı toplam ücretler içinde idari ve yardımcı personel oranı en düşük sağlık ocağı' dır.(Tablo 52).

Tablo 52. Personel Grubu Ücretlerin Toplam Ücretlere Oranı

SAĞLIK OCAKLARI	HEKİM ÜCRETLERİ TOPLAM ÜCRETLER(TL.)	SAĞLIK PER ÜCR. TOPLAM ÜCRETLER(TL.)	İDARİ ve YRD.PER ÜCR. TOPLAM ÜCRETLER(TL.)
1 No'lu Merkez	38.57	57.78	3.65
2 No'lu Merkez	12.70	73.79	13.51
Beylikbağı	26.25	60.49	13.26
İstasyon	32.65	59.09	8.26
Dilovası	30.81	57.37	11.81

Personel grubu ücretlerin toplam giderlere oranlarına bakıldığında sağlık personeli grubu ücretlerinin payı yine en fazladır. (% 51.12 ile %63.07). Hekim ücretlerinin toplam giderler içerisindeki oranı ise, en yüksek 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda(%34.13) gerçekleşmiştir. Hekim ücretlerinin toplam giderlere oranı 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda diğer sağlık ocaklarına göre oldukça düşük bir oranda (%10.86) tesbit edilmiştir. Toplam giderler içerisinde idari ve yardımcı personel ücretleri oranı en yüksek sağlık ocağı Beylikbağı'dır. En düşük oran %3.23 ile 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir.(Tablo 53)

Tablo 53. Personel Grubu Ücretlerin Toplam Giderlere Oranı

SAĞLIK OCAKLARI	HEKİM ÜCRETLERİ TOPLAM GİDERLER(%)	SAĞLIK PER ÜCR. TOPLAM GİDERLER(%)	İDARİ ve YRD.PER ÜCR. TOPLAM GİDERLER(%)
1 No'lu Merkez	34.13	51.12	3.23
2 No'lu Merkez	10.86	63.07	11.55
Beylikbağı	24.05	55.42	12.15
İstasyon	30.42	55.05	7.69
Dilovası	28.75	55.54	11.02

3.7.5 Personel Etkililiği

Personel etkililiği göstergeleri kaynakların etkili ve verimli kullanımı açısından büyük önem taşımaktadır. Sağlık ocağı giderlerinin büyük bölümünü personel giderlerinin oluşturması nedeniyle personel etkililiği göstergeleri maliyetlerin kontrolü açısından önemlidir.

Sağlık ocağı personelinin etkililiğini ortaya koyan göstergeler her bir hizmet merkezinde verilen hizmet sayısının hizmet merkezinde çalışan personel sayısına oranlanmasıyla hesaplanmıştır. Buna göre, hekim başına düşen poliklinik sayısı, hemşire/ebe başına düşen izlem sayısı, ebe başına düşen aile planlaması hizmeti sayısı, ebe başına düşen aşılama sayısı ve çevre sağlığı teknisyeni/sağlık memuru başına düşen denetim sayıları Tablo 54'te gösterilmektedir.

Tablo 54. Personel Etkililiği Göstergeleri

SAĞLIK OCAKLARI	POLİKLİNİK SAYISI/HEKİM SAYISI	İZLEM SAYISI/HEM-EBE SAYISI	AİLE PLANLAMASI HİZ. SAYISI/EBE SAYISI	AŞI-ENJ. PAN. SAYISI/HEM. EBE SAYISI	DENETİM SAYISI/ *SM-**ÇST SAYISI
1 No'lu Merkez	2247	1147	8700	10026	1846
2 No'lu Merkez	2886	1689	1406	3132	2350
Beylikbağı	1317	2311	6006	9190	898
İstasyon	2393	2748	7130	12691	2031
Dilovası	1775	3369	8192	9862	3949

* SM: Sağlık Memuru

** ÇST: Çevre Sağlık Teknisyeni

Buna göre hekim başına düşen poliklinik sayısı 2886 ile en fazla 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda 1317 ile en az Beylikbağı'nda gerçekleşmiştir. Hemşire -Ebe başına düşen izlem en fazla Dilovası Sağlık Ocağı'ndadır. (3369) Hemşire-Ebe başına düşen izlem sayısı en düşük 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'ndadır.(1147). Sağlık ocaklarında genellikle, aile planlaması ve aşı-enjeksiyon-pansuman hizmetlerinden bir ebe sorumludur. Diğer ocaklarda ebe başına aile planlaması hizmeti sayısı 6006 ile 8700 arasında değişirken, 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda bu sayı 1406 gibi oldukça düşük bir rakamdır.

Ebe başına düşen aşı -enjeksiyon -pansiyon sayılarına bakıldığında en yüksek sayı 12691 ile istasyon sağlık ocağı'ndadır. 2 no'lu merkez sağlık ocağı'nda sayı (3132) ile en düşüktür. Çevre sağlığı teknisyeni- sağlık memuru başına düşen en fazla denetim sayısı Dilovası Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir. (3949) 2 no'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda personel etkililik oranlarına nazaran, çevres Sağlığı teknisyeni- sağlık memuru başına düşen denetim sayısında ocaklar arasında ikinci sırada yer almaktadır (2350).Personel başına en az denetim ise 898 ile Beylikbağı Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir.

3.7.6. Personel performansı

Sağlık ocakları temel hizmet Merkezlerinde çalışan personelin performansı hesaplanırken hizmet çeşitlerine göre bir yerde verilebilecek maksimum hizmet sayısı ile verilen hizmet sayısı karşılaştırmıştır. Bu hesaplamalar için Sağlık Ocağı'nda verilmekte olan her hizmetin daha önceden belirlenmiş standart sürelerine ihtiyaç vardır. Bu konuda yapılmış bulunan araştırmaların, incelenmesi sonunda, sağlık ocakları için sadece poliklinik (15 dakika)ve ev ziyareti(koruyucu izlem; 20 dakika) hizmetlerinin süreleri bulunmuştur . (Eren, 1979=63-65).Bu nedenle sağlık ocağı personelinden sadece poliklinik hizmet merkezinde görevli hekimler ile koruyucu izlem hizmet merkezinde görevli ebelerin performansları belirlenmiştir.

Sağlık ocaklarından birinci basamak sağlık hizmeti verecek hekim için günlük kullanabilecek zaman 8.00-12.00-13.00 -17.00 arası, toplam sekiz saattir. Bu sürenin bir saatinin boş geçeceği varsayımından hareketle bir günlük toplam çalışma süresi 420 dakikadır. Sağlık ocaklarında kullanılan kayıt sistemi gözönüne alındığında, gerekli kayıtları tutmak, öykü almak ve muayene için hasta başına 15 dakikanın yeterli olduğu saptanmıştır . Bu ölçütlere göre bir hekim günde $(420/15=28-30)$ 30 hasta muayene edecektir. Tatil günleri, bayramlar ve yıllık izinler çıkarıldığında bir hekim yılda 220 gün çalışmaktadır. Bir hekimin bir yılda muayene edebileceği hasta sayısı $220 \times 30 = 6600$ 'dür.(Eren, 1979:63-64)

Bu göstergelerden hareketle araştırma yapılan sağlık ocaklarında görevli hekimlerin performanslarını ölçebilmek için bir hekimin yılda 6600

muayene yapacağından hareket ederek, her ocağın hekim sayılarına göre yapması gereken poliklinik sayıları hesaplanmıştır. Sağlık ocaklarının 1997 yılı içinde yapmış oldukları poliklinik sayılarının¹⁶ bir yıl içinde yapmaları gereken poliklinik sayısına oranlanmasıyla hekim performansları hesaplanmıştır. Tablo 55'te sağlık ocakları ve hekim performansları gösterilmektedir. Buna göre hekim performansı en yüksek 2 No'lu Merkez(%44), en düşük Beylikbağı sağlık ocağı'nda(% 20) gerçekleşmiştir.

Tablo 55. Sağlık Ocakları'nda Hekim Performansları

SAĞLIK OCAKLARI	OPTİMUM SAYI	FİİLİ SAYI	HEKİM PERFORMANS I(%)
1 No'lu Merkez	92400	32473	35
2 No'lu Merkez	13200	5864	44
Beylikbağı	39600	7934	20
İstasyon	33000	11990	36
Dilovası	39600	10912	28

Koruyucu izlem ziyaretleri için öngörülen süre 20 dakikadır. Günlük çalışma zamanının iki saati yol için ayrılarak, ziyaret için ayrılan süre 360 dakikadır. Buna göre bir ebenin günlük 18, yılda 3960 izlem yapması gerekmektedir.(Eren,1979:65)

Sağlık ocaklarında koruyucu izlem hizmet merkezinde görevli ebe sayıları ile bir yılda bir ebenin yapacağı izlem sayısının çarpılması sonucun da koruyucu izlemde çalışan ebelerin yapması gereken izlem sayıları bulunmaktadır. Sağlık ocakları'nda bir yılda yapılan toplam izlem sayısının bir yılda yapılması gereken izlemsayısına oranlanmasıyla koruyucu izlem hizmet merkezinde görevli ebelerin performansları bulunmaktadır. Tablo 59'da sağlık ocakları ve koruyucu izlem hizmet merkezlerinde görevli ebelerin performansları gösterilmektedir. Koruyucu izlem ile görevli ebelerin performansı en yüksek Dilovası(% 85), en düşük 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'ndadır(% 29) (Tablo 56)

16) Hekimlerin yaptığı poliklinik ve sevk sayıları ayrı olarak belirtildiğinden, sevk sayıları, hizmet süreleri esas alınarak poliklinik sayısı cinsinden ifade edilmiştir.

Tablo 56. Sağlık Ocakları'nda Ebe Performansları

SAĞLIK OCAKLARI	OPTİMUM SAYI	FİİLİ SAYI	EBE PERFORMANSI (%)
1 No'lu Merkez	91180	26370	29
2 No'lu Merkez	19800	8446	43
Beylikbağı	40590	25417	63
İstasyon	35640	24728	69
Dilovası	35640	30320	85

3.7.7. Uygulamanın Değerlendirilmesi

Beş Sağlık Ocağı'nda yapılan araştırma personel planlamasının hizmet hacmine göre yapılması gerekliliğini ortaya koyarken, personel verimliliğinin artırılması ve birim hizmet maliyetlerinin azaltılması için personel planlamasının önemini göstermektedir.

Performans değerlendirmesinde alınan sonuçlar ebe performanslarının düşük olduğunun sebebinde sağlık ocaklarında gerektiğinden fazla ebe çalışmakta olduğunu hekim performansının düşük çıkmasının sebebinin ise talebin azlığı yada mevcut talebe göre hekim sayısının fazla olması olduğunu ortaya koymuştur.

Ele alınan örneklemede incelenen sağlık ocaklarından elde edilen ve verilere göre bazı öneriler getirilmiştir.

1) Sağlık ocaklarının temel işlemleri birinci basamak tedavi ve koruyucu hizmetleri vermek olduğu kadar, sağlık ocağı koşullarında tedavi edilemeyecek hastaları, yani gerçekten ikinci basamağa gitmesi gereken hastaları eleyerek göndermektir. Bu ilişkinin iyi kurulması ile hastaların erken dönemde tedavi edilmeleri sağlanacak ve hastanelerde gereksiz yığılmalar önlenerek hastanelerin verimliliğinin artırılmasına katkıda bulunulacaktır.

Sağlık ocaklarının işlevlerini için tam olarak yerine getirebilmeleri için iyi bir planlamaya ihtiyaç vardır. Maliyet-etkililik ve performans analizler iyi bir planlamaya veri sağlarlar. Dolayısıyla bu tür analizlerin bütün ocaklarda yapılması gerektiği söylenebilir.

2) Hastanelerde olduğu kadar, Temel Sağlık Hizmetlerinin temel örgüt birimi olan sağlık ocaklarında da kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ve tahsisi açısından maliyet-etkililik ve performanslarının belirlenmesine ihtiyaç vardır. Sağlık ocakları hizmetlerinin en yüksek maliyet

etkililiğe sahip şekilde verilebilmesi ve performanslarının ölçülebilmesi için standartlar oluşturulması amacıyla bütün sağlık ocaklarında bu tür araştırmaların

yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

3) Kaynak tahsisinin etkili ve verimli yapılabilmesi için sunulan hizmet ile talebin karşılaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle sağlık ocakları hizmetlerine olan talep, talebin yapısı ve hizmet edilecek nüfusun özelliklerini tesbit etmeye yönelik araştırmaların yapılması önerilir.

4) Sağlık ocaklarına ait mali ve istatistiki verilerin bir bölümünün sağlık ocaklarında, bir bölümünün ise bağlı bulundukları Sağlık Grup Başkanlığında toplanması maliyet-etkililik ve performans değerlendirilmesi için ihtiyaç duyulan verilerin toplanmasında önemli sorunlara yol açmaktadır. Sağlık ocakları hizmetlerinin planlanması, kaynak tahsisi ve performansların değerlendirilmesinde mali ve istatistiki bilgilerin elde edilebileceği ve tüm verilerin bir arada bulunabileceği örgün bir veri sisteminin geliştirilmesine ihtiyaç olduğu söylenebilir.

5) Sağlık ocaklarının çeşitli zaman dilimlerinde birbiriyle karşılaştırılabilmesi için maliyet ve faaliyetlerinin oluşturulacak standart formlara işlenmesi ve tüm ocaklarda aynı tür işlem için aynı tür formların, tüm sağlık ocağı personeli

tarafından kullanımının yaygınlaştırılması gerektiği söylenebilir.

6) Daha sağlıklı maliyet hesaplarının yapılabilmesi amacıyla, sağlık ocakları hizmet merkezlerine hizmet sunumunda ihtiyaç duyulan madde ve malzemeleri kayıtlarla dağıtan bir sistem kurulması önerilebilir.

7) Sağlık ocaklarının sundukları, hizmetlerin, toplumun sağlık seviyesine yaptığı değişikliklerin saptanması ve bunların maliyetlerle ilişkilendirilmesine yönelik araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

8) Sağlık ocaklarında görev yapmakta olan sorumlu ocak hekimlerine, hizmet sunumunun planlanması, personelin organizasyonu ve denetimi konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim

verilmesi, ocakların performanslarının artırılması ve etkin kaynak kullanımının sağlanması açısından önerilebilir.

9) Sağlık ocaklarında personel giderleri en önemli maliyet unsurudur. Personelin verimliliğini artırmak ve personel giderlerini azaltmak amacıyla, personel etkililiği ve personel performansı göstergeleri yanında, her türlü işlem ve hizmetin görev tanımlarının yapılması için iş analizleri, standart zamanların bulunması için iş ölçümleri yapılabilir.

10) Sağlık ocakları görevleri ve koşulları gereği laboratuvar incelenmesi yapmaları gerektiği halde, özellikle tıbbi madde ve malzeme eksikliği nedeniyle bu incelemeler yapılamayıp, halk ikinci basamağa sevk edilmektedir. Laboratuvar incelenmesi için ikinci basamağa sevk edilen halk veya bu incelemeleri hiç yaptırmayıp gerekli tedavi ve hizmeti almaktan vazgeçmekte ya da bir daha ki sefere doğrudan ikinci basamağa başvurmaktadır. Yapılan analizlerle sağlık ocaklarında maliyetlerden en fazla payı personel giderlerinin almakta olduğu ve personel kaynaklarının etkili kullanılmadığı saptanmıştır. İyi bir personel planlaması ile insan kaynakları israf edilmeyip, bunlara ayrılan kaynaklar ihtiyaç duyulan madde ve malzemelerin sağlanmasında kullanılabilir ve böylece sağlık ocaklarının etkililiği ve verimliliğinin artırılabilceği söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

- Sağlık ocakları maliyetlerinin %70.95 ve %82.29'luk kısmın direkt personel giderleri oluşturmaktadır. Genel üretim giderleri % 15.99 ile % 26.77 arasında değişken, tıbbi sarf ve ilaç giderleri toplamı sağlık ocaklarında % 1.08 ile 2.28 arasında değişmekte olup en düşük giderlerdir. Bunun anlamı emek-yoğun örgütler olduğudur ve sağlık örgütlerinin çoğun da bu bulguya rastlanmaktadır.

- Sağlık ocaklarında en yüksek maliyet merkezleri poliklinik (%27.77 ile % 40.03) ve koruyucu izlem (%26.61 ile % 35.34) hizmet merkezleri olup sadece 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda en yüksek maliyet merkezleri koruyucu izlem (% 26.61) ve çevre sağlığı (% 23.17) hizmet merkezidir. Tüm ocaklarda en düşük maliyet merkezleri aile planlaması (% 4.29 ile % 19.99) ve aşı-enjeksiyon-pansumandır. (% 5.03 ile % 17.65). Hizmet merkezlerinde görevli personel sayısı, bu merkezlerin maliyetlerinin toplam maliyetler içerisindeki oranını belirleyen en önemli etkidir.

- Sağlık ocaklarının poliklinik, koruyucu izlem ve çevre sağlığı bölümlerinde direkt ilk madde ve malzeme giderleri hiç yoktur veya çok düşük bir orana sahiptir. Bu genellemede sadece 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı koruyucu izlem bölümü direkt ilk madde ve malzeme giderlerinden % 8.59 pay alması ile ayrılmaktadır. Direkt ilk madde ve malzeme giderlerinin en yüksek gerçekleştiği hizmet merkezi İstasyon, Dilovası ve 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda Aşı-enjeksiyon-pansuman bölümüdür. Bu hizmet merkezinin direkt ilk madde ve malzeme giderlerinden aldığı pay ocaklarda % 45.20 ile %86.10 arasında değişmektedir. Direkt ilk madde ve malzeme giderlerinin yaklaşık 1/4'ü 2. no'lu Merkez Sağlık Ocağı ve Beylikbağı Sağlık Ocağı hariç aile planlamasına harcanmaktadır (% 19.44 ile % 37.86 arası). Bu ocaklarda en yüksek pay'ı aile planlaması almaktadır. Bu durum sağlık ocakları hizmetlerinin koruyucu hizmetlere yönelik olmasından kaynaklanmaktadır.

- Direkt personel giderlerinin en fazla olduğu hizmet merkezleri

personel sayılarının yüksek olduğu poliklinik ve koruyucu izlemdir. Direkt personel giderlerinden polikliniğin aldığı pay % 45.32 ile en yüksek 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir. 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı poliklinik hizmet merkezi, bu genellemeden ayrılarak, direkt personel giderlerinden % 15.30 oranında pay almıştır. Direkt personel giderlerinin koruyucu izlem hizmet merkezlerindeki oranı ise en yüksek % 32.20 ile Beylikbağı, en düşük % 22.92 ile 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'ndadır.

- Aile planlaması ve aşı-enjeksiyon-pansuman direkt personel giderlerinden en az payı alan hizmet merkezidir. Aile planlamasının direkt personel giderlerinden aldığı en yüksek % 23.08 ile 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda en düşük ise % 2.22 ile 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir. Yine aşı-enjeksiyon-pansuman direkt personel giderlerinden aldığı pay % 13.13 ile 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda en yüksek, % 2.18 ile 1 No'lu Merkez Sağlık ocağı'nda en düşüktür.

- Koruyucu izlem hizmet merkezinin genel üretim giderlerinden en yüksek pay aldığı ocaklar 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı (% 38.73), 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı (% 38.65) ve Beylikbağı Sağlık Ocağı'dır(% 27.29). İstasyon ve Dilovası Sağlık Ocaklarında genel üretim giderlerinden en fazla payı alan hizmet merkezi ise aşı-enjesiyon-pansuman'dır. (Beylikbağı % 34.93, Dilovası % 32.91).

Hizmet merkezlerine göre incelenen birim hizmet maliyetlerinin sağlık ocakları arasında karşılaştırılmasıyla elde edilen sonuçlar;

- Poliklinik birim hizmet maliyetleri en yüksek Beylikbağı Sağlık Ocağı'dır. (Poliklinik 3.527.400 TL., sevk 705.500 TL.). Bunun sebebi poliklinik hizmet merkezinin en büyük maliyet merkezi olması ve hekim etkililiğinin en düşük gerçekleşmesidir.

- Koruyucu izlem birim maliyetleri en yüksek 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir(ETF; 1.621.200TL., 15-49 Yaş izlem; 1.621.200TL., Gebe izlemi; 1.751.400TL. Lohusa izlem; 2.858.000TL. Çocuk izlem; 1.751.400TL.). Koruyucu izlem maliyetlerinin yüksek olmasının sebebi koruyucu izlem bölümünün

en yüksek maliyet merkezi olması ve hemşire -ebe etkililiğinin en düşük gerçekleştiği ocak olmasıdır.

- Aile planlaması birim hizmet maliyetinin en yüksek gerçekleştiği ocak 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'dır (RİA 3.971.900TL., HAP 1.758.400TL., KONDOM 1.756.600TL.).

- Sağlık Ocakları aşı-enjeksiyon-pansuman hizmet merkezinde verilen hizmetlerin birim maliyetlerine ilişkin en yüksek değerler 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'ndadır (Aşı; 1.251.700TL.. Enjeksiyon; 1.059.400TL. Pansuman; 3.178.300TL.).

- Çevre Sağlığı hizmet merkezi denetim maliyeti en yüksek ocak 2.722.300TL. ile Beylikbağı Sağlık Ocağı'dır.

- Aile planlaması aşı-enjeksiyon-pansuman ve çevre sağlığı birim hizmet maliyetlerinin yukarıda belirtilen ocaklarda yüksek olmasının nedeni ocaklara göre ilgili hizmet merkezlerinin personel etkililik oranlarının düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Tüm ocaklarda sağlık personeli ücretleri toplam giderler ve toplam ücretler içinde en yüksek paya sahiptir. Sağlık personeli ücretlerinin toplam giderler ve ücretler içinde en fazla pay aldığı ocak 2 No'lu Merkez'dir. (% 63.07 ve % 73.79)

Hekim ücretlerinin toplam giderler ve toplam ücretlerden aldığı payın en yüksek gerçekleştiği ocak 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'dır. (% 34.13, %38.57)

İdari ve yardımcı personel ücretlerinin toplam giderlere oranının en yüksek olduğu ocak ise % 12.15 ile Beylikbağı, toplam ücretlere oranının en yüksek olduğu ocak ise 13.51 ile 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı' dır.

Sağlık ocaklarında personel % 19 ile 24' ünü hekim grubu, % 40 ile 46'tısını hemşire ve ebeler, % 17 ile 22'sini çevre sağlığı teknisyeni ve sağlık memuru, %10 ile 23'ünü idari ve yardımcı personel oluşturmaktadır. Bu genellemelerden 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı % 10 hekim ve % 30 çevre sağlığı teknisyeni oranları ile ayrılmaktadır.

- 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda hekim sayısı az olmasına rağmen, hekim başına 2886 poliklinik sayısı ile ocaklar arasında en yüksek hekim etkililiğinin gerçekleştiği ocaktır. Diğer ocaklarda hekim sayıları fazla olduğu halde 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda daha az sayıda poliklinik yapmış olmaları, bu ocaklarda hekimlerin etkin çalışmadığının yada gerektiğinden fazla hekim bulunduğunun göstergesidir.

- Hemşire-ebe başına düşen izlem sayısı en yüksek Dilovası Sağlık Ocağı'dır.(3369). En fazla hemşire-ebe sayısı 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'ndadır. Buna karşılık hemşire-ebe başına izlem sayısının 1147 ile diğer ocaklardan düşük gerçekleşmesi, bu ocakta hemşire ve ebelerin etkin kullanılmadığının göstergesidir. Beylikbağı ve İstasyon Sağlık Ocaklarında koruyucu izlemle görevli hemşire-ebe sayılarının, Dilovası Sağlık Ocağı'nda koruyucu izlem ile görevli hemşire-ebe sayısına yakın olmasına rağmen, izlem sayılarının düşük olması, yine bu ocaklarda hemşire-ebelerin etkili çalışmadıklarının veya sayılarının fazla olduğunun göstergesidir.

- Ebe başına düşen aile planlaması hizmeti en yüksek 8.700 ile 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'ndadır. Aşı-enjeksiyon-pansuman hizmet merkezleri arasında ebe başına düşen en yüksek hizmet sayısı 12.691 ile İstasyon Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir.

- Çevre sağlığı teknisyeni-sağlık memuru başına yapılan en yüksek denetim Dilovası Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir(3949). Dilovası Sağlık Ocağı Çevre Sağlığı'nda görevli personel sayısının yaklaşık iki katının bulunduğu 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda personel başına yapılan denetim sayısı Dilovası Sağlık Ocağı'nın yapmış olduğu denetim sayısının yarısı kadardır.(1846).

Bu bölümde yapılan değerlendirmeler personel planlamasının hizmet hacmine göre yapılması gerekliliğini ortaya koyarken, personel verimliliğinin artırılması ve birim hizmet maliyetlerinin azaltılması için personel planlamasının önemini göstermektedir.

- Hekimlerin performansları hesaplanırken göz önünde bulundurulması gereken en önemli husus performansın talebe bağlı olduğudur. Sağlık ocağı poliklinik hizmetlerine talep arttığı ölçüde hekim performansı da artmaktadır. Başka bir deyişle hekim performansının düşük olmasının sebebi, talebin azlığı yada mevcut talebe göre hekim sayısının fazla olmasıdır. Buradan hareketle yaklaşık olarak 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda 14 hekim yerine 5, 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda 2 hekim yerine 1, Beylikbağı'nda 6 hekim yerine 2, İstasyonda 5 hekim yerine 2, Dilovası Sağlık Ocağı'nda 6 hekim yerine 2 hekim mevcut talebi karşılayabileceği söylenebilir.

- Koruyucu izlem hizmet merkezinde, görevli ebelerin performansı en yüksek Dilovası Sağlık Ocağı'nda gerçekleşmiştir.(% 85). Verilen hizmetin etkin olduğu varsayıldığından(hizmet kalitesinin tam olduğu ve ihtiyacı olan herkese verildiği), ebe performanslarının düşük gerçekleşmesi sağlık ocaklarında gerektiğinden fazla ebenin çalışmakta olduğunun göstergesidir. 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda 23 ebe yerine 7, 2 No'lu Merkez Sağlık Ocağı'nda 5 ebe yerine 3, Beylikbağı'nda 11 ebe yerine 7, İstasyonda 9 ebe yerine 7, Dilovası Sağlık Ocağı'nda 9 ebe yerine 8 ebenin görev alması yeterli olacağı söylenebilir.¹⁷ Buna göre işgücü fazlasının en fazla olduğu ocak 1 No'lu Merkez Sağlık Ocağı' dır.

- Sağlık ocaklarının temel işlemleri birinci basamak tedavi ve koruyucu hizmetleri vermek olduğu kadar, sağlık ocağı koşullarında tedavi edilemeyecek hastaları, yani gerçekten ikinci basamağa gitmesi gereken hastaları eleyerek göndermektir. Bu ilişkinin iyi kurulması ile hastaların erken dönemde tedavi edilmeleri sağlanacak ve hastanelerde gereksiz yığılmalar önlenerek hastanelerin verimliliğinin artırılmasına katkıda bulunulacaktır.

Sağlık ocaklarının işlevlerini için tam olarak yerine getirebilmeleri için iyi bir planlamaya ihtiyaç vardır. Maliyet-etkililik ve performans analizler iyi bir planlamaya veri sağlarlar. Dolayısıyla bu tür analizlerin bütün ocaklarda yapılması gerektiği söylenebilir.

17) Burada baş vurulması gereken ölçütün mevcut hizmet sayılarının karşılanmasına yetecek sayıda personel bulundurulması olduğundan, ihtiyaç duyulan personel sayıları, belirtilirken elde edilen her kesirli rakam bir üst tam sayıya tamamlanmıştır.

- Hastanelerde olduğu kadar, Temel Sağlık Hizmetlerinin temel örgüt birimi olan sağlık ocaklarında da kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ve tahsisi açısından maliyet-etkililik ve performanslarının belirlenmesine ihtiyaç vardır. Sağlık ocakları hizmetlerinin en yüksek maliyet etkililiğe sahip şekilde verilebilmesi ve performanslarının ölçülebilmesi için standartlar oluşturulması amacıyla bütün sağlık ocaklarında bu tür araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

- Kaynak tahsisinin etkili ve verimli yapılabilmesi için sunulan hizmet ile talebin karşılaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle sağlık ocakları hizmetlerine olan talep, talebin yapısı ve hizmet edilecek nüfusun özelliklerini tesbit etmeye yönelik araştırmaların yapılması önerilir.

- Sağlık ocaklarına ait mali ve istatistiki verilerin bir bölümünün sağlık ocaklarında, bir bölümünün ise bağlı bulundukları Sağlık Grup Başkanlığında toplanması maliyet-etkililik ve performans değerlendirilmesi için ihtiyaç duyulan verilerin toplanmasında önemli sorunlara yol açmaktadır. Sağlık ocakları hizmetlerinin planlanması, kaynak tahsisi ve performansların değerlendirilmesinde mali ve istatistiki bilgilerin elde edilebileceği ve tüm verilerin bir arada bulunabileceği örgün bir veri sisteminin geliştirilmesine ihtiyaç olduğu söylenebilir.

- Sağlık ocaklarının çeşitli zaman dilimlerinde birbiriyle karşılaştırılabilmesi için maliyet ve faaliyetlerinin oluşturulacak standart formlara işlenmesi ve tüm ocaklarda aynı tür işlem için aynı tür formların, tüm sağlık ocağı personeli tarafından kullanımının yaygınlaştırılması gerektiği söylenebilir.

- Daha sağlıklı maliyet hesaplarının yapılabilmesi amacıyla, sağlık ocakları hizmet merkezlerine hizmet sunumunda ihtiyaç duyulan madde ve malzemeleri kayıtlarla dağıtan bir sistem kurulması önerilebilir.

- Sağlık ocaklarının sundukları, hizmetlerin, toplumun sağlık seviyesine yaptığı değişikliklerin saptanması ve bunların maliyetlerle ilişkilendirilmesine yönelik araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

- Sağlık ocaklarında görev yapmakta olan sorumlu ocak hekimlerine, hizmet sunumunun planlanması, personelin organizasyonu ve denetimi konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamak amacıyla hizmet içi

verilmesi, ocakların performanslarının artırılması ve etkin kaynak kullanımının sağlanması açısından önerilebilir.

- Sağlık ocaklarında personel giderleri en önemli maliyet unsurudur. Personelin verimliliğini artırmak ve personel giderlerini azaltmak amacıyla, personel etkililiği ve personel performansı göstergeleri yanında, her türlü işlem ve hizmetin görev tanımlarının yapılması için iş analizleri, standart zamanların bulunması için iş ölçümleri yapılabilir.

- Sağlık ocakları görevleri ve koşulları gereği laboratuvar incelenmesi yapmaları gerektiği halde, özellikle tıbbi madde ve malzeme eksikliği nedeniyle bu incelemeler yapılamayıp, halk ikinci basamağa sevk edilmektedir. Laboratuvar incelenmesi için ikinci basamağa sevk edilen halk veya bu incelemeleri hiç yaptırmayıp gerekli tedavi ve hizmeti almaktan vazgeçmekte ya da bir daha ki sefere doğrudan ikinci basamağa başvurmaktadır. Yapılan analizlerle sağlık ocaklarında maliyetlerden en fazla payı personel giderlerinin almakta olduğu ve personel kaynaklarının etkili kullanılmadığı saptanmıştır. İyi bir personel planlaması ile insan kaynakları israf edilmeyip, bunlara ayrılan kaynaklar ihtiyaç duyulan madde ve malzemelerin sağlanmasında kullanılabilir ve böylece sağlık ocaklarının etkililiği ve verimliliğinin artırılabilirliği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- 1- Aker, Ç. Hastane İşletmelerinde Yönetim Muhasebesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara, 42, 1992
- 2- Alexander A., Public Hospitals Under Contact Manegement; An Assesmant of operating Performance " Medical Care Vol: 23 No: 3 New York, 209-219, 1993.
- 3- Ataay, İ.D., İş Degerleme ve Başarı Değerleme Yöntemleri İ.Ü İşletme Fakültesi, İstanbul, 1985
- 4- Beky S, E. Hospitül Economics. D.C Health end company, Lexington, Massachusetts. 1982
- 5- Bekaroğlu, S.B."Modern Hastane Yönetimi"Cilt;2, Sayı;2, İstanbul, 1998
- 6- Berman, H.J., Weeks, L.E.The Financial Management of Hospitals, Maryland,1982
- 7- Bursal, N. "Maliyet Muhasebesi İlkeleri ve Uygulama", İstanbul, 1980.
- 8- Büyükmirza, K. Yönetim Muhasebesi, Gazi Üniversitesi Yayın No:114, Ankara, 1987
- 9-Can, H., Akgün, A., Kavunu başı, Ş., Personel Yönetimi, Ankara,1994.
- 10- Drummond, M.F. Principles of Economic Appraisal in Health Care Oxford Medical Publications, Oxford, 1990
- 11- Drummond, M.F., Stotland, G.L., Torrance, G.W. Methods for the Economics Evalution of Health Care Programmes. Oxford Universty Press, Oxford, 1993
- 12- Eren, N., Öztekin, Z., Sağlık Ocağı Yönetimi, Palma Yayınları. Ankara, 1986
- 13- Eren, N. Ankara Kentinde Yaşayan Halkın Saptanan Sorunlarına Göre Sağlık Hizmetleri İçin Örgütlenme Önerileri T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No:1687-SPD:134 Ankara, 1979
- 14- Ford, R.L., "What We Do And How to Measure it"Hospital&Health Service Administration. SS. 399-407, Aug, 1987
- 15- Gecikligün, M., Hastanelerde Maliyet Hesapları ve Maliyet Analizleri. (Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi), İstanbul, 1987

- 16- Gök, R., (1981). Sağlık Kurumlarının Maliyet Hesaplama İşlemleri ve Muha-sebeleştirilmesi. Muğla İşletmecilik Yüksek Okulu Yayını, No:6, Muğla, 1981
- 17- Hıfzıssıhha Okulu, GTZ, UNİCEF Alma Ata Bildirgesi, Temel Sağlık Hizmetleri Hıfzıssıhha Okulu, Ankara, 1980
- 18- Lombardi, D, N., Handbook of Personel Selection and Performance Evaluation in Healthcare, Jossey-Bass Publishers, London, 1988.
- 19- Mach, Ep., Simith, B.A., Planning The Finances of the Health Sector. World Health Organization Cenevre, 1994
- 20- Menderes, M."Hastanelerde Maliyet Muhasebesi Modeli Geliştirme ve HemodiyalizSeans Maliyeti Örnek Uygulaması".(Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü), Ankara, 1994
- 21- Özel, S"İşletmelerde Maloluş Giderleri Analizi" Arkara, 1972
- 22- Price Waterhause, Sağlık Sektörü Master Plan Etüdü Birinci Ara Rapor. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 1994
- 23- Sağbil, V. "Yeni İşletme Yönetimi Teknikleri" Ankara, 1978
- 24- Sağlık Bakanlığı, Sağlık İstattistikleri. T.C. Sağlık Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Yayın No: 589, Ankara, 1994
- 25- Şahin, İ., " Hastanelerde Birim Çıktı Maliyetlerinin Hesaplanması ve Yatak İşgal oranına göre Değişimleri: Sağlık Bakanlığı Ankara Zübeyde Hanım Doğumevi'nde Bir Uygulama"(Yayınlanmış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü), Ankara, 1992"
- 26- Shortell, S.M., Kaluzyny, A.D., Health Care Manegement; A Text in Orga-nization Thaory and Behavior. A Wiley Medical Publucation, John Wiley&Sons New York, 1983
- 27- Sorkin, A.L., Health Economics. D.C Health and Copany, Lexington, Massachusettes, 1992
- 28- Sorkin, A.L., Health Economics. in Developing CountriesD.C Health and Copany, Lexington, Massachusettes, 1976
- 29-Tarkan, F. "Endüstri Muhasebe Ders Notları".İktisadi Ticari İlimler Yüksekokulu, Ankara, 1973

- 30- Timmreck. Dictionary of Health Services Menecement. (Second ed.), National Health Publishing, U.S.A., 1994
- 31- Tokat, M., Kısaer, H.Hastanelerde Maliyet Etkililik ve Performans Analizi Milli Prodiktivite Merkezi Yayınları:455 sAnkara, 1991
- 32- Tokat, M., Türkiye'de Sağlık Sektörünün Finansmanı T.C. Sağlık Bakanlığı Proje Koordinatörlüğü, Ankara, 1993
- 33- Warner, K.E., Luce, B.R., Cost-Benefit and Cost-Effectiveness Analysis in Health Care, Principle, Prattice, and Potantiel. Health Administration Press, Ann Arbor, Michigan, 1982
- 34- WHO, Regional Office for Europe. Primary Health Care in Industrielized Countries. Report on a WHO Meeting, Copenhagen, 1980

ÖZGEÇMİŞİM

1966 Bilecik doğumluyum. İlk, Orta ve Lise'yi Gebze'de okudum. İ.Ü.F.N.H.Y.O mezunuyum.Sırasıyla İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Böbrek Nakli Yoğun Bakımda hemşire olarak, Korvella A.Ş'de hemşire olarak, Gebze Devlet Hastanesi'nde Başhemşire Yardımcısı olarak, Kocaeli Sağlık Meslek Lisesinde Öğretmen olarak, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu'nda Öğretim Görevlisi ve Hemşirelik Bölüm Başkanı Olarak ve en son 6 senedir Gebze Sağlık Meslek Lisesinde Okul Müdürü olarak görev yapmaktayım. 1995 senesi güz döneminde G.Y.T.E'de İşletme Mastır'ına başladım. Evli ve 1 çocuk annesiyim.

EKLER

Ek-ı. Sağlık Ocakları Hizmet Edilen Nüfus(HEN) Sayıları

SAĞLIK OCAKLARI	HEN NÜFUS SAYISI	15-49 YAŞ KADIN SAYISI	GEBE SAYISI	ÇOCUK SAYISI
1 No'lu Merkez	25.142	3.215	628	3.644
2 No'lu Merkez	5.776	1.013	210	783
Beylikbağı	31.530	2.100	614	3.442
İstasyon	25.865	3.500	283	3.313
Dilovası	28.472	4.387	453	3.446

Ek-II Sağlık Ocaklarında Verilen Hizmetlerin Süreleri(Dakika)

Tedavi Edici Hizmetler

SAĞLIK OCAKLARI	POLİKLİNİK	SEVK
1 No'lu Merkez	13	3
2 No'lu Merkez	12.5	5
Beylikbağı	10	2
İstasyon	10	3
Dilovası	10	3

Koruyucu İzlem

KORUYUCU İZLEM					
SAĞLIK OCAKLARI	ETF	15-49 YAŞ	GEBE	LOHUSA	ÇOCUK
1 No'lu Merkez	12.5	12.5	17.5	60	17.5
2 No'lu Merkez	16.25	9	27.5	45	27.5
Beylikbağı	20	5	12.5	12.5	10
İstasyon	22.5	12.5	17.5	30	12.5
Dilovası	13.75	5	20	25	12.5

Aile Planlaması

SAĞLIK OCAKLARI	RIA	HAP	KONDOM
1 No'lu Merkez	25	12.5	12.50
2 No'lu Merkez	27.5	13.75	13.75
Beylikbağı	27	10	10
İstasyon	30	15	15
Dilovası	16	15	5

Aşı-Enjeksiyon-Pansuman Hizmetleri

SAĞLIK OCAKLARI	AŞI	ENJEKSİYON	PANSUMAN
1 No'lu Merkez	5	5	15
2 No'lu Merkez	4	4	12
Beylikbağı	5	5	15
İstasyon	5	5	15
Dilovası	5	5	15

Ek-III MÜLAKATTA SORULAN SORULAR

- 1) Temel sağlık hizmetleri hakkında bilgi verirmisiniz?
- 2) Temel sağlık hizmetleri kaynaklarının illere tahsisi hangi kriterler göz önüne alınarak yapılmaktadır?
- 3) Sağlık ocaklarının hizmet merkezleri nelerdir?
- 4) Temel hizmetler hakkında bilgi veriniz?
- 5) Koruyucu hizmetler hakkında bilgi veriniz?
- 6) Performans analizi göstergeleri nelerdir?
- 7) Bir hastanın poliklinik hizmet süresi ne kadardır ?
- 8) Bir hastanın sevk süresi ne kadardır ?
- 9) Bir hekimin günlük çalışma süresi kaç saattir ?
- 10) Bir hekim günde kaç hasta muayene edebilir ?
- 11) Bir ebenin yolda gecen zaman ne kadardır ?
- 12) Bir ebenin ev ziyaretinin süresi nedir ?
- 13) Bir ebe günde kaç ev ziyareti yapabilir ?
- 14) Sağlık ocaklarında verilen hizmetin kalitesi aynıdır mı ?
- 15) Kişiler sağlık hizmetine ulaşmadan eşit midir ?
- 16) Sağlık ocağı'nda verilen hizmetin çeşidi diğer sağlık ocaklarıyla aynıdır mı?
- 17) Sağlık ocağınız sadece kendi bölgesindeki toplumun hizmet etmektedir.
- 18) Sağlık ocağınız dışarıda gelenlere hizmet etmekte midir?
- 19) Endirekt giderler nelerdir ?
- 20) Direkt giderler nelerdir ?
- 21) Genel üretim giderleri nelerdir ?
- 22) Hekimin yıllık poliklinik sayısı nedir ?
- 23) Hekimin yıllık sevk sayısı nedir ?
- 24) Bir ebenin yıllık ETF sayısı nedir ?
- 25) Bir ebenin yıllık 15 -49 yaş izlem sayısı ortalama nedir?
- 26) Bir ebenin yıllık gebe izlemsayısı nedir ?
- 27) Bir ebenin yıllık çocuk izlem sayısı nedir ?
- 28) Bir ebenin yıllık lohusa izlem sayısı nedir ?
- 29) Çevre sağlıkçının yıllık denetim sayısı nedir ?